

Evangelisk-luthersk katekes

**Evangelisk-lutherska kyrkan
i Sverige**

Evangelisk-luthersk katekes

Innehåll

Företal	s 4
Enchiridion. Luthers företal	s 6

Lilla katekesen

De tio buden	s 9
Tron	s 13
Fader vår	s 16
Dopets sakrament	s 20
Bikten	s 22
Altarets sakrament	s 24
Dagliga böner	s 25
Hustavlan	s 27

S:t Martins katekesutveckling

Hur kan man använda katekesen?	s 31
De tio buden	s 37
Den apostoliska trosbekännelsen	s 75
Fader vår	s 113
Det heliga dopets sakrament	s 127
Nyckelämbetet och bikten	s 134
Altarets sakrament	s 140
Nöddop	s 147
Ämnesregister	s 148
Bibelställen	s 150
Litteratur	s 154

Företal

Behovet av en nyöversättning och nyutgåva av Luthers lilla katekes har länge varit stort. Det språk som barn och ungdomar använder och förstår har snabbt ändrats i vår tid. Det är angeläget att katekesen används flitigt i våra församlingar, och då måste präster, lärare, föräldrar, barn och ungdomar ha en katekes, som både är trogen mot originalet och lätt att läsa och förstå.

Därför presenteras här en helt ny översättning av Luthers lilla katekes med företal utifrån Luthers egen tyska text.¹ Därefter följer den katekesutveckling, som sedan 1960-talet använts inom Evangelisk-lutherska S:t Martins församling i Stockholm. Grunden var Luthers lilla katekes såsom den föreligger i våra lutherska bekännelseskriterier med alla sex delarna (s.k. huvudstycken). I den renläriga lutherska kyrkan har man allt sedan Luthers tid använt sig av många olika katekesförklaringar. I Sverige kom Luthers lilla katekes ut år 1567 och drygt hundra år senare fick vi den mycket uppskattade katekesutvecklingen av ärkebiskop Olof Svebilius (1689). Senare katekeser kom tyvärr att i viss mån präglas av rationalism. Så protesterade t.ex. många gammaltroende lutheraner i Sverige mot de ”nya böckerna” i början av 1800-talet där den ”lindblomska” katekesen (1811) ingick.

En återgång till en mer konservativ katekesförklaring kom i och med 1878 års katekes. Men även den hade vissa brister. Där saknades till exempel stycket om bikten. I sin nyöversättning 1979 av denna katekes har domprosten Gustaf Adolf Danell på ett mycket förtjänstfullt sätt tagit med alla sex delarna och även återinfört de bilder som från början fanns i Luthers lilla katekes. Där finns också Luthers företal till katekesen och avsnittet om ”hur en husfar ska lära sitt husfolk att välsigna sig morgon och afton”, vilket man också tidigare tagit bort. Andra saker som Danell återinförde från den ursprungliga lutherska katekesen var trosbekännelsens uttryck ”kroppens/köttets uppståndelse” och ”nedstigen till helvetet” samt omnämnandet av korstecknet, vilket tyvärr försvann redan i Svebilius katekes.

Flera äldre, strängt konfessionella katekesförklaringar fanns i USA inom den s.k. synodalkonferensen (Missourisynoden, Wisconsinssynoden, m.fl.), som växte fram i slutet av 1800-talet under ledning av den framstående lutherske teologen C. F. W. Walther. Dessa katekesförklaringar gick medvetet tillbaka på Luther och den lutherska ortodoxin, vilka i sin tur utgick från grundprincipen att en katekes endast ska lära ut sådant som klart och tydligt lärs i Bibeln, Den heliga skrift. En ny svensk katekes i denna tradition är ”Luthers lilla katekes på modern svenska” (2002). Denna katekes är en översättning av David P. Kuskes katekesutveckling från Wisconsinssynoden.

Till grund för S:t Martins katekes ligger *A Short Explanation of Dr. Martin Luther's Small Catechism, a Handbook of Christian Doctrine*, Saint Louis, Missouri (1943). Denna katekesförklaring översattes under ledning av S:t Martins dåvarande kyrkoherde, teol. dr. Tom G. A. Hardt. En bearbetning av katekesen skedde vid den med förlagets tillstånd skedda översättningen.

¹ Dr. Martin Luthers sämtliche Schriften, St. Louis, Missouri, USA, 1987, Bd 10, sp. 1-23

I denna nyutgåva har en genomgripande modernisering av språket gjorts. Bibelcitaten har i regel hämtats från *Svenska Folkbibeln* 2014, i några fall från andra översättningar eller i direktöversättning från Luthers sista egna bibelutgåva 1545. Ytterligare några bibelhänvisningar har lagts till och även kommentarer i noter. Ett kort avsnitt om Bibelns böcker har också tagits med.

Huvudprincipen i nyöversättningen av både Luthers lilla katekes och utvecklingen har varit att Luther själv ska få komma till tals med sitt kraftiga och enkla språk, som var präglad av stor genialitet och en oerhörd förtrogenhet med Bibelns grundtext och teologiska innehåll. Luther ville i sin översättning skriva så att barn och ungdomar och människor i allmänhet kunde förstå. Översättningen av katekesen är därför gjord direkt utifrån Luthers tyska text 1529, men samtidigt anpassad till enkel och modern svenska. Hänsyn har också tagits till den form katekesen har i våra lutherska bekännelseskrifter (Konkordieboken av år 1580, *Svenska Kyrkans Bekännelseskrifter*, SKB, 1944).

Bibliska uttryck och teologiska termer måste givetvis finnas med i en modern översättning. Men när de kan vara främmande för barn och ungdomar har deras innebörd förklarats i noterna. Ord som synd, nåd, frälsning, frid, salighet, rättfärdiggörelse och helgelse måste dock alltid finnas med i en katekes. De kan inte tas bort och ersättas med andra ord. Ungdomarna måste på ett varligt sätt föras in i det bibliska språkbruket. Men gamla, omoderna ord och uttryck har bytts ut mot ett ledigare vardagsspråk.

Eftersom katekesen också ska vara ett klart och tydligt uttryck för den lutherska kyrkans lära, har också noter om aktuella lärofrågor tagits med där till exempel huvudskillnaderna mellan luthersk, romersk-katolsk och reformert lära tydligt framgår. Den bibliska läran är densamma i alla tider, men vi ställs idag inför en rad olika nya misstolkningar och förvrängningar, som måste bemötas så att våra ungdomar inte lockas bort från den bibliska, lutherska tron. Därför finns också noter om sådant som utvecklingsläran, aborter, samkönade äktenskap, modernistisk bibelkritik m.m.

Det är min innerliga bön, att denna katekes i sin nya språkdräkt nu inför det kommande 500-årsjubileet av Luthers reformation (år 2017) ska bli till välsignelse för alla som vill hålla fast vid Bibelns eviga budskap om frälsningen genom Jesus Kristus.

Bengtsfors den 11 januari 2016
Sten Rydh

kyrkoherde i S:t Petri och S:t Martins församlingar
 Evangelisk-lutherska kyrkan i Sverige

ENCHIRIDION

vilket betyder

Liten katekes för vanliga kyrkoherdar och präster.

Av Doktor Martin Luther, år 1529.

Företal.

Martin Luther hälsar alla trogna, fromma kyrkoherdar och präster. Nåd, barmhärtighet och frid i Jesus Kristus, vår Herre! Det som har fått mig att skriva denna katekes² eller kristna lära i en så liten, enkel och barnslig form, är den stora nöd jag har upplevt i församlingarna när jag rest runt som visitator.³ Deras beklagliga tillstånd har tvingat mig till detta. Hjälp, käre Gud, så mycket jämmer och elände jag har sett! Vanliga människor vet inte alls vad den kristna läran är, särskilt ute i byarna. Och tyvärr är också många präster olämpliga och dåliga på att undervisa. Ändå ska alla kallas kristna, vara döpta och gå till sakramentet. De kan varken Fader vår, trosbekännelsen eller de tio buden, och de lever som boskap och oförnuftiga grisar. Och nu när evangelium har kommit och blivit så klart predikat, så missbrukar de detta i högsta grad till all möjlig frihet.

Å, ni biskopar! Hur ska ni kunna svara inför Gud, att ni så skamligt har missbrukat ert ämbete och låtit folket leva i okunnighet? Må all olycka komma över er! Ni förbjuder dem att ta emot den ena gestalten⁴ och driver era människostadgar. Men ni frågar inte efter, om de kan Fader vår, trosbekännelsen, de tio buden eller något enda Guds Ord. Ack och ve över er hals i evighet! Därför ber jag för Guds skull er alla, mina kära herrar och bröder, ni som är kyrkoherdar och präster, att ni av hjärtat ska ta er an ert ämbete. Ni måste förbarma er över folket som ni fått i er vård och hjälpa oss att föra ut katekesen till alla, och då särskilt till ungdomen. De som inte själva kan göra det bättre kan då använda dessa tavlor⁵ som förebild och lära folket så, ord för ord.

För det första. Prästen ska framför allt akta sig för att använda många olika texter och former för de tio buden, Fader vår, trosbekännelsen, sakramenten m.m. Han bör välja en form och alltid hålla fast vid den, år efter år. Ungdomarna och det enkla folket måste man undervisa med samma text och på samma sätt, så att de inte blir förvirrade. Om man ett år använder en textform, och nästa år en annan, verkar det som om man ville förbättra texten, och så går all möda och allt arbete förlorat. Detta har de kära fäderna förstått, när de hela tiden har använt samma form för Fader vår, trosbekännelsen och de tio buden. Därför ska också vi undervisa ungdomarna och det enkla folket så, att vi lär ut dessa stycken utan att ändra en enda stavelse. Det får inte ändras år från år.

² Ordet katekes kommer från grekiskan och betyder undervisning. I fornkyrkan fick de som skulle döpas en grundläggande katekesundervisning i den bibliska läran, och Bibeln säger t.ex. att Timoteus från barndomen kände de heliga Skrifterna, 2 Tim. 3:15.

³ Luther, Melancthon och andra medarbetare reste vid denna tid på kurfurstens uppdrag runt till församlingarna i Sachsen och undersökte hur tillståndet var. Detta gav upphov till Luthers båda katekeser. Många andra hade skrivit katekeser, men Luthers egna kom snabbt att slå igenom.

⁴ Kristi blod i nattvarens vin gavs i den senmedeltida katolska kyrkan endast åt prästerna.

⁵ Katekesen trycktes först som tavlor att sättas upp på väggen.

Därför ska du välja ut vilken form du vill. Håll sedan alltid fast vid den. Men när du predikar för lärda och förståndiga, då kan du visa hur skicklig du är och vrida och vända på dessa stycken så vackert och utmärkt du kan. Men hos ungdomarna ska du alltid hålla dig till en bestämd form och först och främst lära dem vad som står i texten ord för ord, nämligen de tio buden, trosbekännelsen, Fader vår o.s.v. Då lär de sig att upprepa detta utantill.⁶

Men de som inte vill lära sig, till dem ska man säga att de förnekar Kristus. De är inga kristna, och de ska inte heller få gå till nattvarden, inte vara faddrar vid dopet⁷ eller använda sig av någon kristen frihet. De får gå till påven och hans tjänare, ja till djävulen själv. Deras föräldrar och husbönder ska inte längre ge dem mat och dryck, och man ska tala om för dem, att sådana råa människor vill fursten visa ut ur landet. För även om man inte ska tvinga någon att tro, så ska man ändå göra klart för alla vad som är rätt och orätt hos människorna, där man bor och arbetar. Den som vill bo i en stad bör också känna till den stadens lagar och regler och hålla sig till dem. Gud må ge dem tron, eller får de i sina hjärtan vara hycklare.⁸

För det andra. När barnen kan texten väl, ska man också lära dem att förstå, så att de vet vad allt betyder. Använd min katekes⁹ eller gör på något annat sätt, i all korthet. Håll fast vid texten och förändra den inte på något sätt, som jag redan har sagt. För du behöver inte ta alla stycken på en gång. Ta ett stycke i sänder. När de förstår det första budet väl kan du gå vidare till det andra, o.s.v. Annars får de för mycket på en gång, så att de inte förstår och kommer ihåg någonting.

För det tredje. När du nu har lärt dem den korta katekesen, ska du ta den stora¹⁰ och lära dem att förstå allting på ett djupare och rikare sätt. Varje bud, bön och andra stycken ska du måla ut med vackra färger. Visa olika goda gärningar, hur man ska leva fromt och kristet, vad man har för nytta av det och vilka faror som hotar. Det finns också många goda böcker om sådant. Särskilt viktigt är det att undervisa om just det, som ditt folk behöver mest. Om ni har många hantverkare och affärsmän hos er, ska du undervisa om det sjunde budet att inte stjäla. Ja, det gäller också bönderna och deras anställda. För bland sådana människor är all möjlig opålitlighet och stöld en stor fara. Du ska också driva det fjärde budet, särskilt bland barnen och var och en, så att de lär sig att vara lugna, lydiga och väluppfostrade. Visa alltid med bibliska exempel hur Gud både straffar och välsignar.

Särskilt ska du uppmana överheten och föräldrarna, att de ska uppfostra sina barn väl och ordna deras skolor och undervisning på bästa sätt¹¹, vilket de är skyldiga att göra. Om de inte gör det är det en mycket allvarlig synd, för då förstör de både Guds och världens rike. De blir då de allra värsta fienderna till både Gud och människor. Förklara för dem vilken hemsk skada de gör när de inte medverkar till att barnen utbildas till

⁶ Att lära sig utantill är bra, men inte absolut nödvändigt. Det viktigaste är att man väl lär känna Bibelns innehåll och lära. Men rent pedagogiskt vet vi idag, hur lätt små barn har att lära sig genom repetition och lek. Det man lär sig utantill i tidig ålder har stor betydelse under hela livet.

⁷ Ordagrant: inte få lyfta barnet ur dopet, kan också tolkas som att de inte ska få döpa sina barn.

⁸ På Luthers tid var det självklart, att man i ett kristet land åtminstone till det yttre skulle hålla sig till den gemensamma religionen i detta område. Den som hade en annan tro skulle ha rätt att flytta till ett annat land. I vår tid med sekulariserade stater måste vi tolka Luthers ord som syftande på enbart den kristna församlingen. Om man inte delar kyrkans tro och bekännelse kan man inte vara medlem där.

⁹ Ordagrant: de här tavlorna.

¹⁰ Syftar på Luthers stora katekes, som skulle vara en hjälp och förebild för prästernas mera ingående undervisning. Denna brukade man i jämförelse med lilla katekesen kalla långkatekesen, och ofta hade prästerna en egen längre s.k. katekesutveckling för sin undervisning.

¹¹ På Luthers tid hade man kristna skolor, där alla fick lära sig bibelkunskap och troslära. I vår sekulariserade tid måste vi som föräldrar och församling sörja för att barnen får en konfessionell, kristen undervisning.

kyrkoherdar, präster och till andra hederliga yrken.¹² Gud kommer att straffa dem hårt om de inte gör detta. Här måste man predika om att både föräldrar och överhet då syndar, och att djävulen med sin ondska ligger bakom det hela.

Till sist. När nu påvens tyranni¹³ är över, vill ingen längre gå till sakramentet¹⁴ utan föraktar det. Då är det viktigt att särskilt betona följande och ge dem ordentligt besked: Vi ska inte tvinga någon till tron eller sakramentet, och vi ska inte göra det till en lag eller bestämma tid och plats när man ska gå dit. Men vi ska predika så att de utan något tvång gärna vill gå dit och begär, att vi präster ska ge dem sakramentet. Det gör man så att man säger till dem: Om någon inte söker och frågar efter sakramentet, åtminstone en eller fyra gånger om året, måste vi bekymrat fråga oss om han föraktar sakramentet och inte är någon kristen. Det är samma sak som när någon inte tror eller vill höra evangelium. Kristus sade inte: "Låt bli att göra detta!" eller "Förakta detta!", utan han sade: "Gör detta"! ... "Så ofta ni dricker den ..." o.s.v. Han vill att vi ska göra detta och absolut inte låta bli det eller förakta det. "Gör detta!" säger han.

Men när någon inte uppskattar eller behöver sakramentet, är det ett tecken på att han inte har någon synd, inget kött¹⁵, ingen djävul, ingen värld, ingen död, ingen fara, inget helvete. Han tror inte på något av allt detta, trots att han sitter fast i det långt upp över öronen. Han är i djävulens våld dubbelt upp. Då behöver han inte heller nåden, livet, paradiset, himmelriket, Kristus, Gud eller något annat gott. För om han trodde att han hade så mycket ont och behövde så mycket gott, så skulle han inte låta bli att gå till sakramentet. För genom sakramentet får vi hjälp mot allt ont, och där ges oss så mycket gott. Man bör därför inte tvinga någon med lag till sakramentet, utan han borde själv komma springande och tvinga sig själv och driva dig att ge honom sakramentet.

Därför får du inte sätta upp någon lag om detta, som påven gör. Måla bara upp vilken stor nytta eller skada, olycka eller välgång, fara eller frälsning det finns i detta sakrament.¹⁶ Då kommer de av sig själva utan tvång. Men om de ändå inte kommer, ska du låta dem fara. Säg till dem, att de då är under djävulen, eftersom de inte bryr sig om eller känner sin stora nöd och Guds hjälp full av nåd. Men om du inte flitigt predikar om detta eller gör det till en lag och ett gift, så är det ditt fel att de föraktar sakramentet. Varför skulle de inte vara lata när du sover och tiger? Därför ska ni se upp, ni präster och predikanter. Vårt ämbete är nu något helt annat, än det var under påvedömet. Nu har det blivit allvar och det för med sig frälsning. Så är det också mycket mer möda och arbete, fara, angrepp¹⁷ och otack från världens sida. Men Kristus vill själv vara vår lön när vi arbetar troget. Må Gud hjälpa oss med detta, Han som är all nåds Fader. Honom vare tack och lov i evighet, genom Jesus Kristus, vår Herre. Amen.

¹² I utbildningen till "vanliga" yrken har stat och kommun en viktig uppgift. Men utbildningen av präster och kristendoms lärare måste den kristna församlingen och kyrkan själv sörja för. Folkkyrkornas teologiska eller religionsvetenskapliga fakulteter är tyvärr präglade av bibelkritik och står långt från biblisk tro.

¹³ Luther syftar här på den romersk-katolska läran, som står i strid med Bibelns huvudläror om synd och nåd. Den katolska villoläran är ännu idag oförändrad med sina falska läror om påvens ställning, rättfärdiggörelsen, sakramenten m.m. Genom en rätt evangelisk lära slipper vi denna andliga tyranni.

¹⁴ Luther använder i regel ordet sakrament för nattvarden.

¹⁵ Med "kött" menas vår syndiga natur.

¹⁶ Allt det positiva ges oss om vi i tro går till nattvarden, allt det negativa om vi i otro missbrukar den.

¹⁷ Ordagrant: anfäktelse, vilket är allt som plågar och bekymrar en kristen, både till det yttre, t.ex. hån, förakt och förföljelse, men också till det inre, t.ex. frestelser, sjukdom, prövningar, tvivel, bekymmer och oro m.m. När evangelium predikas rent och klart kommer djävulen alltid att angripa alla som tror och håller fast vid vad Bibeln lär.

Lilla katekesen

Första delen

DE TIO BUDEN

Hur en familjefar¹⁸ ska undervisa om detta i sitt hem.¹⁹

Första budet

Du ska inte ha några andra gudar.²⁰

Vad är det?

Svar: Vi ska frukta²¹ och älska Gud över allting och förtrösta²² på honom.

Andra budet

Du ska inte missbruka din Guds namn.²³

Vad är det?

Svar: Vi ska frukta och älska Gud, så att vi inte använder hans namn till att svära och förbanna eller trolldom²⁴. Vi ska inte ljuga eller lura någon i hans namn, utan istället ropa till Gud i all nöd, be, tacka och lovprisa honom.

¹⁸ Om mannen i familjen är förhindrad eller om han inte alls är kristen bör hustrun vara den som undervisar barnen. Det bästa är givetvis om makarna tillsammans uppfostrar sina barn kristet genom morgon- och aftonbön, bordsbön och andaktsstunder, psalmsång, bibelläsning, bön och flitiga kyrkobesök.

¹⁹ Buden kan indelas och formuleras på olika sätt. En längre form finns i 2 Mos. 20:1-17. Luther använder medvetet en kortare, egen form, där alla buden inleds med orden "Du ska ...". Vi följer här Luthers formuleringar.

²⁰ Den finns bara en enda Gud. "Andra gudar" kallas allting som vi sätter högre än den ende, sanne Guden. Det kan vara pengar, framgång och ära, att vara högmodig och förtrösta på sig själv, att ha en falsk religion och lära. Allt sådant kallar Bibeln för avgudar.

²¹ Att frukta Gud är när vi inte vill göra någonting mot hans vilja. Det betyder inte att vi ska vara rädda för Gud, utan ha en barnslig fruktan och kärlek till honom, såsom barn älskar och respekterar sina föräldrar och inte vill göra något ont mot dem.

²² Att förtrösta på Gud är att lita helt på honom och tro på allt vad han lär oss i sitt ord.

²³ Att missbruka är när vi använder något på fel sätt. Att missbruka Guds namn är den allra värsta formen av missbruk.

²⁴ Att trolldom med Guds namn är att använda olika besvärjelser i Guds eller djävulens namn. Här förbjuds däremot inte oskyldigt sällskapstrolleri.

Tredje budet

Du ska hålla vilodagen helig.²⁵

Vad är det?

Svar: Vi ska frukta och älska Gud, så att vi inte föraktar predikan och Guds Ord, utan håller det heligt, gärna hör och lär oss det.

Fjärde budet

Du ska hedra din far och mor, så att det går dig väl och du får leva länge på jorden.

Vad är det?

Svar: Vi ska frukta och älska Gud, så att vi inte föraktar eller förargar våra föräldrar och andra överordnade.²⁶ Vi ska hålla dem i ära, tjäna, lyda, älska och uppskatta dem.

Femte budet

Du ska inte döda.

Vad är det?

Svar: Vi ska frukta och älska Gud så att vi inte skadar vår nästa²⁷ till kroppen eller gör honom illa på annat sätt. Vi ska istället hjälpa honom med allt han behöver.

²⁵ Vilodagen var i gamla förbundet lördagen, sabbaten. I nya förbundet finns ingen särskild dag befalld, och vi firar därför i kristen frihet söndagen som gudstjänst dag. Tredje budet syftar på alla gudstjänster och all predikan av Guds ord, oavsett när det sker. Även den egna bibelläsningen är inräknad i detta.

²⁶ Luther: herrar. Hit räknas lärare, arbetsgivare, myndigheter, landets styrelse m.m.

²⁷ Vår nästa är våra närmaste, men också alla andra människor som vi möter i vårt dagliga liv och även sådana som vi får kontakt med eller kännedom om genom olika media. Vi får aldrig skada någon och ska alltid försöka hjälpa dem vi kan. Vi ska be för alla människor och göra gott mot alla, också mot våra fiender.

Sjätte budet

Du ska inte bryta äktenskapet.²⁸

Vad är det?

Svar: Vi ska frukta och älska Gud så att vi lever rent och ärbart²⁹ både i ord och gärning. Var och en ska älska och ära sin man eller hustru.

Sjunde budet

Du ska inte stjäla.

Vad är det?

Svar: Vi ska frukta och älska Gud så att vi inte tar ifrån vår nästa hans pengar eller något han äger. Vi ska inte lura honom genom oärliga och skumma affärer utan hjälpa honom att skydda och förbättra det han har.

Åttonde budet

Du ska inte vittna falskt mot din nästa.

Vad är det?

Svar: Vi ska frukta och älska Gud, så att vi inte ljuger, sprider falska rykten eller talar illa om vår nästa.³⁰ Vi ska i stället ursäkta honom, tänka och tala väl om honom och vända allt till det bästa.

²⁸ Äktenskap ingås offentligt genom löften mellan en man och en kvinna, som lovar varandra livslång trohet. S.k. samboförhållande eller samkönat äktenskap är inte äktenskap i biblisk mening. Äldre översättning: Du skall icke begå äktenskapsbrott eller Du skall icke göra hor.

²⁹ Äldre översättning: kyskt och tuktigt. Att leva kyskt är att ha rena tankar och uppträda på ett fint och värdigt sätt mot alla och inte ha något sexuellt förhållande före eller utanför äktenskapet. Att leva tuktigt är att kunna behärska sig själv och ha en god ordning i sitt liv.

³⁰ Luther ordagrant: ljuger falskt, förräder, talar bakom ryggen, går med ont skvaller. Vi ska aldrig tala illa om en person som inte är närvarande. Vi ska i stället om det är nödvändigt tala direkt med den det gäller. Att t.ex. skriva fula och osanna saker om någon på nätet är en allvarlig synd.

Nionde budet

Du ska inte ha begär till din nästas hus.³¹

Vad är det?

Svar: Vi ska frukta och älska Gud så att vi inte listigt försöker roffa åt oss vår nästas arv eller egendom. Vi får inte heller lura till oss det under sken av lag och rätt. Vi ska istället hjälpa vår nästa att bevara det som är hans.

Tionde budet

Du ska inte ha begär till din nästas hustru, anställda eller något annat han har.³²

Vad är det?

Svar: Vi ska frukta och älska Gud, så att vi inte tar ifrån vår nästa hans hustru och anställda eller lockar bort dem från honom. Vi ska istället förmana dem att stanna kvar och troget sköta sina uppgifter.³³

Budens avslutning

Vad säger nu Gud om alla sina bud?

Han säger så här: Jag, Herren, din Gud, är en nitälskande Gud, som låter straffet för fädernas missgärning drabba barnen, ja, tredje och fjärde släktledet, när man hatar mig, men som visar nåd mot tusen släktled, när man älskar mig och håller mina bud (2 Mos. 20:5-6).³⁴

Vad är det?

Svar: Gud hotar att straffa alla som överträder buden. Därför ska vi frukta för Guds vrede³⁵ och inte handla mot hans bud. Men han lovar nåd³⁶ och allt gott mot dem som håller buden. Därför ska vi älska Gud och förtrösta på honom och gärna leva efter hans bud.

³¹ Begär eller begärelse är när man önskar sig något så starkt att det blir en synd.

³² Luther räknar här upp tjänare, tjänarinnor och boskap. I vår tid syftar det på allt vår nästa kan ha i sitt hus och hem eller i sitt företag och liknande.

³³ En anställd får givetvis byta arbete, men det ska ske med ansvar så att arbetsgivaren inte sätts i en omöjlig situation, t.ex. genom vild strejk. En arbetsgivare får inte heller utnyttja sina anställda genom usla löner, orimliga krav och dåliga arbetsvillkor.

³⁴ Ordet "nitälskande" betyder att Gud kräver en noggrann och fullkomlig lydnad. Så länge barn och efterkommande lever i synd och otro är de under Guds straff. Men om de omvänder sig och tror på Kristus får de Guds nåd och förlåtelse.

³⁵ Vrede bland människor är vanligen när någon är mycket arg och visar stor ilska. Guds vrede däremot är en helig vrede, ett uttryck för Guds stränghet och rättvisa straff över synden.

³⁶ Nåd är Guds gränslösa kärlek mot oss. Om vi kunde hålla buden fullkomligt skulle Gud ge oss nåd enligt sitt löfte. Men nu kan vi inte av oss själva leva som vi borde på grund av synden. Därför behöver vi förlåtelsen genom Jesus Kristus. Luther undervisar om detta i nästa stycke.

Andra delen

TRON

Hur en familjefar ska undervisa om detta i sitt hem.³⁷

Första artikeln

Om skapelsen.

Jag tror på Gud Fader allsmäktig, himmelens och jordens skapare.³⁸

Vad är det?

Svar: Jag tror, att Gud har skapat mig och alla varelser.³⁹ Han har gett mig kropp och själ,⁴⁰ ögon, öron och alla lemmar, förstånd och alla sinnen, och han uppehåller det fortfarande.

Gud ger mig också kläder och skor, mat och dryck, hus och hem, hustru och barn och allt vad jag äger.⁴¹ Han försörjer mig rikligen och ger mig varje dag allt jag behöver för att leva. Han skyddar och bevarar mig för skada, farlighet och allt ont.

Detta gör han endast på grund av sin nåd och barmhärtighet som en kär far, utan att jag på något sätt har förtjänat det eller är värd det. För allt detta är jag skyldig att tacka och lova, lyda och tjäna honom. Det är verkligen sant.

³⁷ Tron eller den apostoliska trosbekännelsen brukade i fornkyrkan särskilt användas vid dopet. Det är mycket värdefullt att kunna den apostoliska trosbekännelsen utantill och använda den ofta. I våra lutherska högmässor brukar vi också använda den nicenska trosbekännelsen och ibland den s.k. athanasianska. Dessa tre trosbekännelser ingår i våra lutherska bekännelseskrifter.

³⁸ Gud har all makt och kan åstadkomma allt vad han vill. Han gör stora under och han har skapat hela universum på sex dagar såsom Bibeln beskriver det i 1 Mos. 1. Utvecklingsläran och andra idéer om skapelsens ursprung är däremot bara mänskliga hypoteser. Även ateismen strider mot sunt förnuft. Det måste finnas en högre makt, som har åstadkommit hela den underbara skapelsen. Bibeln lär oss vem som är skaparen.

³⁹ Gud har förutom människan skapat alla djur och växter och alla himmelska väsen, som kallas änglar. Människan är Guds främsta skapelse, skapad till Guds avbild. Människan har fått uppgiften att råda över djuren. Bibeln lär också att människan får äta både växter och djur (Mark. 7:19, 1 Kor. 10:25).

⁴⁰ Enligt Bibeln har människan både kropp och själ. Själen är odödlig men kroppen måste dö på grund av synden. I döden skils de båda åt, men förenas igen vid uppståndelsen.

⁴¹ Luther nämner också åkrar och boskap.

Andra artikeln

Om frälsningen.

Jag tror på Jesus Kristus, Guds enfödde⁴² Son, vår Herre, vilken är avlad av den helige Ande, född av jungfrun Maria⁴³, pinad under Pontius Pilatus, korsfäst, död och begravnen,
nedstigen till helvetet,⁴⁴ på tredje dagen uppstånden igen ifrån de döda,⁴⁵ uppstigen till himmelen, sittande på allsmäktig Gud Faderns högra sida,⁴⁶ därifrån igenkommande⁴⁷ till att döma levande och döda.

Vad är det?

Svar: Jag tror, att Jesus Kristus är min Herre. Han är sann Gud, född av Fadern i evighet och sann människa, född av jungfrun Maria.

Han har förlöslat⁴⁸, köpt och vunnit mig, förtappade⁴⁹ och fördömda människa, från alla synder, från döden och djävulens makt, inte med guld eller silver, utan med sitt heliga och dyra blod⁵⁰ och med sitt oskyldiga lidande och sin död.

Jesus Kristus har gjort allt detta för att jag ska vara hans egen, bli kvar och leva under honom i hans rike⁵¹ och tjäna honom i evig rättfärdighet, oskuld och salighet,⁵² såsom han har uppstått från döden, lever och regerar i evighet. Det är verkligen sant.

⁴² enfödde = den ende sonen, Gud har av evighet en Son, Kristus, som nu har blivit människa.

⁴³ Vi tror enligt Bibeln att Gud blev människa i Jesus Kristus och att han lät sig födas av en jungfru genom den helige Ande utan medverkan av någon man.

⁴⁴ Efter sin uppståndelse förkunnade Jesus sin seger för dem som inte trodde på Noas predikan, 1 Petr. 3:19f. Helvetet (Gehenna) är den plats där de icke troende människorna vistas efter döden, Luk. 16:23ff.

⁴⁵ Jesus har verkligen uppstått med sin kropp från de döda. Därmed har han bevisat att försoningsverket är fullbordat och att han verkligen är den utlovade Messias, Kristus, sann Gud och sann människa, som lever och regerar i evighet med Fadern och den helige Ande i en sann gudom.

⁴⁶ Guds högra sida är en bild av Guds makt. Jesus är ett med Gud och har samma makt som Fadern.

⁴⁷ Igenkommande = (han) kommer tillbaka. Jesus ska komma tillbaka på den yttersta dagen för att döma hela världen, alla människor, både levande och döda.

⁴⁸ Förlösa är detsamma som att rädda och befria någon.

⁴⁹ Förtappad är detsamma som förlorad. Människan har genom synden gått bort från Gud och blivit förtappad och förlorad och har därmed hamnat i djävulens våld.

⁵⁰ Kristi blod syftar på allt vad Kristus har gjort i sitt lidande och sin död, då han utgöt sitt blod för hela världens synd.

⁵¹ Guds rike är detsamma som Kristi kyrka, där han regerar osynligt på jorden över alla som tror på honom. I himlen kommer detta rike att bli synligt i all sin underbara härlighet.

⁵² Salighet är det bibliska ordet för fullkomlig lycka och glädje hos Gud.

Tredje artikeln

Om helgelsen.⁵³

Jag tror på den helige Ande,⁵⁴ en helig allmänlig kyrka,⁵⁵ de heligas samfund,⁵⁶ syndernas förlåtelse,⁵⁷ kroppens uppståndelse⁵⁸ och ett evigt liv.

Vad är det?

Svar: Jag tror, att jag inte av eget förstånd eller kraft kan tro på Jesus Kristus, min Herre, eller komma till honom.⁵⁹

Därför har den helige Ande kallat mig genom evangelium.⁶⁰

Han har upplyst mig med sina gåvor, helgat mig och behållit mig i den rätta tron.

Så kallar, församlar, upplyser och helgar han hela den kristna kyrkan på jorden och bevarar henne i den enda rätta tron.⁶¹

Varje dag ger han mig och alla troende riklig förlåtelse för alla synder.

På den yttersta dagen ska han uppväcka mig och alla döda och ge mig och alla som tror på Kristus ett evigt liv.⁶² Det verkligen sant.

⁵³ Helgelse är Bibelns ord för allt som sker med oss när vi kommit till tro på Jesus. Den Helige Ande gör oss heliga genom tron. Anden helgar oss på många olika sätt, såsom tredje artikeln lär.

⁵⁴ Den helige Ande är sann Gud, ett med Fadern och Sonen. Gud är treenig, tre skilda personer, men bara en enda Gud. Förnuftet kan inte fatta detta, men så lär Bibeln klart och tydligt, Matt. 28:19, 2 Kor. 13:13, 1 Kor. 8:6.

⁵⁵ Kyrkan i biblisk mening är osynlig och utgörs av alla troende i alla tider. Den finns där Guds ord predikas rent och klart och där sakramenten brukas i enlighet med Kristi instiftelse. Kristus har lovat, att den sanna kyrkan kommer att finnas i alla tider intill tidens slut, Matt. 28:20.

⁵⁶ Samfund betyder enligt Bibeln att de kristna samlas kring Guds ord och sakramenten. De heliga är alla som tror på Kristus och blir helgade genom tron. De är inte heliga i sig själva, utan endast i Kristus. Kyrkan kallas också församlingen, den av Gud utvalda skaran, som följer sin Herre i allt.

⁵⁷ Syndernas förlåtelse ges gratis och för intet genom tron, när en människa förtröstar på vad Jesus har gjort. Syndernas förlåtelse är detsamma som rättfärdiggörelsen genom tron.

⁵⁸ Alla döda kroppar kommer att uppväckas på den yttersta dagen, trots att de för länge sedan har multnat i gravarna, bränts till aska eller på annat sätt förstörts. Gud låter i ett ögonblick alla döda människor bli levande så att kroppen på nytt förenas med själen, och så förs de fram till Kristus i den yttersta domen, Joh. 5:28, Matt. 25:31ff.

⁵⁹ Ingen människa kan genom egen avgörelse eller eget beslut bli en kristen. Gud ger tron som en fri gåva av nåd, när vi lyssnar till Guds ord och använder hans sakrament. Alla försök att genom goda gärningar komma till Gud är förgäves. Gud måste först öppna våra hjärtan och ge oss tron på Kristus, Apg. 16:14f.

⁶⁰ Evangelium är det glada budskapet om frälsningen genom Jesus Kristus.

⁶¹ Den enda rätta tron är den bibliska tron på Jesus Kristus. Den som av hjärtat tror på honom vill också följa hans ord i allt. Bibelns budskap är tydligt och klart och kallas av apostlarna för "den sunda läran" eller "den rena läran". Jesus säger: Om någon älskar mig, så håller han mitt ord, Joh. 14:23.

⁶² Det eviga livet ges till alla som här på jorden har trott på Jesus Kristus som sin frälsare. Det är en evig salighet hos Gud i himlen tillsammans med alla änglar och alla troende i alla tider. Det är kristendomens slutliga mål och meningen med livet.

Tredje delen

FADER VÅR

Hur en familjefar ska undervisa om detta i sitt hem.

Vår Far i himlen, låt ditt namn bli helgat. Låt ditt rike komma. Låt din vilja ske, på jorden som i himlen. Ge oss i dag vårt dagliga bröd. Och förlåt oss våra skulder, så som vi förlåter dem som står i skuld till oss. Och för oss inte in i frestelse. Utan fräls oss från det onda.

Ty ditt är riket och makten och härligheten i evighet. Amen.⁶³

Äldre översättning (1917):

Fader vår, som är i himmelen. Helgat varde ditt namn. Tillkomme ditt rike. Ske din vilja, såsom i himmelen så ock på jorden. Vårt dagliga bröd giv oss i dag. Och förlåt oss våra skulder, såsom ock vi förlåta dem oss skyldiga äro. Och inled oss icke i frestelse, utan fräls oss ifrån ondo. Ty riket är ditt, och makten och härligheten i evighet. Amen.

Inledningen

Vår Far i himlen.

Vad är det?

Svar: Gud vill uppmuntra oss att tro, att han är vår rätte Far och vi hans rätta barn. Så får vi be till honom med förtröstan, som älskade barn till sin käre far.

Första bönen

Låt ditt namn bli helgat.

Vad är det?

Svar: Guds namn är heligt i sig självt. Men i denna bön ber vi, att det ska hållas heligt även hos oss.

Hur sker det?

Det sker när Guds ord lärs rent och klart och vi lever heligt efter det som Guds barn. Hjälp oss att tro och leva så, käre Far i himlen!

Men den som lär och lever i strid mot Guds ord, han vanäroar Guds namn bland oss. Bevåra oss för detta, himmelske Far!

⁶³ Matt. 6:9-13 enligt Folkbibelns översättning (2014) med lovprisning (doxologi) enligt fornkyrklig tradition.

Andra bönen

Låt ditt rike komma.

Vad är det?

Svar: Guds rike kommer av sig självt utan vår bön. Men i denna bön ber vi, att det också ska komma till oss.

Hur sker det?

Det sker när vår himmelske Far ger oss sin helige Ande. Då tror vi genom hans nåd på hans heliga ord och lever så ett kristet liv, först här i tiden och sedan i evigheten.

Tredje bönen

Låt din vilja ske, på jorden som i himlen.

Vad är det?

Svar: Guds goda och nådiga vilja sker även utan vår bön. Men i denna bön ber vi, att hans vilja ska ske också hos oss.

Hur sker det?

När Gud bryter och hindrar all ond vilja och alla angrepp från djävulen, världen och vår onda natur.⁶⁴ De vill inte tillåta, att vi helgar hans namn eller att hans rike kommer till oss. Men Gud ger oss kraft att stadigt hålla fast vid ordet och tron till vår sista stund. Detta är hans goda och nådiga vilja.

Fjärde bönen

Ge oss i dag vårt dagliga bröd.

Vad är det?

Svar: Gud ger även utan vår bön dagligt bröd åt alla människor, också de onda. Men i denna bön ber vi att Gud ska visa oss att det är hans gåva, så att vi tacksamt tar emot vårt dagliga bröd.

Vad är dagligt bröd?

Dagligt bröd är allt vad vi behöver för att klara oss väl i livet, t.ex. mat och dryck, kläder, bostad, pengar, ägodelar, en kristen familj, ansvarsfulla medarbetare, god regering, välordnat samhälle, bra väder, fred, hälsa, goda vänner och grannar m.m.⁶⁵

⁶⁴ Ordagrant: vårt onda kött.

⁶⁵ Översättningen är här anpassad efter våra förhållanden. Luther räknar upp följande: Mat, dryck, kläder, skor, hus, gård, åker, boskap, pengar, gods, from make, fromma barn, fromt tjänstefolk, fromma och trogna överordnade, god regering, bra väder, fred, hälsa, tukt, ära, goda vänner, trogna grannar och liknande.

Femte bönen

Förlåt oss våra skulder, så som vi förlåter dem som står i skuld till oss.

Vad är det?

Svar: Vi ber i denna bön, att vår himmelske Far inte ville se till våra synder och för deras skull vägra att höra vår bön. Vi är inte värda något av det vi ber om och har inte heller förtjänat det.

Vi ber istället att han ville ge oss allt av sin nåd. Vi syndar mycket varje dag och förtjänar inget annat än straff. Så vill vi också av hjärtat förlåta och gärna göra gott mot dem som syndar mot oss.

Sjätte bönen

För oss inte in i frestelse.

Vad är det?

Svar: Gud frestar⁶⁶ ingen, men vi ber i denna bön att Gud ville beskydda och bevara oss så att djävulen, världen och vår onda natur inte ska bedra och förföra oss.

De vill locka oss till otro, förtvivlan och andra svåra synder och laster. Vi ber att vi inte ska övervinnas av frestelserna,⁶⁷ utan strida mot dem och till slut vinna seger.

Sjunde bönen

Fräls oss från det onda.⁶⁸

Vad är det?

Svar: Vi ber till sist i denna bön, som en sammanfattning av allt, att vår himmelske Far ska förlossa oss från allt ont både till kropp och själ, ja från allt ont här i världen.⁶⁹

Vi ber att vi i vår sista stund ska få en salig död genom Guds nåd, så att han får ta oss från denna sorgens dal⁷⁰ hem till sig i himlen.

⁶⁶ Bibeln har i grundtexten samma ord för både frestelse och prövning.

⁶⁷ Ordagrant: när vi anfäktas av dem.

⁶⁸ Kan också översättas: från den onde, alltså från djävulen.

⁶⁹ Ordagrant: från allt slags ont till kropp och själ, gods och ära.

⁷⁰ Ordagrant: jämmerdal. Bibeln beskriver ofta livet på jorden som en mörk dal full med klagan och jämmer medan livet i himlen beskrivs som ett ljus, högt berg med en strålande utsikt och stor glädje, t.ex. Ps. 23:4, 6.

Avslutning

Amen.

Vad är det?

Svar: Amen⁷¹ betyder att jag ska vara säker på, att vår himmelske Far tar emot sådana böner välvilligt och att han hör allt vad vi ber.

Han har ju själv befallt oss att be och lovat att höra oss.⁷²

Amen, amen betyder: Ja, ja, det ska bli så.

⁷¹ *Amén* är ett hebreiskt ord, som betyder att något är säkert, fast och visst. Ordet hänger också nära samman med ordet för tro.

⁷² Gud ger oss allt vad vi i tro ber om. Antingen ger han precis det vi bett om, eller ger han någonting som är ännu bättre och nyttigare för oss. Men om vi i otro tvivlar och inte litar på hans ord, bönhör han oss inte. Matt. 7:7, Jak. 1:6-7.

Fjärde delen

DOPETS SAKRAMENT

Hur en familjefar ska undervisa om detta i sitt hem.

För det första

Vad är dopet?

Svar: Dopet är inte bara vatten, utan vatten som omfattas av Guds bud⁷³ och är förenat med Guds ord.

Vilket är detta Guds ord?

Svar: Det som vår Herre Jesus Kristus säger i Matteus sista kapitel:

Gå ut och gör alla folk⁷⁴ till lärjungar! Döp dem i Faderns, Sonens och den helige Andes namn.⁷⁵

För det andra

Vad ger dopet och vad är det för nytta med det?

Svar: Dopet ger syndernas förlåtelse och frälsning från döden och djävulen. Det skänker evig salighet åt alla som tror på Guds ord och löfte.

Vilket är detta Guds ord och löfte?

Svar: Vår herre Kristus säger i slutet av Markus evangelium:

Den som tror och blir döpt ska bli frälst, men den som inte tror ska bli fördömd (Mark. 16:16).

⁷³ Ordagrant: vatten som är infattat i Guds bud. Detta syftar på att Kristus har befallt oss att döpa och att dopet på grund av denna befallning är verksamt.

⁷⁴ I begreppet "alla folk" innefattas också barnen. Även de minsta kan tro på Jesus, Matt. 18:6.

⁷⁵ Matt. 28:19. Det kristna dopet måste ske i den treenige Gudens namn på Kristi befallning. Ett dop i samfund där man i sin offentliga lära förnekar treenigheten är inte något kristet dop (t.ex. Jehovas vittnen).

För det tredje

Hur kan vatten göra något så stort?

Svar: Det är inte vattnet i sig som gör det, utan Guds ord, som är med och i vattnet. Tron förtröstar på detta Guds ord i vattnet. Utan Guds ord är det bara vanligt vatten och inget dop, men med Guds ord blir det ett riktigt dop. Det är ett livets vatten fullt av nåd, ett bad till ny födelse i den helige Ande. Så säger S:t Paulus i Titus tredje kapitel:

Han frälste oss genom ett bad till ny födelse och förnyelse i den helige Ande, som han rikligt utgöt över oss genom Jesus Kristus, vår Frälsare, för att vi ska stå rättfärdiga genom hans nåd och bli arvingar med hopp om evigt liv. Detta är ett ord att lita på (Tit. 3:5-8).

För det fjärde

Vad betyder detta dop i vatten?

Svar: Det betyder att den gamle Adam⁷⁶ i oss ska dränkas och dödas varje dag med alla sina synder och onda begär. Detta sker genom ånger och omvändelse⁷⁷, så att en ny människa⁷⁸ kommer fram och uppstår varje dag. Så får vi leva i rättfärdighet och renhet inför Gud i evighet.

Var står det skrivet?

S:t Paulus säger i Romarbrevet, kap. 6:

Vi är begravda med Kristus genom dopet till döden för att leva det nya livet, liksom Kristus är uppväckt från de döda genom Faderns härlighet (Rom. 6:4).

⁷⁶ Den gamle Adam är vår syndiga natur, som vi har ärvt från Adam när vi föddes.

⁷⁷ Ordagrant: ånger och bot. Ordet bot kommer av ett bibliskt ord som betyder sinnesändring, omvändelse.

⁷⁸ Den nya människan skapas inom oss när vi tror på Kristus och blir födda på nytt.

Femte delen

BIKTEN

Hur man ska lära det enkla folket att bikta.

*Vad är bikten?*⁷⁹

Svar: Bikten består av två stycken. Det första är att man bekänner sina synder, och det andra att man tar emot avlösningen eller förlåtelsen av biktfadern⁸⁰ som från Gud själv. Man ska inte tvivla på detta utan lita helt och fullt på att alla synder därigenom är förlåtna inför Gud i himlen.

Vilka synder ska man då bikta?

Inför Gud ska man erkänna sig skyldig till alla synder, också de som vi inte själva märker av. Så gör vi i bönen Fader vår. Men inför biktfadern ska vi bara bekänna de synder som vi vet om och känner i hjärtat.

Vilka synder är det?

Du ska då se på din egen ställning⁸¹ och de tio buden, om du är en far, mor, son, dotter, man, kvinna, anställd o.s.v. Har du gjort någon illa med ord eller handling? Har du stulit, försummat det du borde göra, varit slarvig eller förstört någonting?

Var snäll och lär mig hur jag på ett enkelt sätt kan bikta!

Svar: Så ska du säga till biktfadern/prästen:

Käre fader i ämbetet! ⁸² Jag skulle gärna vilja gå till bikt och få förlåtelse för Guds skull.

⁷⁹ Enligt våra lutherska bekännelseskriterier kan även bikten räknas som ett sakrament för avlösningens skull, som är instiftad av Gud. Bekännelsen säger, att vi noga ska se till, att bikten inte kommer ur bruk i våra kyrkor. Augsburgska bekännelsen, artikel 11, 25 m.fl. (SKB, sid. 60, 73, 186, 664).

⁸⁰ I första hand ska man enligt god kyrklig ordning gå till sin präst, som i sitt ämbete ska ta emot bikten med absolut tystnadsplikt. Men man kan också vända sig till en medkristen och bekänna sin synd och bli tröstad med evangeliets ord och så få avlösning för sina synder.

⁸¹ Luther: Se på ditt stånd, vilket innebär att vi alla har olika uppgifter i livet. Vi ska då se efter vad Gud i sitt ord säger om vår egen kallelse och uppgift så att vi tydligt förstår hur vi har syndat mot Guds bud.

⁸² Ordagrant: Min värdige, käre herre! I vår tid använder vi ett enklare tilltal som känns naturligt och artigt. Vi kontaktar prästen och frågar när det passar att vi kan gå till bikt. I samband med kyrkans gudstjänster brukar det alltid finnas tillfälle till bikt. I den lutherska kyrkan brukade man sedan gammalt ha vissa tider under kyrkoåret, s.k. biktterminer, då församlingens medlemmar gick till bikt hos sin präst.

Säg vad som bekymrar dig!⁸³

Jag arme syndare bekänner mig inför Gud vara skyldig till alla synder. Särskilt bekänner jag inför dig, min biktfar, att jag är anställd, men tyvärr har handlat illa mot min arbetsgivare. Jag har inte utfört mitt uppdrag ordentligt. Jag har varit otrevlig och besvärlig och fått andra att svära över mig. Jag har försummat mitt arbete och vållat skada. I både ord och handling har jag uppträtt skamligt, och jag har retat mina kamrater. Jag grälat med min fru och svurit o.s.v.

En man eller hustru kan säga så här:

Särskilt bekänner jag för dig, att jag inte har uppfostrat mina barn ordentligt till Guds ära. Jag har inte uppträtt korrekt mot mina anställda. Jag har inte varit sådan mot min make/maka, som jag borde. Jag har svurit och varit en dålig förebild genom otuktiga ord och gärningar. Jag har vållat min granne skada och talat illa om honom. Jag har tagit för mycket betalt för mina tjänster och levererat dåliga varor.

Är det något mer han har gjort mot Guds bud enligt sin ställning, så bekänner han det. Men om någon inte besväras av sådana yttre, grövre synder, så ska han inte bekymra sig över det och försöka hitta på några inbillade synder. Bikten blir i sådana fall en plåga. Nej, det räcker med att man talar om en eller två synder, som man kommer på, t.ex.:

Särskilt bekänner jag att jag en gång har svurit och en annan gång varit oförsämd och elak med mina ord. En gång har jag försummat personen N.N. ... o.s.v. Låt det så vara nog med detta. Men om du inte vet om någonting alls (vilket väl inte är möjligt!), så nämn inget särskilt, utan ta emot förlåtelsen på den allmänna syndabekännelsen, som du läser upp inför din biktfar.

Sedan säger prästen:

Gud vare dig nådig och styrke din tro. Amen.

Vidare: Tror du, att min förlåtelse är Guds förlåtelse?

Den biktande svarar: Ja.⁸⁴

Prästen fortsätter: Ske dig såsom du tror. Och på vår Herres Jesu Kristi befallning förlåter jag dig alla dina synder i Faderns, Sonens och den helige Andes namn. Amen.

Gå i Herrens frid!

Men de som är mycket bekymrade i sitt samvete eller har stor bedrövelse och anfäktelse⁸⁵ ska prästen förstå att väl trösta med olika bibelord och så styrka och uppmuntra deras tro. Det här är nu bara ett exempel på hur vanliga människor kan gå till bikt.

⁸³ Luther rakt på sak: Säg det!

⁸⁴ Luther: Ja, käre herre.

⁸⁵ En svår anfäktelse är t.ex. när någon är helt förtvivlad över sina synder och inte tror sig kunna få förlåtelse. Biktfadern måste då framhålla, att Bibeln säger att vi får förlåtelsen enbart för Kristi skull. Han ensam har burit hela världens synd. Jesus, hans sons blod, renar oss från all synd. När vi bekänner vår synd är han trofast och rättfärdig och förlåter oss alla våra synder, 1 Joh. 1:7ff.

Sjätte delen

ALTARETS SAKRAMENT

Hur en familjefar ska undervisa om detta i sitt hem.

Vad är altarets sakrament?⁸⁶

Svar: Det är vår Herre Jesu Kristi sanna⁸⁷ kropp och blod under bröd och vin. Kristus själv har instiftat det för oss kristna till att äta och dricka.⁸⁸

Var står det skrivet?

Svar: Så skriver de heliga evangelisterna Matteus, Markus, Lukas och Paulus:

Den natt då Herren Jesus Kristus blev förrådd, tog han ett bröd, tackade Gud, bröt det och gav åt lärjungarna och sade: "Tag och ät. Detta är min kropp, som blir utgiven för er. Gör detta för att minnas mig." På samma sätt tog han bägaren, tackade Gud och gav åt lärjungarna och sade: "Drick alla av den. Denna bägare är det nya förbundet i mitt blod, som blir utgjutet för många till syndernas förlåtelse. Så ofta ni dricker av den, gör det för att minnas mig."⁸⁹

Vad har vi för nytta av att äta och dricka detta?

Svar: Det förstår vi av orden "för er utgiven och utgjutet till syndernas förlåtelse". I detta sakrament får vi syndernas förlåtelse, liv och salighet. Det ges oss genom de här orden. Där syndernas förlåtelse är, där är också liv och salighet.

Hur kan vanligt ätande och drickande ha en så stor kraft?

Svar: Det beror inte på att vi äter och dricker i sig, utan på orden som står här: "för er utgiven och utgjutet till syndernas förlåtelse". De orden tillsammans med det kroppsliga ätandet och drickandet är det viktigaste i nattvardens sakrament. Den som tror på dessa ord, han har precis vad de säger, nämligen syndernas förlåtelse.

⁸⁶ Andra namn för altarets sakrament är nattvard, kommunion, eukaristi, brödsbrytelse, Herrens måltid, Herrens bord, mäsas.

⁸⁷ Med uttrycket "Kristi sanna kropp" menas, att det är hans verkliga kropp, just den kropp som led och dog och uppstod ur graven. Denna kropp ges oss i nattvardens bröd, och hans sanna blod ges oss i vinet. Hur det sker kan vi inte förstå, men vi tror vad Jesus säger: Detta är min kropp, detta är mitt blod.

⁸⁸ Sådana samfund som inte tror och bekänner att Kristi kropp och blod är närvarande i brödet och vinet har inte den bibliska nattvardsläran och visar sig därmed vara villolärare och "sakramentssvärmare" som Luther säger.

⁸⁹ Instiftelseorden finns i Matt. 26:26-28, Mark. 14: 22-24, Luk. 22:19-20, 1 Kor. 11:23-25. Texten ovan som brukar användas i nattvardsmässan är den traditionella sammanställningen av dessa bibelställen.

Vem tar emot sakramentet på ett värdigt sätt?

Svar: Att fasta⁹⁰ och förbereda sig på ett yttre sätt är en god ordning. Men värdig och väl förberedd är endast den som tror på orden: "... för er utgiven och utgjutet till syndernas förlåtelse." Den som inte tror på dessa ord utan tvivlar, han är ovärdig och inte alls förberedd. Ordet "för er" måste tas emot av troende hjärtan.⁹¹

* * *

Dagliga böner

Hur en familjefar ska undervisa om morgon- och aftonbön i sitt hem.

Morgonbön

På morgonen när du stiger upp ska du välsigna dig med det heliga korsets tecken⁹² och säga:

I Faderns +, Sonens och den helige Andes namn. Amen.

Sedan böjer du knä eller står upp och läser trosbekännelsen och Fader vår. Vill du så kan du sedan be denna bön:

Jag tackar dig, min himmelske Fader genom Jesus Kristus, din älskade Son. Tack för att du i natt har bevarat mig från allt skadligt och farligt. Jag ber att du i dag ska bevara mig för synden och allt ont, så att allt vad jag gör och hela mitt liv blir välbehagligt för dig. Jag överlämnar mig med kropp och själ och allt i dina händer. Låt din helige ängel⁹³ vara med mig, så att den onda fienden inte får någon makt över mig. Amen.

Gå sedan med glädje till dina uppgifter. Kanske du också sjunger en psalm och läser tio Guds bud eller något annat som passar för din andakt.

⁹⁰ En gammal tradition är att inte äta någon måltid före högmässan på söndagens morgon. Men detta hör till den kristna friheten. Vi har i nya förbundet inte några lagar och regler för sådant, Kol. 2:16f.

⁹¹ Nattvarden är endast till för församlingens medlemmar, för dem som i sina hjärtan tror på Kristus. Nattvarden är inte någon slags gemensam vänkskapsmåltid, där alla kan delta oavsett om man är kristen eller inte eller oavsett vilket samfund man tillhör. Genom deltagande i nattvarden i en bibel- och bekännelsestrogen församling bekänner man sig till den rätta, bibliska läran. Den som är bekymrad över sin synd och önskar Guds förlåtelse för Kristi skull och tror på löftet i nattvarden, han är värdig, som Luther här säger.

⁹² Korstecknet var vanligt i fornkyrkan och under medeltiden och det behölls av Luther och reformationen som ett fint sätt att anbefalla sig och de sina under Guds nådiga beskydd. Senare kom det tyvärr på många håll ur bruk, då man ansåg det vara "katolskt". I den lutherska kyrkan ser vi det som angeläget att i kristen frihet använda detta tecken, som framhåller att Jesus dog på korset för hela världens synd. Vi använder också krucifix med en bild av den korsfäste Frälsaren i våra gudstjänster och andakter.

⁹³ Gud sänder ut sina änglar att beskydda oss, Luk. 4:10. Petrus hade en skyddsängel, Apg. 12:15. Luther framhåller att varje kristen på Guds befallning beskyddas av många änglar.

Aftonbön

På kvällen när du går till sängs ska du välsigna dig med det heliga korsets tecken och säga:

I Faderns +, Sonens och den helige Andes namn. Amen.

Sedan böjer du knä eller står upp och läser trosbekännelsen och Fader vår. Vill du så kan du sedan be denna bön:

Jag tackar dig min himmelske Fader genom Jesus Kristus, din älskade Son. Tack för att du i dag nådigt har bevarat mig. Jag ber dig, att du ville förlåta mig alla mina synder, då jag har handlat felaktigt. Bevara mig denna natt. Jag överlämnar mig med kropp och själ och allt i dina händer. Låt din helige ängel vara med mig, så att den onda fienden inte får någon makt över mig. Amen.

Gå sedan strax till sängs och somna med glädje.

Bordsböner

Hur en familjefar ska undervisa om välsignelse och tacksägelse⁹⁴ vid måltiderna.

Välsignelsen

Alla i familjen går med knäppta händer på ett värdigt sätt fram till bordet och ber:

Allas ögon hoppas på dig, Herre, och du ger dem deras mat i rätt tid. Du öppnar din hand och mättar allt levande med nåd (Ps. 145:15f).

Läs sedan Fader vår och följande bön:

Herre Gud, himmelske Fader. Välsigna oss och dina gåvor, som vi tar emot av din milda godhet. Genom Jesus Kristus, vår Herre. Amen.

Tacksägelsen

Även efter måltiden ska de göra på samma sätt, värdigt och med knäppta händer:

Tacka Herren, ty han är god och hans nåd varar i evighet. Han ger föda åt allt levande, åt djuren och korpens ungar som ropar. Han har inte sin glädje i hästens styrka, inte sin fröjd i mannens snabbhet. Herren har sin glädje i dem som vördar honom, som hoppas på hans nåd (Ps. 147:7ff).

Läs sedan Fader vår och följande bön:

Vi tackar dig, Herre Gud Fader, genom Jesus Kristus, vår Herre, för alla dina välgärningar. Du som lever och regerar i evighet. Amen.

⁹⁴ Luther använder här de latinska orden *benedicite* och *gratias*.

Hustavlan

Några bibelställen för alla heliga ordningar och stånd.⁹⁵ Här kan var och en läsa och förmana sig själv genom det som gäller för hans egen ställning och uppgift.

För biskopar, kyrkoherdar och präster:

En biskop⁹⁶ ska vara oklanderlig, en enda kvinnas man, nykter, förståndig, aktad, gästfri, en god lärare och en Guds förvaltare. Han får inte missbruka vin eller vara våldsam eller oärlig, utan ska vara vänlig, fridsam och fri från penningbegär. Han ska ta väl hand om sin familj och se till att barnen lyder och visar all respekt. Men om någon inte förstår att ta hand om sin egen familj, hur ska han då kunna ta hand om Guds församling? Han får inte vara nyomvänd, så att han blir högmodig och faller under djävulens dom. Han måste också ha gott anseende bland dem som står utanför, så att han inte får dåligt rykte och fastnar i djävulens snara (1 Tim. 3:2-6).

Han ska hålla sig till lärans tillförlitliga ord, så att han både kan uppmuntra med sund undervisning och tillrättavisa motståndarna (Tit. 1:9).

Vad åhörare är skyldiga sina lärare och själasörjare.

Ät och drick vad ni får, för arbetaren är värd sin lön (Luk. 10:7).

Så har också Herren befallt att de som predikar evangeliet ska leva av evangeliet (1 Kor. 9:14).

Men den som får undervisning i ordet bör dela med sig av allt gott till den som undervisar honom. Bedra inte er själva. Gud lurar man inte: det människan sår ska hon också skörda (Gal. 6:6f).

De äldste som sköter sin ledaruppgift väl ska ni anse värda dubbel heder, särskilt dem som arbetar med predikan och undervisning. Skriften säger: Du ska inte binda för munnen på oxen som tröskar, och: Arbetaren är värd sin lön (1 Tim. 5:17f).

Vi ber er, bröder, att uppskatta dem som arbetar bland er och leder er i Herren och förmanar er. Visa dem den största kärlek för det arbete de gör. Håll frid med varandra. Vi uppmanar er, bröder: förmana de oansvariga, uppmuntra de missmodiga, ta hand om de svaga och ha tålamod med alla (1 Tess. 5:12f).

Lyd era ledare och rätta er efter dem, för de vakar över era själar och ska avlägga räkenskap. Låt dem göra det med glädje och inte suckande, för det skulle inte vara lyckligt för er (Hebr. 13:17).

⁹⁵ Med ordningar och stånd menar Luther varje människas olika kallelse i både kyrkan och världen. I kyrkan finns det präster och församlingsmedlemmar. I världen finns det överhet (de som regerar och skyddar oss, rättsväsendet, militär och polis, arbetsgivare, lärare, föräldrar) och de som är underordnade (medborgare, anställda, elever, barn). I skapelsen och äktenskapet finns det också en särskilt ordning mellan man och kvinna. De yngre ska visa respekt mot de äldre. Var och en ska troget sköta sitt yrke och sina särskilda uppgifter. Kärleken ska råda i allt. Över allting står Gud och hans heliga ord.

⁹⁶ Folkbibeln har här "församlingsledare" vilket betyder detsamma som "biskop" enligt Luthers översättning. Grekiskan har ordet *episkopos*, biskop, tillsyningsman, den som ska vaka över den kristna församlingen och dess lära.

För den världsliga överheten

Varje människa ska underordna sig den överhet hon har över sig. Det finns ingen överhet som inte är av Gud, och den som finns är tillsatt av honom. Den som motsätter sig överheten går därför emot Guds ordning, och de som gör så drar domen över sig själva. De styrande är ju inget hot mot dem som gör det goda, utan mot dem som gör det onda.

Vill du slippa vara rädd för överheten? Gör då det goda, så får du beröm av den. Överheten är en Guds tjänare till ditt bästa. Men gör du det onda ska du vara rädd, för överheten bär inte svärdet utan orsak. Den är en Guds tjänare, en hämnare som straffar den som gör det onda (Rom. 13:1-4).

För medborgarna⁹⁷

Ge då kejsaren det som tillhör kejsaren, och Gud det som tillhör Gud (Matt. 22:21).

Därför måste man underordna sig den inte bara för straffets skull utan också för samvetets. Det är också därför ni betalar skatt, för de styrande är Guds tjänare och ständigt verksamma för just den uppgiften. Ge alla vad ni är skyldiga dem: skatt åt den som ska ha skatt, tull åt den som ska ha tull, respekt åt den som ska ha respekt och heder åt den som ska ha heder (Rom. 13:5-7).

Först av allt uppmanar jag till bön, åkallan, förbön och tacksägelse för alla människor, för kungar och alla i ledande ställning, så att vi kan leva ett lugnt och stilla liv, på alla sätt gudfruktigt och värdigt. Detta är gott och rätt inför Gud, vår Frälsare (1 Tim. 2:1-3).

Påminn dem om att de ska underordna sig och lyda myndigheter och makthavare⁹⁸ och vara beredda att göra allt som är gott (Tit. 3:1).

Underordna er alla mänskliga myndigheter för Herrens skull, både kejsaren som högste härskare och ståthållarna, som är sända av honom för att straffa dem som gör det onda och hedra dem som gör det goda (1 Petr. 2:13f).

För äkta män

På samma sätt ska ni män leva förståndigt med era hustrur, som är det svagare kärlet. Visa dem aktning som medarvingar till livets nåd så att inget står i vägen för era böner (1 Petr. 3:7).

Ni män, älska era hustrur och var inte hårda mot dem (Kol. 3:19).

För hustrur

Ni hustrur, underordna er era män så som ni underordnar er Herren. En man är nämligen sin hustrus huvud, liksom Kristus är församlingens huvud och själv Frälsare för sin kropp. Så som församlingen underordnar sig Kristus, så ska kvinnorna i allt underordna sig sina män (Ef. 5:22).⁹⁹

⁹⁷ Luther: undersåtarna, de underordnade.

⁹⁸ Luther: furstar och överhet.

⁹⁹ Luther har inte med detta bibelställe, men det passar väl in här.

På samma sätt ska ni hustrur underordna er era män. ... De underordnade sig sina män, så som Sara lydde Abraham och kallade honom herre. Hennes barn har ni blivit när ni gör det som är gott och inte låter er skrämmas (1 Petr. 3:1, 6).

För föräldrar

Ni fäder, reta inte upp era barn, utan fostra och förmana dem i Herren¹⁰⁰ (Ef. 6:4).

För barn

Ni barn, lyd era föräldrar i Herren, för det är rätt och riktigt. Hedra din far och din mor – detta är det första budet som har med sig ett löfte – så att det går dig väl och du får leva länge på jorden (Ef. 6:1-3).

För tjänstefolk, arbetare och anställda:

Ni tjänare¹⁰¹, lyd era jordiska herrar. Visa dem vördnad och respekt med uppriktigt hjärta, så som ni gör mot Kristus. Var inte ögontjänare som försöker ställa sig in hos människor, utan var Kristi tjänare som gör Guds vilja helhjärtat. Tjåna villigt och glatt, gör det för Herren och inte för människor. Ni vet ju att var och en som gör något gott ska få sin lön av Herren, vare sig han är slav eller fri (Ef. 6:5-8).

För arbetsgivare¹⁰²

Och ni herrar, gör på samma sätt mot era tjänare. Och sluta hota! Ni vet att ni har samme Herre i himlen som de, och han är inte partisk (Ef. 6:9).

För de unga

Likaså ni yngre, underordna er de äldre. Och ni alla, klå er i ödmjukhet mot varandra, för Gud står emot de högmodiga men ger nåd åt de ödmjuka. Ödmjuka er därför under Guds mäktiga hand, så ska han upphöja er när tiden är inne (1 Petr. 5:5-6).

¹⁰⁰ Luther: uppfostra dem i Herrens tukt och förmaning.

¹⁰¹ Bibeln har ett och samma ord för både slavar och tjänare. Slaveriet var utbrett på Bibelns tid, och slavarerna uppmanas av aposteln att troget utföra sina uppgifter och på så sätt försöka vinna sinna hedniska herrar för Kristus. Men att vara slavhandlare fördöms som synd (1 Tim. 1:10) (ordet i grundtexten avser någon som med våld tar slavar, vilket kan jämföras med vår tids s.k. trafficking).

¹⁰² Luther: husbönder och husmödrar.

För änkor

Den som verkligen är änka och ensamstående sätter sitt hopp till Gud och håller ut i bön och åkallan natt och dag. Men den som lever för lyx¹⁰³ är levande död. (1 Tim. 5:5-6).

För alla i församlingen

Alla andra bud sammanfattas i detta ord: Du ska älska din nästa som dig själv (Rom. 13:9).

Först av allt uppmanar jag till bön, åkallan, förbön och tacksägelse för alla människor (1 Tim. 2:1).

”När var och en sin uppgift sköter
så går det väl vad än vi möter.”¹⁰⁴

¹⁰³ Luther: Den som är en rätt änka och ensam sätter sitt hopp till Gud och förblir i bön dag och natt. Men den som lever i vällust är levande död.

¹⁰⁴ Luther: *Ein jeder lern' sein Lection, So wird es wohl im Hause stohn.* (När var och en lär sig sin läxa /gör sin uppgift/ kommer det att stå väl till i hemmet).

S:t Martins katekesutveckling

Hur kan man använda katekesen?

Denna del är en närmare förklaring av Luthers lilla katekes med bibelställena som tydligt visar, att det som lärs i katekesen endast är Guds rena och klara ord. Luthers ord i lilla katekesen upprepas i varje avdelning så att man inte måste bläddra fram och tillbaka.

Bibelställena är i regel återgivna enligt Svenska Folkbibelns översättning 2014. Det är viktigt, att man också regelbundet läser Bibeln tillsammans med katekesen. Då lär man sig att känna igen och förstå sammanhanget där de olika bibelställena står. En god regel är att varje dag läsa Bibeln i följd. Läs till exempel 1 Mosebok, Psaltaren, Matteus evangelium och Romarbrevet parallellt. Man fortsätter så med några kapitel varje dag, tills man har läst igenom hela Bibeln. Att vara kristen är att flitigt studera Bibeln, Guds ord, och av hjärtat tro på Kristus som sin frälsare och så tillämpa allt vad Bibeln lär i sitt liv.

Man bör också be till Gud om nåd och hjälp från den helige Ande att förstå och tillämpa det man läser. Använd psalmboken eller någon annan bönbok. Den kristna kyrkan har en stor skatt av böner, som man som kristen bör ta del av och använda flitigt. Sedan lägger man också till egna böner och förböner för sina närmaste, sin församling och andra saker man vill be för. Här är katekesens undervisning om bönen till stor hjälp.

Gå också regelbundet till kyrkan och församlingens gudstjänster! Man ska inte försöka att vara kristen på egen hand om det finns en renlärig luthersk församling dit man kan gå. Om det är långt till en sådan kyrka bör man i alla fall besöka den så ofta man har möjlighet. Att slarva med sina gudstjänstbesök medför i regel att tron blir svag och löper risk att slockna ut.

Kristna föräldrar kan använda Bibel, katekes och psalmbok både för sig själva och i undervisningen av barnen. Sjung psalmer tillsammans, läs Bibeln och katekesen, be och förtrösta på att Herren hjälper i allt. Då blir det glädje och frid i den kristna familjen.

Stöd också din kyrkas verksamhet ekonomiskt, med personliga tjänster och med förbön. Gud vill att församlingen ska nå ut med sitt budskap till många fler människor, så att de kan bli frälsta. ”Sök först Guds rike och hans rättfärdighet, så ska ni få allt det andra också”, säger Jesus (Matt. 6:33).

Det finns många faror som hotar en kristen på vägen mot himlen. I katekesen får du en mycket god vägledning om detta. Var därför angelägen om att hela tiden gå till din katekes för att få hjälp att finna och bli kvar på den rätta vägen till himlen.

Jesus säger: ”Gå in genom den trånga porten. Den port är vid och den väg är bred som leder till fördärvet, och det är många som går in genom den. Men den port är trång och den väg är smal som leder till livet, och det är få som finner den” (Matt. 7:13-14). Men hur ska man då finna den rätta vägen? Svaret är: Genom tron på Jesus Kristus. Han säger: ”Jag är vägen, sanningen och livet. Ingen kommer till Fadern utom genom mig” (Joh. 14:6).

För att lätt kunna hitta i Bibeln och bland bibelställena följer här en lista på Bibelns böcker i ordning med de förkortningar som används i katekesen.

Bibels böcker

GT = Gamla Testamentet	Job = Job	Hab. = Habackuk	Fil. = Filippobrevet
1 Mos. = 1 Mosebok	Est. = Ester	Nah. = Nahum	Kol. = Kolosserbrevet
2 Mos. = 2 Mosebok	Ps. = Psaltaren	Sef. = Sefanja	1 Tess. = 1 Tessalonikerbrevet
3 Mos. = 3 Mosebok	Ords. = Ordspråksboken	Hag. = Haggai	2 Tess. = 2 Tessalonikerbrevet
4 Mos. = 4 Mosebok	Pred. = Predikaren	Sak. = Sakarja	1 Tim. = 1 Timoteusbrevet
5 Mos. = 5 Mosebok	HV = Höga visan	Mal. = Malaki	2 Tim. = 2 Timoteusbrevet
Jos. = Josua	Jes. = Jesaja	NT = Nya Testamentet	Tit. = Titusbrevet
Dom. = Domarboken	Jer. = Jeremia	Matt. = Matteus	Filem. = Brevet till Filemon
Rut = Rut	Klag. = Klagovisorna	Mark. = Markus	Hebr. = Hebréerbrevet
1 Sam. = 1 Samuelsboken	Hes. = Heseziel	Luk. = Lukas	Jak. = Jakobs brev
2 Sam. = 2 Samuelsboken	Dan. = Daniel	Joh. = Johannes	1 Petr. = 1 Petrusbrevet
1 Kung. = 1 Kungaboken	Hos. = Hosea	Apg. = Apostlagärningarna	2 Petr. = 2 Petrusbrevet
2 Kung. = 2 Kungaboken	Joel = Joel	Rom. = Romarbrevet	1 Joh. = 1 Johannesbrevet
1 Krön. = 1 Krönikeboken	Am. = Amos	1 Kor. = 1 Korintierbrevet	2 Joh. = 2 Johannesbrevet
2 Krön. = 2 Krönikeboken	Ob. = Obadja	2 Kor. = 2 Korintierbrevet	3 Joh. = 3 Johannesbrevet
Esra = Esra	Jona = Jona	Gal. = Galaterbrevet	Jud. = Judas brev
Neh. = Nehemja	Mika = Mika	Ef. = Efesierbrevet	Upp. = Uppenbarelseboken

Utom dessa böcker finns också gamla testamentets s.k. *apokryfer*.¹⁰⁵ De tillhör inte den bibliska kanon,¹⁰⁶ men är goda och nyttiga att läsa. Därför hade Luther med dem i sin bibelöversättning. De finns med i Bibel 2000, men tyvärr ej i Svenska Folkbibeln.

Bland nya testamentets böcker finns också några som inte säkert tillhör kanon. Dessa böcker var omdiskuterade i fornkyrkan. Luther placerade dem därför sist i sin översättning av nya testamentet. Det är Hebréerbrevet, Jakobs brev, Judas brev och Uppenbarelseboken.¹⁰⁷ All kristen lära bör grundas på de övriga, säkra huvudskrifterna och de övriga alltid läsas och förstås i ljuset av dessa.

¹⁰⁵ Apokryf kommer av ett ord som betyder gömd, dold.

¹⁰⁶ Kanon = rättesnöre, de böcker som ingår i den kristna Bibeln som rättesnöre för tron och läran.

¹⁰⁷ Dessa skrifter kallades "antilegomena", motsagda. Även några andra skrifter var omstridda i fornkyrkan och brukade därför av somliga av reformationens och ortodoxins lärare räknas in i denna grupp. Det var 2-3 Johannesbrev och 2 Petrusbrevet. Övriga 20 skrifter i nya testamentet var aldrig omdiskuterade i fornkyrkan och kallades därför "homolegomena", de äkta, säkra huvudskrifterna. Vi använder alla de 27 böckerna i nya testamentet i gudstjänster och andakter. Men om det gäller att bevisa vad som är den säkra, rätta bibliska läran går vi till de 20 säkert inspirerade och ofelbara skrifterna och läser de övriga i ljuset av dessa.

Katekesen

1. Vad kallas den bok som vi nu ska läsa?

Den kallas katekesen.

2. Vad är en katekes?

En katekes är en bok med frågor och svar, som är till för undervisning.

3. Vem skrev vår lilla katekes?

Dr. Martin Luther¹⁰⁸ skrev lilla katekesen (år 1529).

4. Vad innehåller Luthers lilla katekes?

Luthers lilla katekes innehåller de viktigaste delarna av den kristna läran.

De brukar kallas *den kristna lärans huvudstycken*.

5. Vilka är de viktigaste delarna av den kristna läran?

1. Tio Guds bud.
2. Den apostoliska trosbekännelsen.
3. Fader Vår.
4. Det heliga Dopets sakrament.
5. Nyckelämbetet och Bikten.
6. Altarets sakrament.

6. Varifrån hämtade Luther den kristna lärans huvudstycken?

Luther hämtade dem från Bibeln.

¹⁰⁸ Martin Luther reformerade den medeltida kyrkan, som på en rad viktiga punkter hade kommit bort från den bibliska läran. Den evangelisk-lutherska kyrkan är därför inte en ny kyrka, utan fortsättningen på den gamla, rätta kyrkan från Kristus och apostlarna. Några händelser i Luthers liv:

1483 Luther föds i Eisleben.

1505 Luther går i kloster i Erfurt.

1512 Luther blir teologie doktor i Wittenberg.

1517 Luther skriver sina berömda 95 teser, vilket utlöser stridigheterna om avlaten och rättfärdiggörelsen.

1519 Disputationen med Eck i Leipzig.

1520 Luther skriver viktiga reformationsskrifter och bränner påvens bulla.

1521 Luther i Worms inför kejsaren. Han förklaras fredlös. Han göms på Wartburg och översätter nya testamentet.

1525 Bondeupproret. Luther gifter sig med Katharina von Bora. Skriften "Om den trålbundna viljan".

1526-1529 Lärostrid om nattvarden med de reformerta (Zwingli m.fl.).

1529 Visitation i Sachsen. Katekeserna utkommer.

1530 Riksdagen i Augsburg, Augsburgska bekännelsen. Luther på Coburg.

1534 Hela Bibeln utkommer. Den revideras flera gånger under Luthers liv, sista gången 1545.

1535 Stora Galaterbrevskomentaren. Därefter många viktiga läroskrifter, t.ex. Genesisförklaringen.

1546 Luther dör i Eisleben.

Bibeln

7. Vad är Bibeln?

Bibeln är Guds ord.

Anm.: Bibeln kallas också Den heliga skrift, Skriften, Skrifterna, Ordet.

8. Vem har skrivit Bibeln?

Bibeln skrevs av heliga människor som var ledda av Gud. Profeterna skrev gamla testamentets böcker (GT). Evangelister och apostlar skrev nya testamentets böcker (NT).¹⁰⁹

Ingen profetia har burits fram genom någon människas vilja, utan ledda av den helige Ande har människor talat vad de fått från Gud (2 Petr. 1:21).

9. Hur kan Bibeln vara Guds ord när den är skriven av människor?

Bibeln är Guds ord eftersom det var Guds själv som *ingav*¹¹⁰ dem att skriva (*ingivelse, inspiration*¹¹¹).

Hela Skriften är ingiven av Gud (2 Tim. 3:16).¹¹²

10. Vad menas med Guds ingivelse (inspiration)?

Med Guds ingivelse (inspiration) menas, att den helige Ande

- drev heliga människor att skriva
- ingav dem *tankarna*, som de hade
- ingav dem *orden* som de skrev (verbalinspiration¹¹³)

Människor drivna av den helige Ande, talade vad som gavs dem från Gud (2 Petr. 1:21).¹¹⁴

Detta förkunnar vi också, inte med ord som mänsklig visdom lär utan med ord som Anden lär (1 Kor. 2:13).

11. Vems ord är då varje ord i Bibeln?

¹⁰⁹ Lista över Bibelns böcker finns på sid. 32.

¹¹⁰ Grundtextens ord betyder att Gud *andades ut* ordet, det kom från Guds Ande och ingavs i bibelordet.

¹¹¹ Inspiration är det latinska ordet för ingivelse, inandning.

¹¹² Hedegårds översättning. Folkbibeln: Hela Skriften är *utandad* av Gud.

¹¹³ Verbalinspiration = ordinspiration, alla textens ord är ingivna av Gud.

¹¹⁴ Så 1917, Hedegård och Giertz. Folkbibeln: Ledda av den helige Ande ...

Varje ord i Bibeln är *Guds ord*, och därför är Bibeln utan fel (ofelbar).¹¹⁵

Ditt ord är sanning (Joh. 17:17).

Hela Skriften är ingiven av Gud (2 Tim. 3:16).

Skriften kan inte göras om intet (Joh. 10:35).¹¹⁶

Herrens lag är utan brist (Ps. 19:8).¹¹⁷

12. Varför gav Gud oss Bibeln?

Gud gav oss Bibeln för att ge oss vishet, så att vi kan bli frälsta genom tron på Jesus Kristus, och för att fostra oss till att leva ett heligt liv.

Du känner från barndomen de heliga Skrifterna som kan göra dig vis, så att du blir frälst genom tron på Kristus Jesus. Hela Skriften är utandad av Gud och nyttig till undervisning, tillrättavisning, upprättelse och fostran i rättfärdighet, så att gudsmänniskan blir fullt färdig, väl rustad för varje god gärning (2 Tim. 3:15-17).

Ditt ord är mina fötters lykta och ett ljus på min stig (Ps. 119:105).

13. Hur ska vi använda Bibeln?

- Vi ska läsa och studera Bibeln flitigt med andakt.
- Vi ska lyssna noga när Bibeln läses högt och förklaras.
- Vi ska tro på Bibeln och leva efter den.

Ni forskar i Skrifterna, för ni tror att ni har evigt liv i dem. Det är just de som vittnar om mig (Joh. 5:39).

Saliga är de som lyssnar till Guds ord och bevarar det (Luk. 11:28).

Maria bevarade och begrundade allt detta i sitt hjärta (Luk. 2:19).

Om någon älskar mig, håller han fast vid mitt ord (Joh. 14:23).

¹¹⁵ Den moderna bibelkritiken påstår att Bibeln innehåller många fel och motsägelsefulla teologier. Men kritiken utgår från att Bibeln är precis som en vanlig, mänsklig bok. Man räknar inte med Guds makt att göra under och tror inte på ingivelsen genom den helige Ande. Att det finns saker i Bibeln som vi inte förstår eller som tycks motsägelsefulla betyder inte att Bibeln måste ha fel. Många påstådda motsägelser är lätta att förklara om man har viljan att förstå och undersöka saken rätt. Inför andra svårare problem måste vi erkänna, att det finns mycket som vi ännu inte vet förklaringen till, men vi litar fullt och fast på profeterna, Kristus och apostlarna när de samstämmigt försäkrar att Guds Ord är sanning, Ps. 119:160, Joh. 17:17, 2 Kor. 13:8.

¹¹⁶ Så 1917 och Odeberg. Folkbibeln: Skriften kan inte upphävas. Hedegård: ... inte sättas ur kraft. Luther: ... inte brytas.

¹¹⁷ Så 1917. Folkbibeln: Herrens undervisning är fullkomlig.

Lag och evangelium

14. Vilka är Bibelns två stora läror?

Det är lag och evangelium.

15. Vad menas med lagen?¹¹⁸

Lagen är den lära i Bibeln, där Gud talar om för oss ...

- hur vi ska vara
- vad vi ska göra
- vad vi inte ska göra

Ni ska vara heliga, ty jag, HERREN, er Gud, är helig (3 Mos. 19:2).

Rätta dig efter det jag i dag befäller dig (2 Mos. 34:11).

Dessa ord som jag i dag ger dig befallning om, ska du lägga på hjärtat. Du ska inskräpa dem hos dina barn (5 Mos. 6:6-7).

16. Vad menas med evangeliet?¹¹⁹

Evangeliet är den lära i Bibeln, där Gud ger oss de goda nyheterna om vår frälsning genom Jesus Kristus.

Så uppenbarades Guds kärlek till oss: han sände sin enfödde Son till världen för att vi skulle leva genom honom (1 Joh. 4:9).

Så älskade Gud världen att han utgav sin enfödde Son, för att den som tror på honom inte ska gå förlorad utan ha evigt liv (Joh. 3:16).

Jag skäms inte för evangeliet. Det är en Guds kraft till frälsning för var och en som tror (Rom. 1:16).

17. Vilken skillnad är det mellan lag och evangelium?

- Lagen lär oss, vad vi ska göra och inte göra, medan evangeliet lär oss vad Gud har gjort och fortfarande gör till vår frälsning.
- Lagen visar oss *vår synd och Guds vrede*, medan evangeliet visar oss *vår Frälsare och Guds nåd*.
- Lagen ska predikas för alla människor men särskilt för syndare som är *säkra* och inte vill ångra sig.¹²⁰ Evangeliet ska predikas för syndare som är *bekymrade* och ångerfulla.¹²¹

¹¹⁸ Lagen är alltså inte bara de tio budorden hos Moses, utan all undervisning i både gamla och nya testamentet om hur vi ska vara och leva. Lagen är allt vad Gud befäller oss, Guds vilja med våra liv.

¹¹⁹ Evangeliet finns både i gamla och nya testamentet och talar om vad Gud i sin kärlek har gjort för oss.

¹²⁰ De kallas obotfärdiga, d.v.s. sådana som försvarar sin synd och inte vill erkänna att de handlat orätt.

¹²¹ De kallas botfärdiga, d.v.s. sådana som erkänner och ångrar sin synd och vill ha förlåtelse.

Första delen

De tio buden

18. Vad är de tio buden?¹²²

De tio buden är *Guds lag*.

19. Hur gav Gud lagen?

När Gud skapade människan, skrev han in lagen i människans hjärta. Senare ordnade han lagen i tio bud, som han skrev på två stentavlor. Så befallde han Mose att förkunna den.¹²³

För när hedningar som inte har lagen av naturen gör vad lagen befäller, då är de sin egen lag trots att de saknar lagen. De visar att det som lagen kräver är skrivet i deras hjärtan. Om detta vittnar också deras samveten och tankar som sinsemellan anklagar eller till och med försvarar dem (Rom. 2:14-15).

Och Gud talade alla dessa ord: Jag är Herren, din Gud, som har fört dig ut ur Egyptens land, ur trälldomshuset. Du ska inte ha andra gudar vid sidan av mig ... (2 Mos. 20:1ff).

Och Mose skrev ner alla Herrens ord (2 Mos. 24:4).

När Gud hade talat färdigt med Mose på Sinai berg, gav han honom vittnesbördets två tavlor, tavlor av sten, skrivna med Guds finger (2 Mos. 31:18).

Mose vände om och gick ner från berget med vittnesbördets två tavlor i händerna. Det var skrivet på tavlornas båda sidor, både på framsidan och på baksidan. Tavlorna var Guds verk och skriften var Guds skrift, inristad på tavlorna (2 Mos. 32:15-16).

När sedan Mose kom närmare lägret och fick se kalven och dansen, blev han så upprörd att han kastade ifrån sig tavlorna och slog sönder dem nedanför berget (2 Mos. 32:19).

Herren sade till Mose: "Skriv upp åt dig dessa ord, ty i enlighet med dessa ord har jag slutit ett förbund med dig och med Israel." Och han blev kvar där hos Herren i fyrtio dagar och fyrtio nätter utan att äta och dricka. Och han skrev på tavlorna förbundets ord, de tio orden (2 Mos. 34:27-28).

¹²² Herren gav de tio buden, men han sade inte vilket som är det första, andra, tredje o.s.v. Olika kyrkor har därför olika numreringar av buden. Detta är en fri sak. Luther har t.ex. inte med bildförbudet som ett särskilt bud. Det budet avser inte bilder i sig, utan avgudabilder som strider mot första budet.

¹²³ Gud förkunnade först lagen muntligt och Mose skrev ner den. Den omfattade mycket mer än de tio orden, t.ex. alla bestämmelser om tabernaklet och gudstjänsten. När Mose gick upp på berget fick han av Gud två stentavlor, där Gud själv hade skrivit de tio orden med sitt finger. När folket dansade kring guldkalven slog Mose i vrede sönder tavlorna. Han gick då på nytt upp på berget, och så fick han själv skriva buden på nya tavlor. Exakt hur och i vilken ordning allt detta gick till vet vi inte, men det är hel säkert att de tio buden är givna till oss av Gud själv på ett underbart sätt. Mose var undervisad i den egyptiska visheten och kunde säkert skriva på flera språk. Han skrev ner alla Moseböckerna på hebreiska.

Biblisk historia. Det finns tre slags lagar i gamla testamentet:

- *moral-lagen*, som upplyser alla människor om deras plikt mot Gud och medmänniskan,
- *ceremonial-lagen*, som visade hur judarna skulle inrätta sin religion i gamla förbundet,
- den *politiska* lagen, som var judarnas statliga lag.

Endast morallagen skrevs in i människans hjärta (2 Mos. 19-20).¹²⁴

20. Vad är summan av lagens första tavla (buden 1-3)?

Du ska älska Herren din Gud av hela ditt hjärta och av hela din själ och av hela ditt förstånd (Matt. 22:37).

21. Vad är summan av lagens andra tavla (buden 4-10)?

Du ska älska din nästa som dig själv (Matt. 22:39).

22. Vad är huvudsumman av alla bud?

Huvudsumman eller det allra viktigaste är budet om *kärleken*.¹²⁵

Alltså är kärleken lagens uppfyllelse (Rom. 13:10).

23. Vem menar Gud när han i de tio buden säger: Du ska ... ?

Han menar *mig* och *alla andra människor*.

¹²⁴ Dessa tre sorters lagar är blandade om varandra. För att skilja dem åt måste vi tänka på vem lagarna är riktade till och vad de handlar om. Alla lagar som gällde hur folket Israel skulle organiseras med lagstiftning och olika regler ska vi räkna till den *politiska* lagen. De lagarna gällde enbart Israels folk på den tiden. Samma sak gäller olika gudstjänstbruk om t.ex. offren, omskärelsen, påsken och andra högtider. Det är den judiska *ceremoniallagen*, som vi inte heller är bundna av i nya förbundet. Men *morallagen* är den eviga lagen, tio Guds bud såsom de förklaras av Jesus och apostlarna. Denna lag gäller för alla människor i alla tider. Vi kallar den också för den naturliga lagen.

¹²⁵ Moderna teologer tolkar "kärleken" som att vi skulle kunna sätta lagen och tio Guds bud åt sidan och inte alls vara bundna av dem. Enligt denna tolkning kan de t.ex. godkänna aborter, samkönade äktenskap och skilsmässor m.m. trots att sådant direkt strider mot Guds bud. Den kärlek Bibeln talar om erkänner att alla Guds bud är ett uttryck för Guds kärleksfulla vilja mot oss. Det Gud förbjuder i morallagen får vi inte tillåta.

Första tavlan

Första budet

GUD

Du ska inte ha några andra gudar.¹²⁶

Vad är det?

Svar: Vi ska frukta och älska Gud över allting och förtrösta på honom.

24. Hur vet du att det finns en Gud?

Jag vet att det finns en Gud ...

- genom att världen finns till (naturlig gudskunskap),

Varje hus är byggt av någon, men Gud är den som har byggt allt (Hebr. 3:4).

Himlarna vittnar om Guds härlighet, himlavalvet förkunnar hans händers verk (Ps. 19:2).

Det man kan veta om Gud är uppenbart bland dem, eftersom Gud har uppenbarat det för dem. Ända från världens skapelse syns och uppfattas hans osynliga egenskaper, hans eviga makt och gudomliga natur, genom de verk han har skapat. Därför är de utan ursäkt (Rom. 1:19-20).¹²⁷

- genom mitt samvetes vittnesbörd (naturlig gudskunskap),

De (hedningarna) visar att det som lagen kräver är skrivet i deras hjärtan. Om detta vittnar också deras samveten och tankar som sinsemellan anklagar eller till och med försvarar dem (Rom. 2:15).

- framför allt genom den heliga Skrift, där Gud klart uppenbarar sig för oss (uppenbarad gudskunskap).

Jag är HERREN, det är mitt namn (Jes. 42:8).

¹²⁶ Luther formulerar medvetet alla buden så att de börjar med orden "du ska".

¹²⁷ Detta ställe "ända från världens skapelse" (tidsmässigt) kan också översättas "utifrån världens skapelse", alltså att skapelsen även idag vittnar om Gud. Skapelsens fantastiska värld som vi lever i, visar att Gud finns och har en underbar makt. Översatt efter Luther: Att man vet att Gud finns är uppenbart för dem. Ty Gud har uppenbarat det för dem genom att Guds osynliga väsen, hans eviga kraft och gudom kan ses när man betraktar hans verk, nämligen världens skapelse.

Men HERREN är den sanne Guden, han är den levande Guden, den evige Konungen (Jer. 10:10).

Detta är evigt liv att de känner dig, den ende sanne Guden, och den som du har sänt, Jesus Kristus (Joh. 17:3).

Anm.: Se Apg. 17:23-24 (Paulus i Aten).

25. Vad är Gud?

Gud är en ande. En ande är ett väsen, som har förnuft och vilja, men som inte har någon kropp.

Gud är ande (Joh. 4:24).

En ande har inte kött och ben (Luk. 24:39).

Guds egenskaper

Gud är ...

- evig (utan början och utan slut)

Herre, du har varit vår tillflykt från släkte till släkte. Innan bergen blev till och du skapade jorden och världen, från evighet till evighet är du, Gud (Ps. 90:1-2).

- oföränderlig

Jag, HERREN, har inte förändrat mig (Mal. 3:6).

Men du är densamme och dina år har inget slut (Ps. 102:28).

- allsmäktig

Jag är Gud den Allsmäktige (1 Mos. 17:1).

Ingenting är omöjligt för Gud (Luk. 1:37).

För Gud är allting möjligt (Matt. 19:26).

- allvetande (allvis)

Herre, du rannsakar mig och känner mig. Om jag sitter eller står vet du det, du förstår mina tankar fjärran ifrån. Om jag går eller ligger ser du det, med alla mina vägar är du förtrogen. Innan ordet är på min tunga vet du, Herre, allt om det (Ps. 139:1-4).

Herre, du vet allt (Joh. 21:17).

- närvarande överallt¹²⁸

Kan någon gömma sig på ett så hemligt ställe att jag inte skulle se honom? säger HERREN. Är inte jag den som uppfyller himmel och jord? säger HERREN (Jer. 23:24).

- helig (utan synd, han hatar synd)

Jag, HERREN, er Gud, är helig (3 Mos. 19:2).

Helig, helig, helig är HERREN Sebaot (Jes. 6:3).

- rättfärdig (rättvis, opartisk, utan hänsyn till person)

En trofast Gud utan svek, rättfärdig och rättvis är han (5 Mos. 32:4).

- trofast (han håller sina löften)

Han förblir trofast, för han kan inte förneka sig själv (2 Tim. 2:13).

- god (han önskar vårt bästa)

HERREN är god mot alla (Ps. 145:9).

- barmhärtig (full av medlidande med syndaren)

Han förbarmar sig över alla sina verk (Ps. 145:9).

- nådig (han möter oss med fri nåd utan all vår förtjänst)

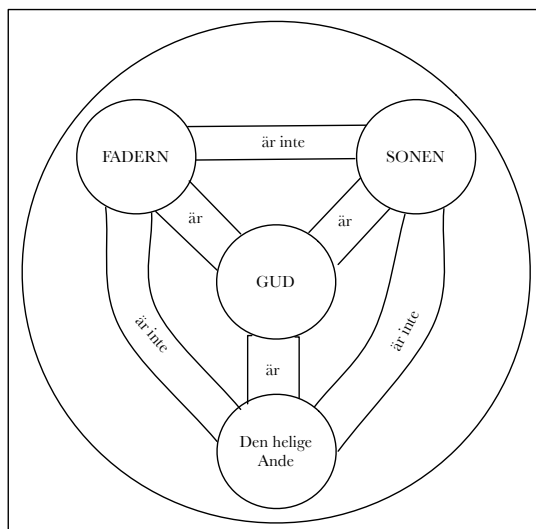
HERREN! HERREN! - en Gud, barmhärtig och nådig, sen till vrede och stor i nåd och sanning, som bevarar nåd mot tusenden och förlåter överträdelse, synd och skuld (2 Mos. 34:6-7).

Gud är kärleken (1 Joh. 4:8).

Anm.: Evighet, oföränderlighet, allmakt, allvetande, allestädesnärvaro, helighet, o.s.v. är Guds *egenskaper*.

¹²⁸ Det gamla, kyrkliga uttrycket är "allestädes närvarande". Man talar om Guds "allestädesnärvaro". Det betyder att Guds finns överallt och att allting är nära honom. Vi lever och rör oss i Gud (Apg. 17:28).

Den treenige Guden

Treenighet i enhet

Enhet i treenighet

26. Vem är den ende sanne Guden?

Den ende sanne Guden är *den treenige Guden*:

Fader, Son och helig Ande, *tre* särskilda personer i *ett* gudomligt väsen (Den heliga treenigheten).¹²⁹

Hör Israel! HERREN vår Gud, HERREN är en (5 Mos. 6:4).

Det finns bara en Gud (1 Kor. 8:4).

Gå därför ut och gör alla folk till lärjungar! Döp dem i Faderns och Sonens och den helige Andes namn (Matt. 28:19).

Vår Herre Jesu Kristi nåd, Guds kärlek och den helige Andes gemenskap vare med er alla (2 Kor. 13:13).

HERREN uppenbarade sig för Abraham vid Mamres terebintlund, ... Han såg upp, och se, tre män stod framför honom (1 Mos. 18:1-2).¹³⁰

Biblisk historia: Vid sitt dop stod Jesus i Jordan. Fadern talade från himlen och Anden sänkte sig ner över Jesus i formen av en duva (Matt. 3:16-17).

27. Hur skiljer sig de tre personerna från varandra?

¹²⁹ Ofta hör man påståendet att kyrkan skulle ha uppfunnit läran om Treenigheten någon gång på 300-talet efter Kristus, men att denna lära inte finns i Bibeln. Påståendet är helt felaktigt. Bibeln lär tydligt och klart att både Fadern, Sonen och Anden är Gud och att det bara finns en enda Gud. Denna lära försvarade fornkyrkans rättrogna teologer genom att formulera flera bekännelser på olika kyrkomöten mot villolärarna som förnekade Bibelns lära.

¹³⁰ Gud sände sina änglar (budbärare) i tre mäns synliga gestalt och Gud själv talade genom dem till Abraham. Två av änglarna gick sedan till Sodom, medan Herren stannade kvar hos Abraham, 1 Mos. 18-19. Denna händelse har i kyrkan alltid setts som en bild av den heliga Treenigheten även om vi är klart medvetna om att Treenigheten i sig alltid är osynlig för oss. Först i himlen får vi se Gud.

Sonen är *född* av Fadern i evighet,
den helige Ande *utgår* från Fadern och Sonen i evighet.¹³¹

Du är min Son. Jag har fött dig i dag (Ps. 2:7).

När Hjälparen kommer, som jag ska sända er från Fadern, sanningens Ande, som utgår från Fadern, då ska han vittna om mig (Joh. 15:26).

Eftersom ni är söner, har Gud sänt i våra hjärtan sin Sons Ande som ropar: Abba! Fader! (Gal. 4:6).

Skapelsen hör särskilt samman med Fadern,
återlösningen med Sonen, och
helgelsen med den helige Ande.

28. Vad förbjuder Gud i första budet?

Gud förbjuder oss att ha några andra gudar i hans ställe eller vid sidan av honom (avguder, avgudadyrkan).

Herren, din Gud, ska du tillbe, och endast honom ska du tjäna (Matt. 4:10).

Jag är HERREN, det är mitt namn. Jag ger inte min ära åt någon annan eller mitt lov åt avgudabilder (Jes. 42:8).

29. När har människor andra gudar?

Människor har andra gudar ...

- när de betraktar eller tillber något skapat som Gud,

Jag är HERREN, det är mitt namn. Jag ger inte min ära åt någon annan eller mitt lov åt avgudabilder (Jes. 42:8).

Vår Gud är i himlen, han gör allt vad han vill. Men deras avgudar är silver och guld, verk av människohänder (Ps. 115:3-4).

Biblisk historia: Israel tillbad guldkalven (2 Mos. 32). – Folket böjde knä för Baal (1 Kung. 18:18-29). – Filistéerna gjorde Dagon till sin gud (Dom. 16:23-24).

¹³¹ Den grekisk-ortodoxa kyrkan (och andra kyrkor inom denna kyrkofamilj) lär att Anden endast utgår av Fadern, men inte av Sonen. Detta är felaktigt. Bibeln lär klart och tydligt att den helige Ande också är Sonens Ande (Rom. 8:9, Gal. 4:6, Fil. 1:19, 1 Petr. 1:11). Sonen sänds i Jesu namn (Joh. 14:26). Jesus sänder Anden från Fadern (Joh. 15:26). Jesus sade till apostlarna: Tag emot den helige Ande (Joh. 20:22). Den ortodoxa kyrkan blandar också in gärningar i sin lära om frälsningen.

- när de tror på en gud, som inte är den treenige Guden,¹³²

Alla ska ära Sonen så som de ärar Fadern. Den som inte ärar Sonen ärar inte heller Fadern som har sänt honom (Joh. 5:23).

- när de fruktar, älskar eller litar på en person eller en sak mer än på Gud.

Var inte rädda för dem som dödar kroppen men inte kan döda själen. Frukta i stället honom som kan fördärva både själ och kropp i Gehenna (Matt. 10:28).

Den som älskar far eller mor mer än mig är mig, han är inte värd att tillhöra mig, och den som älskar son eller dotter mer än mig, han är inte värd att tillhöra mig (Matt. 10:37).

Förtrösta på HERREN av hela ditt hjärta, förlita dig inte på ditt förstånd (Ords. 3:5).

Ni ska veta att ingen som är sexuellt omoralisk, oren eller girig, alltså en avgudadyrkare, har någon arvedel i Kristi och Guds rike (Ef. 5:5).

Jag säger er sanningen: det är svårt för en rik att komma in i himmelriket (Matt. 19:23).

Hur svårt är det inte att komma in i Guds rike (Mark. 10:24).¹³³

De har buken till sin gud och sätter sin ära i det som är deras skam, dessa som bara tänker på det jordiska (Fil. 3:19).

Dåarna säger i sitt hjärta: "Det finns ingen Gud". Onda och avskyvärda är deras gärningar (Ps. 14:1, ateister).

Biblisk historia: Den rike mannen tänkte mer på dyrbara kläder och festmåltider än på Gud (Luk. 16:19). – Den rike unge mannen älskade det han ägde mer än Kristus (Matt. 19:22).

30. Vad begär Gud av oss i första budet?

Gud begär, att vi ska frukta och älska honom över allting, så att vi tror och litar helt på honom.

31. När fruktar vi Gud över allting?

Vi fruktar Gud över allting när vi ...

- dyrkar honom av allt hjärta som det högsta goda,
- ärar honom med våra liv,
- undviker allt som är mot Guds vilja.

¹³² Så förnekar t. ex. Jehovas vittnen och andra s.k. unitariska samfund den treenige Guden och står därmed utanför den kristna kyrkan.

¹³³ Luther översätter: Hur svårt är det inte för den som förtröstar på rikedom att komma in i Guds rike.

Hela jorden ska frukta HERREN, alla som bor i världen ska bäva för honom (Ps. 33:8).

Jag är Gud den Allsmäktige. Vandra inför mig och var fullkomlig (1 Mos. 17:1).

Hur skulle jag då kunna göra så mycket ont och synda mot Gud (1 Mos. 39:9)?

Att frukta HERREN är att hata det onda (Ords. 8:13).

Biblisk historia: De tre männen i den brinnande ugnen fruktade Gud mer än kungen (Dan. 3).

32. När älskar vi Gud över allting?

Vi älskar Gud över allting, när vi av allt hjärta håller fast vid honom som vår Gud. Med glädje helgar vi då våra liv och tjänar honom.

Du ska älska Herren din Gud av hela ditt hjärta och av hela din själ och av hela ditt förstånd (Matt. 22:37).¹³⁴

Vem har jag i himlen utom dig? Och har jag dig, söker jag inget på jorden. När min kropp och mitt hjärta ger upp, är Gud mitt hjärtas klippa och min lott för evigt (Ps. 73:25-26).

Biblisk historia: Abraham älskade Gud mer än sin son (1 Mos. 22).

33. När tror och litar vi helt på Gud?

När vi helhjärtat lägger våra liv i hans hand och litar på honom vad som än händer.

Det är bättre att fly till Herren än att lita till människor (Ps. 118:8).

Förtrösta på HERREN av hela ditt hjärta (Ords. 3:5).

Biblisk historia: David litade på Gud, när han gick för att möta Goliat (1 Sam. 17:37, 46-47).

¹³⁴ Orden står i 5 Mos. 6:5, som Jesus citerar.

Andra budet

GUDS NAMN

Du ska inte missbruka din Guds namn.

Vad är det?

Svar: Vi ska frukta och älska Gud, så att vi inte använder hans namn till att svära och förbanna eller trollda. Vi ska inte ljuga eller lura någon i hans namn, utan istället ropa till Gud i all nöd, be, tacka och lovprisa honom.

34. Varför säger vi i detta och alla följande bud: "Vi ska frukta och älska Gud, så att ..."?

När vi uppfyller Guds bud måste det komma av att vi fruktar och älskar Gud.

35. Vad är Guds namn?

Guds namn är ...

• varje namn som Gud använder när han uppenbarar sig för oss, t.ex. HERREN,¹³⁵ den Allsmäktige, Jesus Kristus, den helige Ande,

Jag är HERREN, det är mitt namn (Jes. 42:8).

Detta är det namn man ska ge honom: HERREN vår rättfärdighet (Jer. 23:6).

Du ska ge honom namnet Jesus (Matt. 1:21).

Gud sade till Mose: "Jag är den Jag Är." Och han sade vidare: "Så ska du säga till Israels barn: Jag Är har sänt mig till er (2 Mos. 3:14).

Jag är A och O, säger Herren Gud, han som är och som var och som kommer, den Allsmäktige (Upp. 1:8).

Detta härliga och fruktansvärda namn, HERREN, din Gud (5 Mos. 28:58).

Jag är HERREN, er Helige, Israels skapare, er konung (Jes. 43:15).

¹³⁵ JHVH, det heliga Gudsnamnet på hebreiska, som vi översätter med HERREN (förr ofta: Jehova) och vars innebörd är: Han som är, och som var och som ska komma, den Evige, HERREN, GUD. I sin översättning skrev Luther alltid HERREN (tyska: der HERR) med stora bokstäver när hebreiskan hade JHVH, medan det hebreiska *Adonaj* återgavs med endast två stora bokstäver i början (tyska: der HErr). 1917 och Folkbibeln använder i anslutning till Luther formerna HERREN (JHVH) och Herren (Adonaj). På bilden ser vi Guds namn JHVH skrivet på hebreiska (från höger till vänster).

Så säger HERREN, Israels konung, och hans återlösare, HERREN Sebaot¹³⁶: Jag är den förste och jag är den siste, förutom mig finns ingen Gud (Jes. 44:6).

Vår återlösares namn är HERREN Sebaot, Israels Helige (Jes. 47:4).

Du store och väldige Gud: HERREN Sebaot är hans namn (Jer. 32:18).

- allt som Gud säger om sig själv genom ordet.

På varje plats där jag låter mitt namn bli ihågkommet, ska jag komma till dig och välsigna dig (2 Mos. 20:24).

Herren är i sitt heliga tempel, Herrens tron är i himlen (Ps. 11:4).

Mäktig är Herren i höjden, mer än bruset av väldiga vatten, mer än havets mäktiga bränningar (Ps. 93:4).

Majestät och härlighet är inför hans ansikte, makt och glans i hans helgedom (Ps. 96:6).

Helig, helig, helig är Herren Sebaot, hela jorden är full av hans härlighet (Jes. 6:3).

36. Vad förbjuder Gud i andra budet?

Gud förbjuder oss i andra budet att missbruka hans namn.

HERREN ska inte låta den bli ostraffad som missbrukar hans namn (2 Mos. 20:7).

37. Vad innebär det att missbruka Guds namn?

Att missbruka Guds namn är ...

- att använda Guds namn på ett slarvigt och dumt sätt utan att tänka sig för (t.ex. "Gode Gud!", "Jösses!", m.m.),
- att använda Guds namn till att önska något ont, svära, tro på skrock och vidskepelse¹³⁷ eller luras och bedra.¹³⁸

Men även om de säger: "Så sant Herren lever", så svär de ändå falskt (Jer. 5:2).

De talar tomma ord, de svär falska eder och sluter förbund, och domen skjuter upp som en giftig planta ur markens fåror (Hos. 10:4).

Då började han förbanna och svära: "Jag känner inte den mannen!" (Matt. 26:74, Petrus förnekade Jesus med en svordom.)

¹³⁶ HERREN Sebaot betyder härskarornas Herre.

¹³⁷ Att lyssna på skrock är när man t.ex. tror att det blir olycka om det kommer en svart katt, om man lägger nycklarna på bordet eller går under en stega. En allvarligare form av skrock är vidskepelse, då man t. ex. försöker komma i kontakt med döda personers andar (spiritism) eller använder sig av besvärjelser (satanism).

¹³⁸ Lögn och bedrägeri är allvarliga synder, och när det dessutom sker i Guds namn blir det dubbelt värre.

38. Vad innebär det att använda Guds namn till onda önskningar?

Att använda Guds namn till onda önskningar är ...

- att häda Gud genom att tala ont om honom eller håna honom,¹³⁹

Om någon hädar sin Gud, kommer han att bära på synd (3 Mos. 24:15).

Biblisk historia: Judarna smädade Jesus, när han hängde på korset (Matt. 27:39-43).

Den assyriske befälhavaren Rab-Sake smädade Israels Gud (2 Kung. 18:28-35, 19:21-22).

- att kalla ner Guds vrede och straff över någon eller något.

Med tungan välsignar vi Herren och Fadern, och med den förbannar vi människorna, som är skapade till Guds avbild. Från samma mun kommer välsignelse och förbannelse. Så får det inte vara, mina bröder (Jak. 3:9-10).

Biblisk historia: Judarna nedkallade förbannelse över sig själva och sina barn (Matt. 27:25). – Goliat förbannade David (1 Sam. 17:43). – Petrus förbannade sig och svor (Matt. 26:74).

39. Vad innebär det att svära vid Guds namn?

Att svära vid Guds namn är att avlägga en ed,¹⁴⁰ där vi tar Gud som vittne till sanningen av det vi säger eller lovar. Vi nedkallar då hans straff över oss, om vi ljuger eller bryter vårt löfte.

Jag tar Gud till vittne över min själ (2 Kor. 1:23).

40. När är det tillåtet och även nödvändigt att svära vid Guds namn?

Det är tillåtet och även nödvändigt att svära vid Guds namn ...

- när överheten fordrar det, till exempel när en domstol kräver att vi avlägger ed,

Biblisk historia: Jesus svarade under ed, när överheten fordrade det (Matt. 26:63-64).

Varje människa ska underordna sig den överhet hon har över sig (Rom. 13:1).

- när en ed är nödvändig till Guds ära eller vår nästas välfärd.¹⁴¹

HERREN, din Gud, ska du frukta, honom ska du tjäna, och vid hans namn ska du avlägga din ed (5 Mos. 6:13).

¹³⁹ Förr i tiden var det även i vårt land straffbart att häda Gud. I välordnade samhällen lägger man vikt vid att man inte offentligt ska få lov att tala illa om Gud och häda, eftersom det för med sig så mycket ont och blir en dålig förebild för barn och ungdom. I vår sekulariserade tid förstår man inte detta och menar att man i yttrandefrihetens namn ska ha rätt att häda och tala illa om allt som är heligt. Som kristna kan vi inte acceptera detta. Yttrandefrihet är viktig, men den måste ha sina gränser.

¹⁴⁰ Man avlägger ed när man allvarligt lovar något vid Gud eller något annat heligt, t.ex. när man inför domstol svär att tala sanning. Man kan då också lägga fingrarna eller handen på Bibeln.

¹⁴¹ Vissa samfund vägrar med biblisk motivering att avlägga ed när överheten fordrar det, men de misstolkar då Bibeln.

Människor svär vid den som är större än de själva, och eden blir en bekräftelse som gör slut på alla invändningar (Heb. 6:16).

Biblisk historia: Abraham tog en ed av sin tjänare (1 Mos. 24:3). – Paulus kallade Gud till vittne (2 Kor. 1:23).

41. När är det synd att svära?¹⁴²

Det är synd att svära, när vi med en ed intygar det som är lögn. Alla svordomar som sker av dålig vana eller tanklöshet är syndiga. Det är alltid synd att svära när det gäller sådant som är osäkert, oviktigt och syndigt.

Ni har också hört att det är sagt till fäderna: Du ska inte svära falskt, och: Du ska hålla din ed inför Herren. Jag säger er: Ni ska inte svära alls – varken vid himlen, för den är Guds tron, eller vid jorden, för den är pallen för hans fötter, eller vid Jerusalem, för det är den store Kungens stad. Du ska inte heller svära vid ditt huvud, för du kan inte göra ett enda hårstrå vitt eller svart. Ert ord ska vara 'ja' eller 'nej'. Allt därutöver kommer från den onde (Matt. 5:33-37).

Ni ska inte svära falskt vid mitt namn (3 Mos. 19:12). (Detta kallas mened).

Biblisk historia: Petrus svor falskt och gjorde sig alltså skyldig till mened (Matt. 26:72). – Några judar lovade med en ed att begå mord (Apg. 23:12). – Herodes svor en ed i en osäker och oviktig sak (Matt. 14:6-9).

42. Vad innebär det att använda Guds namn till vidskepelse?

Att använda Guds namn till vidskepelse innebär ...

- att använda Guds namn för att med djävulens hjälp uträtta övernaturliga saker, t.ex. att utöva trolldom, spå och tala med de döda (spiritism),¹⁴³

Hos dig får inte någon finnas som låter sin son eller dotter gå genom eld eller befattar sig med spådom, teckentydning, svartkonst eller häxeri, ingen som utövar bevärgelsekonster, ingen andebesvärjare, ingen som bedriver trolldom och ingen som söker råd hos de döda. Ty avskyvärd för HERREN är var och en som gör sådant, och för sådana vedervärdigheters skull fördriver HERREN, din Gud, dem för dig (5 Mos. 18:10-12).

Biblisk historia: De egyptiska spåmännen uträttade övernaturliga saker med djävulens hjälp (2 Mos. kap. 7-8). Jämför 2 TİM. 3:8-9!

- att söka hjälp hos människor som utövar sådana eller liknande sataniska konster.

Vänd er inte till andebesvärjare eller till spåmän. Sök inte sådana, så att ni blir orena genom dem. Jag är HERREN, er Gud (3 Mos. 19:31).

Biblisk historia: Kung Saul sökte hjälp hos andebesvärjerskan i En-Dor (1 Sam. 28).

43. Vad innebär det att ljuga eller lura någon genom Guds namn?

¹⁴² Syndiga svordomar är t.ex. när man blir arg och förbannar med Guds eller djävulens namn. Men det är också när man utan att tänka sig för blandar in svordomar i sitt språk. Det är en dålig och syndig ovana.

¹⁴³ Spiritism och ockultism har blivit vanliga i vår tid med bl.a. många TV-program om sådant. Tyvärr förekommer detta också inom vissa kyrkor, liksom inom främmande religioner, kulturer och sekter. Den lutherska kyrkan tar starkt avstånd från alla former av spiritism. Vi tror visserligen att det finns både goda och onda andar (änglar och djävlar) och att alla människors andar lever efter döden, antingen i salighet eller förtäppelse. Men Bibeln förbjuder oss att söka kontakt med de dödas andar. Alla former av spiritism och ockultism strider mot Bibeln och Guds bud.

Att använda Guds namn till att ljuga och luras är ...

- när man sprider villolära¹⁴⁴ och säger att det är Guds ord och uppenbarelse (falska profeter),

Deras vördnad för mig är meningslös, för lärorna de lär ut är människobud (Matt. 15:9).

Jag är emot profeterna, säger HERREN, de som bär fram sin egen tungas ord och säger: Så säger HERREN (Jer. 23:31).

Allt vad jag befäller er ska ni vara noga med att följa. Du ska inte lägga något till det och inte ta något därifrån (5 Mos. 12:32).

Biblisk historia: En falsk profets lögn blev orsak till att en Guds profet blev bedragen och dödad (1 Kung. 13:11-19).

- när man gömmer sin otro eller ett syndigt liv bakom yttre fromhet (hycklare).

Detta folk ärar mig med sina läppar, men deras hjärtan är långt ifrån mig (Matt. 15:8).

Inte alla som säger 'Herre, Herre' till mig ska komma in i himmelriket, utan den som gör min himmelske Fars vilja (Matt. 7:21).

Biblisk historia: De skriftlärde och fariséerna var hycklare (Matt. 23:13-33). – Ananias och Safira var hycklare (Apg. 5:1-11).

44. Vad begär Gud av oss i andra budet?

Gud begär, att vi ska ropa till honom i all nöd, be, tacka och lovprisa honom.¹⁴⁵

Ropa till mig på nödens dag. Jag ska rädda dig, och du ska ära mig (Ps. 50:15).

Be, och ni ska få. Sök, och ni ska finna. Bulta, och dörren ska öppnas för er (Matt. 7:7).

Lova Herren, min själ! Hela mitt inre, prisa hans heliga namn! (Ps. 103:1)

Tacka HERREN, för han är god, evig är hans nåd. (Ps. 118:1).

Biblisk historia: De tio spetälska ropade till Jesus i sin nöd (Luk. 17:11-13). – Främlingen tackade Jesus och prisade Gud, när han såg att han blivit botad (Luk. 17:15-16). – Hanna bad till Gud om en son och tackade honom, när hon blev bönhörd (1 Sam. kap. 1-2).

¹⁴⁴ Villolära (= falsk lära) är varje lära som leder oss vilse, bort från den rätta tron. Villolära är all undervisning som på något sätt strider mot Bibeln, Guds ord. Exempel på villoläror är den romersk-katolska och de reformerta kyrkornas lära.

¹⁴⁵ Luther säger att bönen är de kristnas arbete. "En skomakare gör skor, en kristen ber." Daglig bibelläsning, bön och andakt är mycket viktigt för varje kristen. Gud befäller det och lovar att höra alla våra böner. Se tredje delen om bönen, sid. 113ff.

Tredje budet

GUDS ORD

Du ska hålla vilodagen helig.¹⁴⁶

Vad är det?

Svar: Vi ska frukta och älska Gud, så att vi inte föraktar predikan och Guds ord, utan håller det heligt, gärna hör och lär oss det.

45. Kräver Gud att vi kristna, som tillhör det nya förbundet, ska hålla vilodagen (sabbaten) och andra helgdagar i gamla testamentet?

Nej, det kräver han inte, för i nya testamentet är sabbaten och andra helgdagar upphävda av Gud själv.

Människosonen är sabbatens Herre (Matt. 12:8).

Låt därför ingen döma er för vad ni äter och dricker eller när det gäller högtid eller nymånad eller sabbat. Allt detta är en skugga av det som skulle komma, men själva verkligheten är Kristus (Kol. 2:16-17).

46. Har Gud befallt oss kristna att fira någon särskild helgdag?

Gud har *inte* befallt oss kristna att fira någon särskild helgdag.¹⁴⁷

Den ene sätter en dag högre än en annan, den andre håller alla dagar lika högt. Var och en ska vara fullt övertygad i sitt sinne. Den som firar en viss dag gör det för Herren, och den som inte gör det han gör det också för Herren. (Rom. 14:5-6).¹⁴⁸

Ni iakttar noga dagar och månader och särskilda tider och år. Jag är rädd att jag har ansträngt mig förgäves bland er (Gal. 4:10-11).

¹⁴⁶ I Mose lag står det "Tänk på sabbatsdagen ..." (2 Mos. 20:8). Luther formulerar medvetet alla buden i formen "du ska ...". Därför skriver han i katekesen "Du ska hålla vilodagen helig" och syftar då inte på någon bestämd gudstjänstdag, se nästa not.

¹⁴⁷ Många kyrkor och samfund lär tyvärr fel om vilodagen och menar att antingen lördagen eller söndagen är befalld av Gud som vilodag. Men ingen särskild dag är befalld som vilodag i nya testamentet. Vi firar söndagen i kristen frihet enligt gammal kyrklig tradition.

¹⁴⁸ Enligt Luthers översättning. Aposteln Paulus visar här tydligt, att det är en fri sak om man väljer att fira en viss gudstjänstdag eller ej.

47. Varför firar vi då söndagen och andra kyrkliga helgdagar?

Vi firar söndagen och andra kyrkliga helgdagar för att få tid och tillfälle till offentlig gudstjänst.

Låt oss inte överge våra sammankomster, så som några brukar göra (Hebr. 10:25).

De höll troget fast vid apostlarnas undervisning och vid gemenskapen, brödsbrytelsen och bönerna (Apg. 2:42).

Biblisk historia: De första kristna firade första dagen i veckan (Apg. 20:7 och 1 Kor. 16:2).

48. Hur förklarar vår katekes tredje budets nytestamentliga innebörd?

Vi ska frukta och älska Gud, så att vi inte föraktar predikan och Guds ord, utan håller det heligt, gärna hör och lär oss det.

49. När bryter vi mot tredje budet?

Vi bryter mot tredje budet när vi föraktar predikan och Guds ord.

50. Hur sker detta?

Vi föraktar predikan och Guds ord ...

- när vi inte deltar i den offentliga gudstjänsten,
- när vi inte använder Guds skrivna ord och sakramenten,
- när vi använder Guds ord och sakramenten på ett lättsinnigt och tanklöst sätt.

Den som är av Gud lyssnar till Guds ord. Men ni lyssnar inte, därför att ni inte är av Gud (Joh. 8:47).

Den som lyssnar till er lyssnar till mig, och den som förkastar er förkastar mig. Och den som förkastar mig, han förkastar honom som har sänt mig (Luk. 10:16).

När judarna fick se allt folket fylldes de av avund, och de hånade Paulus och sade emot det som han förkunnade. Då svarade Paulus och Barnabas frimodigt: "Guds ord måste först förkunnas för er. Men när ni avvisar det och inte anser er värdiga det eviga livet, då vänder vi oss till hedningarna (Apg. 13:45-46).

Biblisk historia: De skriftlärdade och fariséerna föraktade dopet (Luk 7:30). – Saul förkastade Guds ord (1 Sam. 15:10-23).

51. Vad begär Gud av oss i tredje budet?

- Vi ska hålla predikan och Guds ord heligt.

Därför tackar vi alltid Gud för att ni tog emot Guds ord som vi predikade och tog det till er, inte som människors ord utan så som det verkliga är: Guds ord. (1 Tess. 2:13).

Jag skådar ner till den som är betryckt och har en förkrossad ande, och till den som fruktar mitt ord (Jes. 66:2).

- Vi ska gärna höra det, lära oss det och tänka på det.

Bevara din fot, när du går till Guds hus. Att komma dit för att höra är bättre än dårarnas offer. Ty de vet inte att de gör det som är ont (Pred. 4:17).

HERRE, jag älskar din boning, den plats där din härlighet bor (Ps. 26:8).

De höll troget fast vid apostlarnas undervisning och vid gemenskapen, brödsbrytelsen och bönerna (Apg. 2:42).

Låt Kristi ord rikligt bo hos er (Kol. 3:16).

Saliga är de som lyssnar till Guds ord och bevarar det (Luk. 11:28).

Låt inte denna lagbok vara skild från din mun (Jos. 1:8).

Biblisk historia: Jesus hörde och lärde sig gärna Guds ord (Luk. 2:41-52).

Maria satt vid Jesu fötter och lärde sig hans ord (Luk. 10:39). – Maria bevarade Guds ord i sitt hjärta och tänkte på det (Luk. 2:19). – Beréerna forskade i skrifterna varje dag (Apg. 17:11).

- Vi ska värda och understödja predikan och undervisningen i Guds ord.

Lyd era ledare och rätta er efter dem, för de vakar över era själar och ska avlägga räkenskap. Låt dem göra det med glädje och inte suckande, för det skulle inte vara lyckligt för er (Hebr. 13:17).

Den som får undervisning i ordet ska dela med sig av allt gott till den som undervisar honom. Bedra inte er själva, Gud lurar man inte: det människan sår ska hon också skörda (Gal. 6:6-7).

När vi har sått ett andligt utsäde bland er, är det då för mycket begärt att vi skördar något av ert jordiska goda? (1 Kor. 9:11)

Biblisk historia: Den fattiga änkan gav pengar till templets och prästerskapets underhåll (Mark. 12:41-44).

Anm.: Se även "Vad åhörare är skyldiga sina präster" i hustavlan, sid. 27-30.

- Vi ska sprida Guds ord flitigt.

Gå ut i hela världen och förkunna evangeliet för hela skapelsen (Mark. 16:15, mission).

Lagens andra tavla

52. Vad är summan av buden i lagens andra tavla?

Du ska älska din nästa som dig själv (Matt. 22:39).

53. Vem är vår nästa?

Var och en av våra medmänniskor är vår nästa.

Låt oss därför göra gott mot alla medan vi har tillfälle, och särskilt mot dem som tillhör trons familj (Gal. 6:10).¹⁴⁹

Älska era fiender (Matt. 5:44).

Biblisk historia: Den barmhärtige samariern hade medlidande med sin fiende¹⁵⁰ och förbarmade sig över honom (Luk. 10:25-37).

54. Hur ska vi älska vår nästa?

Vi ska älska vår nästa som oss själva och visa denna kärlek genom att hålla buden i den andra tavlan.

Allt vad ni vill att människorna ska göra för er, det ska ni också göra för dem. Detta är lagen och profeterna (Matt. 7:12, den gyllene regeln).

¹⁴⁹ Annan övers.: "mot dem som delar vår tro". Aposteln talar om gemenskapen i den kristna kyrkan, vilken utgörs av dem som tror, lär och bekänner sig till Skriftens undervisning.

¹⁵⁰ Samarierna var illa sedda av judarna på grund av sin främmande religion. Man blandade Guds lag med hedniska läror (2 Kung. 17).

Andra tavlan

Fjärde budet

VÅRA ÖVERORDNADE

som Gud har satt över oss

Du ska hedra din far och mor, så att det går dig väl och du får leva länge på jorden.¹⁵¹

Vad är det?

Svar: Vi ska frukta och älska Gud, så att vi inte föraktar eller förargar våra föräldrar och andra som är satta över oss.¹⁵² Vi ska hålla dem i ära, tjäna, lyda, älska och uppskatta dem.

55. Vilka är våra överordnade?

Det är alla som genom Guds ordning är satta över oss i hemmet, samhället, skolan och på arbetsplatsen.

56. Vad förbjuder Gud i fjärde budet?

Gud förbjuder oss att förakta våra föräldrar och andra som är satta över oss. Det sker när vi inte har respekt för dem och är olydiga och elaka, vad det än är.

De skrävlar och skryter, de är påhittiga i det onda och olydiga mot sina föräldrar (Rom. 1:30).

Den som ger sin far en hånfull blick och vägrar lyda sin mor, hans ögon ska korparna vid bäcken hacka ut och örnens ungar äta upp (Ords. 30:17).

Den som motsätter sig överheten går därför emot Guds ordning, och de som gör så drar domen över sig själva (Rom. 13:2, statsmakten).

Anm.: Se "För anställda och arbetare" i hustavlan, sid. 27-30.

Biblisk historia: Genom sin ondska bedrövade Elis söner sin far (1 Sam. 2:12-25).

Absalom gjorde uppror mot sin far och kung (2 Sam. 15).

¹⁵¹ Löftet "att leva länge på jorden" eller "i ditt land" avsåg i gamla testamentet särskilt Israels land (2 Mos. 20:12). Grundtexten har samma ord för land och jord. Aposteln Paulus citerar: "att du får leva länge på jorden" (Ef. 6:3). I nya testamentet har vi inte ett löfte om något speciellt land, utan Gud lovar att välsigna den som hedrar sina föräldrar var han än befinner sig.

¹⁵² Luther: föräldrar och herrar.

57. Vad begär Gud av oss i fjärde budet?

Gud begär att ...

- vi ska hedra våra föräldrar och överordnade, eftersom de är satta över oss i Guds ställe,

Hedra din far och din mor – detta är det första budet som har med sig ett löfte – så att det går dig väl och du får leva länge på jorden (Ef. 6:2-3).

För ett grått huvud ska du resa dig upp, och den gamle ska du ära (3 Mos. 19:32).

Anm.: Se "För föräldrar" och "För barn" i hustavlan, sid. 27-30.

Biblisk historia: Josef hedrade sin far (1 Mos. 46:29). – Kung Salomo hedrade sin mor (1 Kung. 2:19). – Elisa hedrade sin lärare (2 Kung. 2:12).

- vi ska tjäna våra föräldrar och överordnade och villigt göra vad vi kan för dem,

De (barnen och barnbarnen) ska först och främst lära sig att visa respekt för sin egen familj och ge tillbaka vad de är skyldiga sina föräldrar. Detta är rätt inför Gud (1 Tim. 5:4).

Biblisk historia: Josef försörjde sin far (1 Mos. 47:11-12). – Jesus försörjde sin mor (Joh. 19:26).

- vi ska lyda våra föräldrar och överordnade i allt, där Gud har satt dem över oss,¹⁵³

Ni barn, lyd era föräldrar i allt, för det är Herrens goda vilja (Kol. 3:20).

Lyssna till din far som har fött dig och förakta inte din mor när hon blir gammal (Ords. 23:22).

Ni tjänare,¹⁵⁴ underordna er era herrar och visa dem alla respekt, inte bara de goda och milda utan även de hårda (1 Petr. 2:18).

Man måste lyda Gud mer än människor (Apg. 5:29).

Anm.: Se "För tjänstefolk, arbetare och anställda" och "För medborgare" i hustavlan, sid. 27-30.

Biblisk historia: Jesus var lydig mot Maria och Josef (Luk. 2:51). – För att rädda Davids liv var Jonatan olydig mot sin far. Därmed lydde han Gud mer än en människa (1 Sam. 20:31-33).

- vi ska älska våra föräldrar och överordnade och uppskatta dem som Guds dyrbara gåvor till oss.

58. Varför lägger Gud till löftet "så att det går dig väl och du får leva länge på jorden"?

Genom sitt löfte betonar Gud hur viktigt det är att vi hedrar våra föräldrar och överordnade. Det ger välsignelse och uppmuntrar oss att villigt lyda detta bud.

¹⁵³ När föräldrar eller myndigheter befäller oss att göra det som är synd är vi skyldiga att vägra.

¹⁵⁴ Folkbibeln har här "slavar". Luther m.fl. översätter med "tjänare".

Femte budet

MÄNNISKANS LIV OCH VÄLFÄRD

Du ska inte döda.

Vad är det?

Svar: Vi ska frukta och älska Gud så att vi inte skadar vår nästa till kroppen eller gör honom illa på annat sätt. Vi ska istället hjälpa honom med allt han behöver.

59. Vad förbjuder Gud i femte budet?

- Gud förbjuder oss att ta livet av en medmänniska (mord) eller att ta vårt eget liv (självsmord).¹⁵⁵

Den som utgjuter människoblod, hans blod ska utgjas av människor, ty Gud har gjort människan till sin avbild. (1 Mos. 9:6).

Alla som tar till svärd ska dödas med svärd (Matt. 26:52, dödsstraff).¹⁵⁶

Överheten bär inte svärdet utan orsak. Den är en Guds tjänare, en hämnare som straffar den som gör det onda. (Rom. 13:4, överheten har rätt att döma till döden och att föra rättfärdiga krig.)

Biblisk historia: Kain dödade sin bror Abel (1 Mos. 4:8). – David lät döda Uria genom andra (2 Sam. 11:15). – Dödande genom vårdslöshet (vållande till annans död, 2 Mos. 21:29, 5 Mos. 22:8). – Judas tog sitt eget liv (Matt. 27:5).

- Gud förbjuder oss att skada vår nästa till kroppen. Vi får inte göra eller säga något ont mot honom. Sådant kan förstöra eller förkorta hans liv eller göra honom olycklig.

Hämnas inte, mina älskade, utan ge rum för Guds vrede. Det står ju skrivet: "Min är hämnden, jag ska utkräva den", säger Herren (Rom. 12:19).

Biblisk historia: Genom brödernas ondska fick Josef lida och deras far blev olycklig (1 Mos. 37:23-35). – Egyptierna plågade israeliterna genom att tvinga dem till hårt arbete (2 Mos. kap. 1).

- Gud förbjuder oss att i vårt hjärta ha känslor av vrede eller hat mot vår nästa.

Jag säger er: Den som är vred på sin broder är skyldig inför domstolen (Matt. 5:22).

¹⁵⁵ Aktiv dödshjälp (eutanasi) liksom abort av foster strider mot Guds bud. Människan blir till omedelbart genom befruktningen (konceptionen). Preventivmedel som förstör ett befruktat ägg är detsamma som abort. Bibeln förbjuder däremot inte dödande av djur. Aposteln Paulus säger att vi med gott samvete kan köpa allt kött som säljs i affären (1 Kor. 10:25).

¹⁵⁶ Överheten har enligt Bibeln rätt att straffa med fängelse och även med dödsstraff, liksom att försvara landet med militära medel. Så lär även vår lutherska bekännelse (SKB, sid. 61, 234, 537). Överheten har däremot inte rätt att utöva orättfärdiga grymheter, att döma godtyckligt eller att kriga på ett orättfärdigt sätt. Om militären eller polisen begår sådant är det en allvarlig synd inför Gud.

Den som hatar sin broder är en mördare och ni vet att ingen mördare har evigt liv i sig (1 Joh. 3:15).

För från hjärtat kommer onda tankar, mord, äktenskapsbrott, sexuell omoral, stöld, falskt vittnesbörd och hädelser (Matt. 15:19).

Grips ni av vrede, synda inte. Låt inte solen gå ner över er vrede (Ef. 4:26).

Biblisk historia: Judarna visade sin vrede mot Stefanus (Apg. 7:54). – Gud varnade Kain för att vredgas (1 Mos. 4:5-7).

60. Vad begär Gud av oss i femte budet?

- Vi ska hjälpa vår nästa i all fara och när han än behöver det.

Om din fiende är hungrig, så ge honom att äta. Om han är törstig, ge honom att dricka. Gör du det, samlar du glödande kol på hans huvud (Rom. 12:20).

Biblisk historia: Abraham räddade Lot från hans fiender (1 Mos. 14:12-16). – David skyddade Saul (1 Sam. 26:1-12). – Den barmhärtige samariern hjälpte mannen som råkat ut för rövare (Luk. 10:33-35).

- Vi ska vara barmhärtiga, vänliga och förlåtande mot vår nästa.

Saliga är de ödmjuka, för de ska ärva jorden. Saliga är de barmhärtiga, för de ska få barmhärtighet. Saliga är de som skapar frid, för de ska kallas Guds barn (Matt. 5:5, 7, 9).

Skynda dig att göra upp med din motpart medan du är med honom på vägen. Annars kan han överlämna dig till domaren, och domaren till vakten och du sätts i fängelse (Matt. 5:25).

Men om ni inte förlåter människorna, ska inte heller er Far förlåta era överträdelse (Matt. 6:15).

Var i stället goda och barmhärtiga mot varandra och förlåt varandra, så som Gud i Kristus har förlåtit er (Ef. 4:32).

Biblisk historia: Jesus förbarmade sig över de tio spetälska (Luk. 17:11-19). – Officieren visade omsorg om sin sjuke tjänare (Matt. 8:5-13). – Josef förlät sina bröder (1 Mos. 45:1-16).

Sjätte budet

ÄKTENSKAP OCH TROHET

Du ska inte bryta äktenskapet.

Vad är det?

Svar: Vi ska frukta och älska Gud, så att vi lever rent och ärbart både i ord och gärningar och att var och en älskar och ärar sin äkta man eller hustru.

61. Vad är äktenskapet?

Äktenskapet är föreningen för hela livet mellan en man och en kvinna, så att de två blir ett kött. Äktenskapet instiftades av Gud, och det ingås genom avläggande av äktenskapslöften.¹⁵⁷

Därför ska en man lämna sin far och mor och hålla sig till sin hustru, och de två ska bli ett kött. Så är de inte längre två utan ett kött. Vad Gud har fogat samman får alltså människan inte skilja åt (Matt. 19:5-6).

Biblisk historia: Äktenskapets instiftelse (1 Mos. 2:18-24).

62. Vad förbjuder Gud i sjätte budet?

• Gud förbjuder att man bryter äktenskapslöftet genom att vara otrogen eller genom att överge sin make. Men Gud tillåter den kristna parten att söka skilsmässa¹⁵⁸, om den andra maken bryter äktenskapet.

Vad Gud har fogat samman, ska människan inte skilja åt (Matt. 19:6).

Den som skiljer sig från sin hustru av annat skäl än sexuell synd och gifter sig med en annan, han begår äktenskapsbrott (Matt. 19:9).

¹⁵⁷ I biblisk tid ingicks äktenskap genom trolovning, som var ett offentligt, bindande löfte om äktenskap. Äktenskapet fullbordades sedan genom bröllopet då brudgummen tog till sig bruden. Så kallade ängeln Maria för Josefs hustru (Matt. 1:19ff). Vår tids förlovning är inte detsamma. Den är enbart privat utan offentliga, bindande löften. Ett giltigt äktenskap måste hos oss ingås genom vigsel. S.k. registrerat partnerskap är inte äktenskap och inte heller äktenskap mellan personer av samma kön. Alla slags föräktenskapliga eller utomäktenskapliga sexuella förbindelser förbjuds enligt Bibeln.

¹⁵⁸ Skilsmässa är i princip förbjuden, men om den ena parten är otrogen med någon annan bryter han eller hon äktenskapet. Den andra parten har då enligt Jesu ord rätt att skilja sig och gifta om sig (den s.k. otuktsklausulen, Matt. 19:9). Samma sak gäller om en av makarna överger den andra och vägrar att komma tillbaka. Den övergivne har då enligt apostelns ord rätt att gifta om sig (1 Kor. 7:15).

Äktenskapet ska hållas i ära hos alla och den äkta sängen bevaras obefläckad, för Gud ska döma dem som är sexuellt omoraliska och äktenskapsbrytare (Hebr. 13:4).

Biblisk historia: David begick äktenskapsbrott med Urias hustru (2 Sam. 11). – Herodes tog sin brors hustru (Mark. 6:18).

- Gud förbjuder även alla okyska och orena tankar, begär, ord och gärningar.

Från hjärtat kommer onda tankar, mord, äktenskapsbrott, sexuell omoral, stöld, falskt vittnesbörd och hädelser (Matt. 15:19).

Men sexuell omoral och all orenhet eller girighet ska inte ens nämnas bland er, det anstår inte de heliga. Skamligt och dumt prat eller grova vitsar är också opassande. Tacka i stället Gud (Ef. 5:3-4).

Vad de gör i hemlighet är skamligt till och med att nämna (Ef. 5:12).

Biblisk historia: Potifars hustru såg på Josef med begär i sitt hjärta (1 Mos. 39:7-12). – Simson bedrev otukt (Dom. 16:1).

63. Vad begär Gud av oss alla i sjätte budet?

Han begär att vi ska föra ett rent och ärbart liv i tankar, önskningsar, ord och gärningar.

Jag uppmanar er ... att hålla er borta från de köttsliga begären som för krig mot själen (1 Petr. 2:11).

Allt som är sant och värdigt, rätt och rent, allt som är värt att älska och uppskatta, allt som kallas dygd och förtjänar beröm, tänk på allt sådant (Fil. 4:8).

Låt inga smutsiga ord komma över era läppar, utan bara det som är gott och bygger upp där det behövs, så att det blir till glädje för dem som hör det (Ef. 4:29).

64. Vad måste vi göra för att leva ett rent och ärbart liv?

I fruktan för Gud måste vi ...

- kämpa för att med Guds ord och bön, arbete och måttfullhet övervinna alla orena tankar och önskningsar,

Hur skulle jag då kunna göra så mycket ont och synda mot Gud? (1 Mos. 39:9)

Skapa i mig, Gud, ett rent hjärta (Ps. 51:12).

Se inte på vinet att det är så rött, att det ger sådan glans i bågaren och rinner ner så lätt. Till slut biter det som en orm, och stinger som en giftorm. Dina ögon får då se konstiga syner, och ditt hjärta talar galenskaper (Ords. 23:31-33).

- fly undan och undvika varje tillfälle till okyskhet.

Fly bort från otukten! (1 Kor. 6:18)¹⁵⁹

Fly ungdomens onda begär (2 Tim. 2:22).

Vet ni inte att er kropp är ett tempel för den helige Ande som bor i er och som ni har fått av Gud? Ni tillhör inte er själva (1 Kor. 6:19).

¹⁵⁹ Folkbibeln: Fly sexuell omoral!

Min son, om syndare lockar dig, så följ dem inte (Ords. 1:10).

Biblisk historia: När Potifars hustru försökte fresta Josef, stod han emot och flydde bort från henne (1 Mos. 39:7-12).

65. Vad begär Gud särskilt av äkta makar?

Gud begär att äkta makar ska älska och ära varandra. Mannen ska betrakta sin hustru som en hjälp, som Gud har gett honom, och hustrun ska betrakta sin make som sitt av Gud givna huvud.

Så som församlingen underordnar sig Kristus, så ska kvinnorna i allt underordna sig sina män. Ni män, älska era hustrur, så som Kristus har älskat församlingen och offrat sig för den (Ef. 5: 24-25).

Anm.: Se "För äkta män" och "För äkta hustrur" i hustavlan, sid. 27-30.

Sjunde budet

EGENDOM OCH NÄRING

Du ska inte stjäla.

Vad är det?

Svar: Vi ska frukta och älska Gud så att vi inte tar ifrån vår nästa hans pengar eller något han äger. Vi ska inte lura honom genom oärliga och skumma affärer utan hjälpa honom att skydda och förbättra det han har.

66. Vilka särskilda synder förbjuder Gud i sjunde budet?

Gud förbjuder alla former av stöld och bedrägeri, även syndig längtan efter något som tillhör vår nästa.

Tjuven ska sluta stjäla och i stället arbeta och göra nytta med sina händer, så att han har något att dela med sig åt den som behöver (Ef. 4:28).

Ni ska inte göra orätt när ni dömer i fråga om längd, vikt eller rymd (3 Mos. 19:35).

Ve den som bygger sitt hus med orättfärdighet och sina salar med orätt, som låter sin nästa arbeta för ingenting och inte ger honom hans lön (Jer. 22:13).

Den som inte vill arbeta ska inte heller äta (2 Tess. 3:10).

Den gudlöse lånar och betalar inte tillbaka (Ps. 37:21).

Den som delar byte med en tjuv hatar sitt eget liv (Ords. 29:24).

Från hjärtat kommer onda tankar, mord, äktenskapsbrott, sexuell omoral, stöld, falskt vittnesbörd och hädelser (Matt. 15:19).

Biblisk historia: Männen som överföll mannen på väg till Jeriko rånade honom (Luk 10:30). – Akan gjorde sig skyldig till stöld, när han i hemlighet tog kläder, silver och guld (Jos. 7:20-22). – Judas var en tjuv (Joh. 12:6). – Gehasi lurade till sig en gåva genom lögn och bedrägeri (2 Kung. 5:20-24). – Kung Ahab och drottning Isebel lurade till sig Nabots vingård med hjälp av falska vittnen och mord (1 Kung. 21).

67. Vad begär Gud av oss i sjunde budet?

Gud begär ...

- att vi ska hjälpa vår nästa, så att det han har kan skyddas och förbättras,

Om du träffar på din fiendes oxe eller åsna, som har kommit vilse, ska du föra djuret tillbaka till honom (2 Mos. 23:4).

Allt vad ni vill att människorna ska göra för er, det ska ni också göra för dem (Matt. 7:12).

Biblisk historia: Abraham lät Lot välja det land han ville ha (1 Mos. 13:9). – Abraham räddade Lot från fienden och skaffade honom hans ägodelar tillbaka (1 Mos. 14:12-16).

- att vi ska hjälpa vår nästa i all nöd,

Ge åt den som ber dig, och vänd dig inte bort från den som vill låna av dig (Matt. 5:42).

Den som ömmar för den fattige lånar åt HERREN och får lön av honom för det goda han har gjort (Ords. 19:17).

Glöm inte att göra gott och dela med er, för sådana offer behagar Gud (Hebr. 13:16).

Biblisk historia: Sackeus lovade att ge fyrdubbelt tillbaka för vad han lurat till sig och hälften av sina ägodelar till de fattiga (Luk. 19:8).

- vi ska glädja oss när vi ser att det går vår nästa väl.

Kärleken avundas inte, ... den söker inte sitt (1 Kor. 13:4-5).

Åttonde budet

GOTT RYKTE

Du ska inte vittna falskt mot din nästa.

Vad är det?

Svar: Vi ska frukta och älska Gud, så att vi inte ljuger, sprider falska rykten eller talar illa om vår nästa. Vi ska i stället ursäkta honom, tänka och tala väl om honom och vända allt till det bästa.

68. Vad förbjuder Gud i det åttonde budet?

- Gud förbjuder oss att säga något osant om vår nästa inför rätta.

Ett falskt vittne blir inte ostraffat (Ords. 19:5a).

Biblisk historia: Falska vittnen trädde upp mot Jesus (Matt. 26:59-61). – Falska vittnen trädde upp mot Nabot (1 Kung. 21:13).

- Gud förbjuder oss att ljuga mot vår nästa. Det betyder att vi varken får ljuga om honom eller för honom eller hålla undan sanningen för att skada honom.

Den som främjar lögn kommer inte undan (Ords. 19:5b).

Lägg därför bort lögnen och tala sanning med varandra. Vi är ju delar i samma kropp (Ef. 4:25).

Biblisk historia: Gehasi ljög om Elisa. Sedan ljög han för honom (2 Kung. 5:22, 25).

- Gud förbjuder oss att förråda vår nästa, alltså att avslöja hans hemligheter.

Den som går med förtal förråder hemligheter, den som har ett trofast hjärta döljer vad han vet (Ords. 11:13).

Biblisk historia: Doeg förrådade Ahimelek (1 Sam. 22:6-19). – Judas förrådade Jesus (Matt. 26:14-16).

- Gud förbjuder oss att ljuga, förtala eller säga dåliga saker om vår nästa så att vi förstör hans goda rykte.

Förtala inte varandra, bröder (Jak. 4:11).

Till den gudlöse säger Gud: ... Du sprider ondska med din mun och spinner svek med din tunga. Du sitter och förtalar din bror, du smutskastar din mors son! Sådant har du gjort och jag har tigit, då har du trott att jag är som du. Men jag ska straffa dig och låta dina ögon se det. Tänk på detta, ni som glömmar Gud, så att jag inte sliter er i stycken utan räddning (Ps. 50:19-22).

Döm inte, så blir ni inte dömda. Fördöm inte, så blir ni inte fördömda (Luk. 6:37).

Om din broder har syndat, så gå och ställ honom till svars enskilt, er emellan (Matt. 18:15).

- Gud förbjuder oss att tänka onda tankar om vår nästa.

Tänk inte ut ont mot varandra i era hjärtan (Sak. 8:17).

69. Vad begär Gud av oss i åttonde budet?

- Vi ska försvara vår nästa. Det är att ta parti för honom och skydda honom mot förtal.

Öppna din mun för den stumme och försvara alla värnlösa. Öppna din mun och döm rättfärdigt, skaffa den betryckte och fattige rätt (Ords. 31:8-9).

- Vi ska tala väl om vår nästa. Det är att berömma hans goda egenskaper och gärningar så långt vi kan göra det i enlighet med sanningen.

Biblisk historia: Jonatan talade väl om David (1 Sam. 19:4). – Invånarna i Kapernaum talade väl om officeren (Luk. 7:4-5).

- Vi ska vända allt till det bästa. Det är att dölja vår nästas fel och tolka allt som går till hans förmån.

Kärleken överskyler många synder (1 Petr. 4:8).

Kärleken tror allting, den hoppas allting, den uthärdar allting (1 Kor. 13:7).

Nionde budet

ETT HELIGT HJÄRTA

Du ska inte ha begär till din nästas hus.

Vad är det?

Svar: Vi ska frukta och älska Gud så att vi inte listigt försöker roffa åt oss vår nästas arv eller egendom. Vi får inte heller lura till oss det under sken av lag och rätt. Vi ska istället hjälpa vår nästa att bevara det som är hans.

70. Vad förbjuder Gud i det nionde budet?

Gud förbjuder begär, vilket är syndig längtan efter något som tillhör vår nästa.

71. Vad lockar ett sådant syndigt begär oss till?

Det lockar oss till att listigt försöka roffa åt oss vår nästas arv eller egendom och lura det till oss under sken av lag och rätt.

Ve er, skriftlärda och fariséer, ni hycklare! Ni äter änkorna ur husen och ursäktar er med era långa böner. Därför ska ni få en så mycket strängare dom (Matt. 23:14, Mark. 12:40).

Ve er som lägger hus till hus och fogar åker till åker, till dess inget utrymme längre finns och ni är de enda som bor i landet (Jes. 5:8).

Har vi mat och kläder ska vi vara nöjda med det. De som vill bli rika råkar ut för frestelser och snaror och många oförnuftiga och skadliga begär som störtar människor i fördärv och undergång. Kärlek till pengar är en rot till allt ont. I sitt begär efter pengar har vissa kommit bort från tron och vållat sig själva mycket lidande (1 Tim. 6:8-10).

Biblisk historia: Ahab hade begär efter Nabots vingård och tog den till sig under sken av lag och rätt (1 Kung. 2:1-16).

72. Vad begär Gud av oss i nionde budet?

Gud begär att våra hjärtan ska vara fyllda med heliga önskningar.

Ni ska vara heliga, ty jag, HERREN, er Gud, är helig (3 Mos. 19:2).

73. Vad får sådana heliga önskningar oss att göra?

De får oss att hjälpa vår nästa, så att han kan behålla det han äger.

Tjäna varandra i kärlek (Gal. 5:13).

Tionde budet

ETT HELIGT HJÄRTA

*Du ska inte ha begär till din nästas hustru,
anställda eller något annat han har.*

Vad är det?

Svar: Vi ska frukta och älska Gud, så att vi inte tar ifrån vår nästa hans hustru och anställda eller lockar bort dem från honom. Vi ska istället förmana dem att stanna kvar och troget sköta sina uppgifter.

74. *Vad förbjuder Gud även i det tionde budet?*

Gud förbjuder oss här att ha syndiga begär.

75. *Vad leder sådana syndiga begär till?*

Det gör att vi försöker ta ifrån vår nästa hans hustru eller anställda och locka dem bort från honom.

*Biblisk historia: David hade begär till Urias hustru och tog henne till sig (2 Sam. 11:2-4).
– Absalom stal folkets kärlek från David (2 Sam. 15:1-6).*

76. *Vad begär Gud av oss i det tionde budet?*

Gud begär att våra hjärtan ska vara uppfyllda med heliga tankar och önskningar.

77. *Vad leder sådana heliga tankar oss till?*

Det får oss att förmana vår nästas hustru och anställda att stanna kvar och troget göra sin plikt.¹⁶⁰

*Biblisk historia: Paulus skickade tillbaka en tjänare som hade gett sig av från sin herre
(Brevet till Filemon).*

78. *Vad inskräpper Gud särskilt i de två sista buden?*

¹⁶⁰ Detta är inte ett förbud mot att byta arbete, utan en befallning till var och en att troget sköta sin kallelse.

Gud inskräper ...

- att onda önskning och begär i hans ögon verkligen är synd och förtjänar straff,

Jag hade inte vetat vad begäret var, om inte lagen hade sagt: Du ska inte ha begär (Rom. 7:7).

Var och en som frestas, dras och lockas av sitt eget begär. När sedan begäret har blivit havande föder det synd, och när synden är fullmogen föder den död (Jak. 1:14-15).

- att vi inte alls ska ha några onda begär i våra hjärtan, utan endast heliga begär och kärlek till Gud och till allt som är gott.¹⁶¹

Ni ska vara heliga, ty jag, HERREN, er Gud, är helig (3 Mos. 19:2).

Var alltså fullkomliga, så som er himmelske Far är fullkomlig (Matt. 5:48).

Ha din glädje i HERREN. Då ska han ge dig vad ditt hjärta begär (Ps. 37:4).

¹⁶¹ De nionde och tionde buden visar att Guds lag inte bara förbjuder yttre grova synder som stöld och mord utan också hjärtats syndiga begär. De buden visar oss att sådant som avundsjuka, bitterhet, onda tankar m.m. verkligen är synd och behöver Guds förlåtelse.

Budens avslutning

HOT OCH LÖFTE

Vad säger nu Gud om alla sina bud?

Han säger:

Jag, Herren , din Gud, är en nitälskande Gud, som låter straffet för fädernas missgärning drabba barnen, ja, tredje och fjärde släktledet, när man hatar mig, men som visar nåd mot tusen släktled, när man älskar mig och håller mina bud (2 Mos. 20:5-6).

Vad är det?

Gud hotar att straffa alla dem som överträder buden. Därför ska vi frukta för hans vrede, så att vi inte bryter mot hans bud. Men sin nåd och allt gott lovar han alla dem som håller buden. Därför ska vi älska honom, lita på honom och gärna leva efter hans bud.

79. Varför säger Gud: Jag HERREN, din Gud, är en nitälskande Gud?

Med dessa ord lär han oss

- att han har rätt att ge oss dessa bud (Jag, HERREN, din Gud),
- att han kräver noggrann och fullkomlig lydnad (nitälskande).

80. Med vad hotar Gud alla som hatar honom och överträder hans bud?

Gud hotar dem med sin vrede och onåd. Han hotar med död här i tiden och fördömelse i evigheten.

Förbannad är den som inte håller fast vid allt som står skrivet i lagens bok och gör därefter (Gal. 3:10).

Syndens lön är döden (Rom. 6:23).

81. Vem hotar Gud att straffa?

Gud hotar att straffa alla, som överträder hans bud.

Den som syndar ska dö. En son ska inte bära sin fars missgärning, och en far ska inte bära sin sons missgärning. Den rättfärdiges rättfärdighet ska vara hans egen, och den ogudaktiges ogudaktighet ska vara hans egen (Hes. 18:20).

82. Vad menar Gud, när han hotar att låta straffet för fädernas missgärning drabba barnen, ja, tredje och fjärde släktledet, när man hatar honom?

Om barnen, barnbarnen och deras efterkommande hatar Gud och följer i sina förfäders onda spår, kommer Gud att straffa dem under deras liv på jorden för deras fäders synders skull.

Biblisk historia: Hams onda efterkommande stod under förbannelsen av sin förfaders synd (1 Mos. 9:25).¹⁶²

83. Varför hotar Gud med sådant straff?

Gud hotar med sådant straff för att vi ska frukta för hans vrede och inte handla mot hans bud.

Biblisk historia: Syndafloken förintade den onda världen (1 Mos. kap. 7). – Den onda staden Sodom förstördes (1 Mos. 19). – Judarnas ondska ledde till att Jerusalem förstördes (Luk. 19:43-44).

84. Vad menar Gud, när han lovar nåd och allt gott åt alla dem som älskar honom och håller hans bud?

Gud ska i sin nåd ge belöning till både kropp och själ åt alla som älskar honom och håller hans bud.

Gudsfruktan är nyttig på allt sätt, för den har löfte om liv, både för den här tiden och den kommande (1 Tim. 4:8).

Jag är inte värdig all den nåd och trofasthet som du har visat din tjänare (1 Mos. 32:10).

85. Vad menar Gud när han lovar nåd mot tusen släktled, när man älskar honom och håller hans bud?

Gud lovar att välsigna sina barns efterkommande i många generationer när man älskar och lyder honom.

Biblisk historia: Gud välsignade israeliterna för den fromme Abrahams skull. Han välsignade även de judiska kungarna för Davids skull.

86. Varför har Gud lagt till sådana löften?

Genom dessa löften vill Gud beveka oss att älska honom, lita på honom och gärna leva efter hans bud.

Detta är kärleken till Gud: att vi håller hans bud (1 Joh. 5:3).

¹⁶² Ham syndade mot sin far Noa och Hams son Kanaan måste också antingen ha deltagit i denna synd eller på annat sätt försyndat sig eftersom det sägs att han blev förbannad. Ingen människa blir förkastad enbart för sina föräldrars eller förfäders synd, utan endast om han eller hon själv i otro fortsätter med ett syndigt liv och så följer efter sina föräldrars och förfäders synd och otro. Jämför Hes. 18.

Lagens uppfyllelse

87. På vilket sätt vill Gud att vi ska hålla hans bud?

Gud vill att vi ska hålla hans bud fullkomligt i tankar, önskningar, ord och gärningar.

Var alltså fullkomliga, så som er himmelske Far är fullkomlig (Matt. 5:48).

Den som håller hela lagen men bryter mot ett enda bud är skyldig till allt (Jak. 2:10).

88. Kan människan hålla Guds bud så som han vill att vi ska hålla dem?

- Efter syndafallet kan den naturliga människan inte uppfylla Guds lag.

Alla har avfallit, alla är fördärvade. Ingen finns som gör det goda, inte en enda (Ps. 14:3).

Ty det finns ingen rättfärdig människa på jorden som gör gott och aldrig syndar (Pred. 7:21).

Vi är alla orena, alla våra rättfärdiga gärningar är som en smutsig klädsel (Jes. 64:6).

- Inte heller de kristna kan uppfylla lagen annat än på ett ofullkomligt sätt.

Inte så att jag redan har gripit det eller redan har nått målet, men jag jagar efter att gripa det eftersom jag själv är gripen av Kristus Jesus (Fil. 3:12).

Gå inte till doms med din tjänare, för ingen levande är rättfärdig inför dig (Ps. 143:2).

Om vi säger att vi inte har synd, bedrar vi oss själva och sanningen finns inte i oss (1 Joh. 1:8).

89. Kan då någon frälsas genom lagen?

Ingen förklaras rättfärdig inför Gud genom lagen (Gal. 3:11).

Lagens uppgift

90. Vad är då lagens uppgift?

Lagen har tre olika uppgifter.¹⁶³

- För det första hindrar den i viss mån syndens grova utbrott och hjälper så till att hålla ordning i världen (lagens hindrande verkan, en *tygel*).
- För det andra visar oss lagen våra synder (en *spegel*).
- För det tredje lär lagen oss kristna, vilka gärningar vi ska göra för att föra ett liv som behagar Gud (ett rättesnöre, en *regel*).

1. Lagen som en tygel:

Lagen är inte till för rättfärdiga utan för laglösa och rebeller, gudlösa och syndare, oheliga och oandliga. Lagen är till för dem som misshandlar sin far och mor, för mördare (1 Tim. 1:9).

När hedningar som inte har lagen av naturen gör vad lagen befäller, då är de sin egen lag trots att de saknar lagen. De visar att det som lagen kräver är skrivet i deras hjärtan. Om detta vittnar också deras samveten och tankar som sinsemellan anklagar eller till och med försvarar dem (Rom. 2:14-15).

2. Lagen som en spegel:

Genom lagen ges insikt om synd (Rom. 3:20).

Det var först genom lagen jag lärde känna synden. Jag hade inte vetat vad begäret var, om inte lagen hade sagt: Du ska inte ha begär (Rom. 7:7).

3. Lagens som en regel:

Hur kan den som är ung hålla sitt liv rent? Genom att hålla sig till ditt ord (Ps. 119:9).

Ditt ord är mina fötters lykta och ett ljus på min stig (Ps. 119:105).

Du ska älska Herren din Gud av hela ditt hjärta och av hela din själ och av hela din kraft och av hela ditt förstånd, och din nästa som dig själv (Luk. 10:27 - det dubbla kärleksbudet).

¹⁶³ Man brukar sedan gammalt tala om "lagens tre bruk". Så gör vår bekännelse (se Konkordieformeln art. 6, SKB, sid. 516ff, 603ff).

Synden

91. Vad är synden?

Synden är överträdelse av lagen (1 Joh. 3:4).

Anm.: Andra beteckningar för synd är: olydnad (Rom. 5:19), skuld (Matt. 6:12), överträdelse, missgärning (2 Mos. 34:7), orättfärdighet (Rom. 6:13), orätt (Kol. 3:25).

92. Genom vem fördes synden in i världen?

Synden fördes in i världen genom djävulen och människan. Djävulen var en gång en helig ängel, men han avföll från Gud. Människan gav efter för djävulens frestelse av egen fri vilja.

Den som ägnar sig åt synd är av djävulen, för djävulen har syndat ända från begynnelsen (1 Joh. 3:8).

Genom en enda människa kom synden in i världen (Rom. 5:12).

Biblisk historia: Syndafallet (1 Mos. 3:1-7).

93. Vilka sorters synd finns det?

Det finns två sorter: synd som man ärver (arvsynd) och synd genom gärningar (verksynd).

94. Vad är arvsynd?

Arvsynd (medfödd synd) är det fullständiga fördärvet i hela vår mänskliga natur.¹⁶⁴

Ja, med skuld är jag född och med synd blev jag till i min moders liv (Ps. 51:7).

Det som är fött av köttet är kött, och det som är fött av Anden är ande (Joh. 3:6).

Därför ska ni lämna ert gamla liv och lägga bort den gamla människan som går under, bedragen av sina begär (Ef. 4:22).

95. Hur kan vi beskriva detta medfödda fördärv närmare?

Människan är av naturen utan sann gudsfruktan. Hon saknar kärlek till Gud och litar inte på honom. Hon har ingen rättfärdighet och dras endast till det onda. Människan är andligt blind och död och en fiende till Gud.

Människans hjärtas tankar är onda ända från ungdomen (1 Mos. 8:21).

Anm.: Se även 1 Mos. 6:5, Ef. 4:18, Rom. 3:11-12.

Jag vet att det inte bor något gott i mig, det vill säga i mitt kött (Rom. 7:18).

¹⁶⁴ Det är tyvärr vanligt att många samfund förnekar arvsynden. De menar att de små barnen är utan synd. Det är sant att de minsta barnen ännu inte har någon synd i yttre gärningar, men de har ändå arvsynden. Jesus säger: "Det som är fött av kött är kött" (Joh. 3:6) och "Den som inte blir född på nytt kan inte se Guds rike" (Joh. 3:3). Därför döper vi barnen, se dopet, sid. 127ff.

En oandlig människa tar inte emot det som kommer från Guds Ande. Det är dårskap för henne, och hon kan inte förstå det eftersom det måste bedömas på ett andligt sätt (1 Kor. 2:14).

Ni var döda genom era överträdelser och synder (Ef. 2:1).

Köttets sinne är fiendskap mot Gud (Rom. 8:7).

Biblisk historia: Adam fick en son Set, som var lik honom, hans avbild. Så ärvdes synden vidare (1 Mos. 5:3).

96. I vilket tillstånd befinner sig människan på grund av arvsynnen?

På grund av arvsynnen är människan förtappad och fördömd, fördärvad till kropp och själ.

Av naturen var vi vredens barn, precis som de andra (Ef. 2:3).

På så sätt nådde döden alla människor, eftersom alla hade syndat (Rom. 5:12).

Syndens lön är döden (Rom. 6:23).

97. Hur visar sig arvsynnen i våra liv?

Arvsynnen gör att vi begår alla möjliga slags syndiga gärningar.

Ett dåligt träd bär dålig frukt (Matt. 7:17).

98. Vad är verksynd (syndiga gärningar)?

Verksynd är varje handling mot Guds bud i tankar, önsknings, ord eller gärningar.

*När sedan begäret har blivit havande föder det synd (Jak. 1:15)
(Synd genom överträdelse, överträdelssynd).*

*Den som alltså förstår att göra det goda men inte gör det, han syndar (Jak. 4:17)
(Synd genom underlåtenhet, underlåtenhetssynd, försummelse).*

Från hjärtat kommer onda tankar, mord, äktenskapsbrott, sexuell omoral, stöld, falskt vittnesbörd och hädelser (Matt. 15:19).

99. Var kan vi finna frälsning från synden?

Frälsning finner vi endast i evangeliet, som talar om för oss, att Kristus har uppfyllt lagen, lidit och dött för oss. Allt detta har han gjort i vårt ställe.

Kristus är lagens fullbordan, till rättfärdighet för var och en som tror (Rom. 10:4).

*Kristus har friköpt oss från lagens förbannelse genom att bli en förbannelse i vårt ställe.
Det står skrivet: Förbannad är var och en som är upphängd på trä (Gal. 3:13).*

Andra delen

Den apostoliska trosbekännelsen

100. Vad är en trosbekännelse?

En trosbekännelse är en framställning av det vi tror, lär och bekänner.¹⁶⁵

Biblisk historia: Petrus bekännelse av vad lärjungarna trodde (Matt. 16:13-16).

101. Vad kallas den kortfattade trosbekännelsen i vår katekes?

Den kallas den apostoliska trosbekännelsen.

102. Varför kallas den för den apostoliska trosbekännelsen?

Den kallas den apostoliska trosbekännelsen därför att den är en kort framställning av apostlarnas läror eller trossatser, hämtade från Bibeln.¹⁶⁶

¹⁶⁵ Andra trosbekännelser som den evangelisk-lutherska kyrkan bekänner sig till är t.ex. den nicenska, den athanasianska och den augsburgska bekännelsen. Den nicenska trosbekännelsen lyder:

Jag tror på en enda Gud, allsmäktig Fader, skapare av himmel och jord, av allt vad synligt och osynligt är;

och på en enda Herre, Jesus Kristus, Guds enfödde Son, född av Fadern före all tid, Gud av Gud, ljus av ljus, sann Gud av sann Gud, född och icke skapad, av samma väsen som fadern, på honom genom vilken allting är skapat; som för oss människor och för vår salighets skull har stigit ned från himmelen och tagit mandom genom den Helige Ande av jungfrun Maria och blivit människa; som ock har blivit för oss korsfäst under Pontius Pilatus, lidit och blivit begravnen; som på tredje dagen har uppstått, efter skrifterna, och stigit upp till himmelen och sitter på Faderns högra sida; därifrån igenkommande i härlighet till att döma levande och döda, på vilkens rike icke skall varda någon ände;

och på den Helige Ande, Herren och livgivaren, som utgår av Fadern och Sonen, på honom som tillika med Fadern och Sonen tillbedes och äras, och som har talat genom profeterna; och på en enda, helig, allmännelig och apostolisk kyrka. Jag bekänner ett enda dop, till syndernas förlåtelse, och förväntar de dödas uppståndelse och den tillkommande världens liv. Amen.

¹⁶⁶ Exakt hur och när den apostoliska trosbekännelsen har kommit till i den äldsta kyrkan vet vi inte säkert. Men vi kan konstatera att innehållet i den stämmer överens med Bibelns och apostlarnas lära i allt.

Första artikeln

Om skapelsen

Jag tror på Gud Fader allsmäktig, himmelens och jordens skapare.

Vad är det?

Svar: Jag tror, att Gud har skapat mig och alla varelser. Han har gett mig kropp och själ, ögon, öron och alla lemmar, förstånd och alla sinnen, och han uppehåller det fortfarande.

Gud ger mig också kläder och skor, mat och dryck, hus och hem, hustru och barn och allt vad jag äger. Han försörjer mig rikligen och ger mig varje dag allt jag behöver för att leva. Han skyddar och bevarar mig för skada, farlighet och allt ont.

Detta gör han endast på grund av sin nåd och barmhärtighet som en kär far, utan att jag på något sätt har förtjänat det eller är värd det. För allt detta är jag skyldig att tacka och lova, lyda och tjäna honom. Det är verkligen sant.

JAG TROR

103. Vad menar du, när du bekänner: "Jag tror på Gud"?

Jag menar, att jag känner till och tror att allt vad Bibeln säger om Gud är sant. Jag litar helt på honom och förtröstar på honom.

Men hur ska de kunna åkalla den som de inte har kommit till tro på? Och hur ska de kunna tro på den som de inte har hört? Och hur ska de kunna höra om ingen predikar (Rom. 10:14)?

Alltså kommer tron av predikan och predikan genom Kristi ord (Rom. 10:17).

Tron är en övertygelse om det man hoppas, en visshet om ting som man inte ser (Hebr. 11:1).

Men jag litar på dig, Herre, jag säger: "Du är min Gud" (Ps. 31:15).

Anförtro din väg åt Herren och lita på honom. Han ska göra det (Ps. 37:5).

Du tror att Gud är en. Det gör du rätt i. Också de onda andarna tror det och bävar (Jak. 2:19).

Biblisk historia: Officern i Kapernaum trodde på Herren (Luk. 7:1-10). – Den kunglige ämbetsmannen trodde på Herrens ord (Joh. 4:47-53). – Den kanaaneiska kvinnan litade på Herren (Matt. 15:21-28).

104. Varför säger du i var och en av de tre artiklarna: "Jag tror" och inte "vi tror"?¹⁶⁷

Var och en måste tro för sin egen del. Ingen kan frälsas genom någon annans tro.

Den rättfärdige ska leva genom sin tro (Hab. 2:4).

Din tro har frälst dig. Gå i frid (Luk. 7:50).

Biblisk historia: De oförståndiga jungfrurna kunde inte få någon olja från de förståndiga (Matt. 25:8-12).

105. Varför kallar du den första personen i den heliga Treenigheten för "Fadern"?

Jag kallar honom Fader (Far), därför att han är min Herres Jesu Kristi Fader och även min Fader.

Jag stiger upp till min Far och er Far, till min Gud och er Gud. (Joh. 20:17).

Har vi inte alla en enda Fader? Har inte en enda Gud skapat oss (Mal. 2:10)?

Alla är ni Guds barn genom tron på Kristus Jesus (Gal. 3:26).

Därför böjer jag mina knän inför Fadern, han från vilken allt som kallas far i himlen och på jorden har sitt namn (Ef. 3:14-15).

GUD HAR SKAPAT MIG OCH ALLA VARELSER

106. Varför kallar du Gud "Den allsmäktige" och "Skaparen"?

Jag kallar Gud "Den allsmäktige" och "Skaparen", därför att han med sitt allsmäktiga ord har skapat allting ur intet.

Biblisk historia: Skapelsen (1 Mos. 1-2).

I begynnelsen skapade Gud himmel och jord (1 Mos. 1:1).

Genom tron förstår vi att universum har skapats genom ett ord från Gud, så att det vi ser inte har blivit till av något synligt (Hebr. 11:3).

107. Vad menar du med "himmelen och jorden"?

Med "himmelen och jorden" menar jag allt skapat, synligt och osynligt.

I honom skapades allt i himlen och på jorden: synligt och osynligt (Kol. 1:16).

¹⁶⁷ I gudstjänsten förekommer ibland formen "vi tror" som ett gemensamt uttryck för kyrkans tro. Men tron är alltid personlig och trosbekännelsens egentliga och ursprungliga form är "jag tror" (latin: *credo*).

ÄNGLARNA

108. Vilka är de främsta osynliga varelserna?

Änglarna¹⁶⁸ är de främsta osynliga varelserna.

I honom skapades allt i himlen och på jorden: synligt och osynligt, tronfurstar och herradömen, härskare och makter – allt är skapat genom honom och till honom (Kol. 1:16).

109. Hur många slags änglar finns det?

Det finns två slags änglar, onda och goda.

110. Vad lär oss Bibeln om de goda änglarna?

Bibeln lär oss att det goda änglarna ...

- är heliga andar, som för alltid kommer att vara saliga,

Är inte änglarna andar i Guds tjänst, utsända för att hjälpa dem som ska ärva frälsningen (Hebr. 1:14)?

När Människosonen kommer i sin härlighet och alla änglar med honom, då ska han sätta sig på sin härlighets tron (Matt. 25:31).

Jag säger er att deras änglar i himlen alltid ser min himmelske Fars ansikte (Matt. 18:10).

- är väldigt många och har stor makt,

Plötsligt var där tillsammans med ängeln en stor himmelsk här som prisade Gud (Luk. 2:13).

Tusen gånger tusen tjänade honom och tio tusen gånger tio tusen stod inför honom (Dan. 7:10).

Lova HERREN, ni hans änglar, ni starka hjältar som utför hans befallning (Ps. 103:20).

Biblisk historia: En ängel slog 185 000 soldater i Sanheribs här (2 Kung. 19:35). – Elisa och hans tjänare skyddades av de himmelska härskarorna (2 Kung. 6:15-17).

- lovar Gud, utför hans befallningar och tjänar de kristna.

Lova HERREN, ni hans änglar, ni starka hjältar som utför hans befallning så snart ni hör ljudet av den. Lova HERREN, alla hans härar, ni hans tjänare som gör hans vilja (Ps. 103:20-21).

Är inte änglarna andar i Guds tjänst, utsända för att hjälpa dem som ska ärva frälsningen (Hebr. 1:14)?

Han ska befalla sina änglar att bevara dig på alla dina vägar. De ska bära dig på sina händer så att du inte stöter din fot mot någon sten (Ps. 91:11-12).

Biblisk historia: Vid Kristi födelse lovade en stor hop av den himmelska härskaran Gud (Luk. 2:13-14). – En ängel befriade Petrus (Apg. 12:5-11). – En ängel stängde till lejonens gap och räddade Daniel (Dan. 6). – Änglar förde Lasarus till platsen vid Abrahams sida (Luk. 16:22).

¹⁶⁸ Ordet ängel (*angelos*) betyder budbärare. Änglarna har i Bibeln många olika namn t.ex. tronfurstar, väldigheter, andar i Guds tjänst, himmelska härskaror, ärkeänglar, Guds tjänare, starka hjältar.

111. Vad lär Bibeln oss om de onda änglarna eller djävlarne?¹⁶⁹

Bibeln lär oss, att de onda änglarna eller djävlarne ...

- är andar som skapats heliga, men som syndat och därför är förskjutna av Gud i all evighet,

Gud skonade ju inte de änglar som hade syndat, utan kastade dem i avgrunden och överlämnade dem åt mörkrets kedjor för att hållas i förvar fram till domen (2 Petr. 2:4).

- är listiga, mäktiga och väldigt många,

Vi kämpar inte mot kött och blod, utan mot furstarna, mot makterna, mot världshärskarna här i mörkret och mot ondskans andemakter i himlarymderna (Ef. 6:12).

Mitt namn är Legion, för vi är många (Mark. 5:9).

Anm.: Se 2 Kor. 11:13-14. (om hur listigt Satan själv gör sig lik en ljusets ängel).

- är fiender till Gud och människan och försöker förstöra Guds verk.

Djävulen har varit en mördare från början och har aldrig stått på sanningens sida, för det finns ingen sanning i honom. När han talar lögn talar han utifrån sig själv, för han är en lögnare och lögnens fader (Joh. 8:44).

Var nyktra och vakna. Er fiende djävulen går omkring som ett rytande lejon och söker efter någon att sluka. Stå emot honom, orubbliga i tron (1 Petr. 5:8-9).

Biblisk historia: Ormen lockade Eva till synd (1 Mos. 3:1-5). – Satan försökte förgöra Job (Job 2). – Frestaren försökte förläda Jesus (Matt. 4:1-11).

MÄNNISKAN

112. Vilken är den främsta av alla synliga varelser?

Den främsta synliga varelsen är *människan*, därför att Gud själv i begynnelsen skapade henne med kropp och själ. Gud gjorde människan till härskare över jorden och framför allt skapade Gud människan till sin egen avbild.¹⁷⁰

HERRREN Gud formade människan av stoft från jorden och blåste in livsande i hennes näsa. Så blev människan en levande själ (1 Mos. 2:7).

Gud sade: "Låt oss göra människor till vår avbild, till att vara lika oss. De ska råda över fiskarna i havet och över fåglarna under himlen, över boskapsdjuren och över hela jorden och över alla kräldjur som rör sig på jorden." Och Gud skapade människan till sin avbild, till Guds avbild skapade han henne, till man och kvinna skapade han dem (1 Mos. 1:26-27).

¹⁶⁹ Orden "djävul" (grekiska) och "satan" (hebreiska) betyder båda åklagare, den som anklagar oss hos Gud.

¹⁷⁰ Människan brukar därför kallas "skapelsens krona". Av allt underbart synligt som Gud har skapat - djur och natur, planeter och stjärnor o.s.v. - är människan den allra högsta och viktigaste skapade varelsen, Guds avbild. Människan är inte som evolutionisterna menar ett djur bland alla andra, utan den som av Gud är satt att råda över hela den övriga synliga skapelsen. Så har också Kristus genom att bli människa, lida och dö och sedan bli upphöjd i härlighet på ett särskilt sätt ärat den mänskliga naturen. I Kristus ser vi den fullkomliga människan, som nu sitter på Faderns högra sida.

113. Vad menas med Guds avbild?

Med Guds avbild menas ...

- att människan kände Gud och var fullkomligt lycklig i denna kunskap,

Ni har klätt er i den nya människan, som förnyas till rätt kunskap och blir en avbild av sin Skapare (Kol. 3:10).

- att människan var fullkomligt helig och salig.

Klä er i den nya människan, som är skapad till likhet med Gud i sann rättfärdighet och helighet (Ef. 4:24).

114. Bär människan fortfarande Guds avbild?

Människan förlorade Guds avbild genom syndafallet. I de *troende* börjar Guds avbild att återställas. Men först i *himlen* kommer den att bli helt och hållet återställd.

Adam fick en son, som var honom lik, hans avbild (1 Mos. 5:3).

Låt er förnyas till ande och sinne och klä er i den nya människan, som är skapad till likhet med Gud i sann rättfärdighet och helighet (Ef. 4:23-24).

Men jag ska få se ditt ansikte i rättfärdighet, jag ska mättas av din åsyn när jag vaknar (Ps. 17:15).

115. Vad bekänner du i första artikeln om din skapelse?

Jag tror, att Gud har skapat mig och alla varelser. Han har gett mig kropp och själ, ögon, öron och alla lemmar, förstånd och alla sinnen.

Jag tackar dig för att jag är så underbart skapad. Underbara är dina verk, min själ vet det så väl (Ps. 139:14).

GUD FÖRSÖRJER MIG

116. Vad gör Gud fortfarande med dig och alla varelser?

Gud försörjer mig och alla varelser.

Både människor och djur räddar du, HERRE (Ps. 36:7).

Han bär allt genom sitt mäktiga ord (Hebr. 1:3).

117. På vilket sätt försörjer Gud dig?

- Gud ger mig kläder och skor, mat och dryck, hus och hem, hustru och barn och allt vad jag äger. Han försörjer mig rikligen och ger mig varje dag allt jag behöver för att leva (Guds försyn).

Allas ögon hoppas på dig, och du ger dem deras mat i rätt tid. Du öppnar din hand och mättar allt levande med nåd (Ps. 145:15-16).

Kasta alla era bekymmer på honom, för han har omsorg om er (1 Petr. 5:7).

Biblisk historia: Gud försörjde Noa och hans familj (1 Mos. 9:1-3). – Gud försörjde Israel i öknen (5 Mos. 8:3-4). – Gud försörjde Elia, änkan och hennes son under hungersnöden (1 Kung. 17). Anm.: Se Ps. 104 och Ps. 147.

- Gud skyddar och bevarar mig för skada, farlighet och allt ont (Guds styrelse).

Säljs inte två sparvar för ett kopparmynt ? Ändå faller inte en enda av dem till marken utan er Far. Och på er är till och med alla hårstrån räknade. Var alltså inte rädda. Ni är mer värda än många sparvar (Matt. 10:29-30).

Ingen olycka ska drabba dig, ingen plåga närma sig din hydda (Ps. 91:10).

Ni tänkte ont mot mig, men Gud har tänkt det till godo genom det som nu har skett för att bevara många människors liv (1 Mos. 50:20).

Anförtro din väg åt Herren och lita på honom. Han ska göra det (Ps. 37:5).

Min tid är i dina händer (Ps. 31:16).

*Biblisk historia: Gud befälde Lot att fly till bergen, innan Sodom förstördes (1 Mos. 19).
— Gud frälste Israel från slaveri och beskyddade dem på deras vandring (2 Mos. 13:14).*

118. Varför gör Gud allt detta för dig?

Gud gör allt detta endast på grund av sin nåd och faderliga godhet, utan att jag på något sätt har förtjänat det eller är värd det.

Som en far förbarmar sig över barnen, så förbarmar sig HERREN över dem som vördar honom (Ps. 103:13).

Jag är inte värdig all den nåd och trofasthet som du har visat din tjänare (1 Mos. 32:10).

Biblisk historia: Officeren i Kapernaum bekände, att han inte var värd att HERREN skulle komma in i hans hus (Luk. 7:6-7).

119. Vad är du då skyldig din himmelske Fader för allt detta?

För allt detta är jag skyldig att tacka och lova, lyda och tjäna honom.

Tacka Herren, för han är god, evig är hans nåd (Ps. 118:1).

Hur ska jag kunna återgälda HERREN alla hans välgärningar mot mig? (Ps. 116:12)

120. Varför avslutar du denna artikel med orden: ”Det är verkligen sant”?

Allt jag bekänner i denna artikel lärs klart och tydligt i Bibeln. Därför tror jag verkligen på det.

Andra artikeln

Om frälsningen

Jag tror på Jesus Kristus, Guds enfödde Son, vår Herre, vilken är avlad av den helige Ande, född av jungfrun Maria, pinad under Pontius Pilatus, korsfäst, död och begravnen,

nedstigen till helvetet, på tredje dagen uppstånden igen ifrån de döda, uppstigen till himmelen, sittande på allsmäktig Gud Faders högra sida, därifrån igenkommande till att döma levande och döda.

Vad är det?

Svar: Jag tror, att Jesus Kristus är min Herre. Han är sann Gud, född av Fadern i evighet och sann människa, född av jungfrun Maria.

Han har förlösat¹⁷¹, köpt och vunnit mig, förtappade¹⁷² och fördömda människa, från alla synder, från döden och djävulens makt, inte med guld eller silver, utan med sitt heliga och dyra blod och med sitt oskyldiga lidande och sin död.

Jesus Kristus har gjort allt detta för att jag ska vara hans egen, bli kvar och leva under honom i hans rike och tjäna honom i evig rättfärdighet, oskuld och salighet, såsom han har uppstått från döden, lever och regerar i evighet. Det är verkligen sant.

NAMNEN JESUS OCH KRISTUS

121. Vem handlar denna artikel om?

Denna artikel handlar om Jesus Kristus.

122. Varför kallas han Jesus?

Han kallas Jesus, därför att han är hela mänsklighetens Frälsare.

Hon (Maria) ska föda en son, och du ska ge honom namnet Jesus, för han ska frälsa sitt folk ifrån deras synder (Matt. 1:21).

Hos ingen annan finns frälsningen, och under himlen finns inget annat namn som människor fått genom vilket vi blir frälsta (Apg. 4:12).

123. Varför kallas han Kristus?

Han kallas Kristus eller Messias, som förutsagts i gamla testamentets profetior. Det betyder den Smorde, eftersom han har blivit smord av den helige Ande utan all begränsning.¹⁷³

¹⁷¹ Ordet förlösa betyder befria. Kristus har befriat oss från syndens fängelse, där vi hölls fångna av djävulen.

¹⁷² Förtappad är detsamma som förlorad. Genom syndafallet har alla människor förlorat kontakten med Gud och är under Guds vrede.

¹⁷³ I gamla testamentet smordes både översteprästen och kungen med olja, som betecknade den helige Ande. Detta var en förebild för Kristus, den store översteprästen och kungen i Guds rike. Han är ett med Fadern och den helige Ande, och eftersom han är Gud har han Anden utan all begränsning. Både Kristus (grekiska) och Messias (hebreiska) betyder den smorde.

Därför, Gud, har din Gud smort dig med glädjens olja mer än dina medbröder (Ps. 45:8).

Gud smorde Jesus från Nasaret med den helige Ande och kraft (Apg. 10:38).

Gud ger Anden utan begränsning (Joh. 3:34).

Anm.: Andra namn för Jesus Kristus är Herren (Joh. 20:28), Förlossaren, Återlösaren (Jes. 59:20), Frälsaren (Luk. 2:11), Ordet (Joh. 1:14), Guds Son (Matt. 16:16), Människosonen (Matt. 25:31), Guds ängel (2 Mos. 14:19), Immanuel (Matt. 1:23).

124. Vad menar du när du bekänner: Jag tror på Jesus Kristus?

Jag erkänner och tror på Bibelns Kristus som min personlige frälsare. Jag litar endast på honom för min frälsning.

Detta är det eviga livet: att de känner dig, den ende sanne Guden, och den som du har sänt, Jesus Kristus (Joh. 17:3).

Den som tror på Sonen har evigt liv. Den som inte lyder Sonen ska inte se livet, utan Guds vrede blir kvar över honom (Joh. 3:36).

Jag vet vem jag tror på, och jag är övertygad om att han har makt att fram till den dagen bevara det som anförtrotts mig (2 Tim. 1:12).

DE TVÅ NATURERNA I JESUS KRISTUS

125. Vem är Jesus Kristus?

Jesus Kristus är sann Gud, född av Fadern i evighet, och sann människa, född av jungfrun Maria.

126. Varför tror du, att Jesus Kristus är sann Gud?

Jag tror att Jesus Kristus är sann Gud, därför att den heliga Skrift beskriver honom med ...

- gudomliga namn,

Han (Jesus Kristus) är den sanne Guden och det eviga livet (1 Joh. 5:20).

Tomas svarade honom: Min Herre och min Gud! (Joh. 20:28)

En röst ur molnet sade: "Han är min älskade Son. I honom har jag min glädje. Lyssna till honom!" (Matt. 17:5)

De har fäderna, och från dem har Kristus kommit som människa, han som är över allting, Gud, välsignad i evighet. Amen (Rom. 9:5).

- gudomliga egenskaper,

I begynnelsen var Ordet, och Ordet var hos Gud, och Ordet var Gud. Han var i begynnelsen hos Gud (Joh. 1:1-2, Jesus Kristus är evig).

Jesus Kristus är densamme, i går och i dag och i evighet (Hebr. 13:8, Jesus Kristus förändras inte).

Se jag är med er alla dagar intill tidens slut (Matt. 28:20, Jesus Kristus är närvarande överallt).

Herre, du vet allt (Joh. 21:17, Jesus Kristus vet allting).

Jag har fått all makt i himlen och på jorden (Matt. 28:18, Jesus Kristus är allsmäktig).

Biblisk historia: Jesus visste Natanaels namn och hurdan han var (Joh. 1:48). – Jesus och kvinnan vid Jakobs brunn (Joh. 4:17-18). – Undren med de stora fiskfångsterna (Luk. 5:4-6, Joh. 21:6).

Anm.: Se också Matt. 21:1-7 (Jesus rider in i Jerusalem), Luk. 22:8-13 (påskmåltiden förbereds), Matt. 26:20-25 (om Judas förräderi), Luk. 18:31-33 (Jesus förutsäger sitt lidande och sin död).

- gudomliga gärningar,

Allt blev till genom honom, och utan honom blev ingenting till av det som är till (Joh. 1:3, skapelsen).

Han bär allt genom sitt mäktiga ord (Hebr. 1:3, försynen).

Människosonen har makt här på jorden att förlåta synder (Matt. 9:6).

Han har gett honom makt att hålla dom (Joh. 5:27).

Biblisk historia: Vid bröllopet i Kana visade Jesus sin härlighet genom att fövandla vatten till vin (Joh. 2:1-11). – Jesus stillade stormen (Luk. 8:22-25). – Jesus botade den lame (Matt. 9:1-8). – Jesus uppväckte Lasarus från de döda (Joh. 11:38-44). – Jesus uppstod från de döda (Matt. 28:6-7).

- gudomlig ära och härlighet.

Alla ska ära Sonen liksom de ärar Fadern. Den som inte ärar Sonen ärar inte heller Fadern, som har sänt honom (Joh. 5:23).

Alla Guds änglar ska tillbe honom (Hebr. 1:6).

Anm.: Se Fil. 2:10 (alla ska böja knä i Jesu namn), Upp. 5:12-13 (allt skapat tillber Lammet, Kristus).

127. Varför tror du att Jesus också är sann människa?

Jag tror att Jesus Kristus är sann människa, därför att den heliga Skrift ...

- uttryckligen kallar honom människa,

Gud är en, och en är medlare mellan Gud och människor: människan Kristus Jesus (1 Tim. 2:5).

- visar att han har mänsklig kropp och själ,

Se på mina händer och mina fötter att det verkligen är jag. Rör vid mig och se! En ande har inte kött och ben som ni ser att jag har (Luk. 24:39).

Min själ är djupt bedrövad, ända till döds (Matt. 26:38).

- beskriver honom med mänskliga känslor och handlingar.

Biblisk historia: Jesus sov (Mark. 4:38). – Jesus blev hungrig (Matt. 4:2). – Jesus törstade (Joh. 19:28). – Jesus grät (Joh. 11:35). – Jesus led och dog (Matt. 26-27).

128. Vilka två naturer är alltså förenade i Kristus?

Den mänskliga och den gudomliga naturen är förenade i Kristus. De utgör en enda, oskiljbar person (den personliga föreningen).

Ordet blev kött och bodde bland oss , och vi såg hans härlighet, den härlighet som den Enfödde har från Fadern. Och han var full av nåd och sanning (Joh. 1:14).

Erkänt stor är gudsfruktans hemlighet: Han ... blev uppenbarad i köttet (1 Tim. 3:16).

I Kristus bor gudomens hela fullhet i kroppslig gestalt (Kol. 2:9).

Ty ett barn blir oss fött, en son blir oss given. På hans axlar vilar herradömet, och hans namn är: Under, Rådgivare, Mäktig Gud, Evig Fader, Fridsfurste (Jes. 9:6).

Åt mig har getts all makt i himlen och på jorden (Matt. 28:18).

Se jag är med er alla dagar till tidens slut (Matt. 28:20).

Livets furste dödade ni (Apg. 3:15).

Jesu, hans Sons, blod renar oss från all synd (1 Joh. 1:7).

129. Varför var det nödvändigt, att vår Frälsare skulle vara sann människa?

Det var nödvändigt att vår Frälsare skulle vara sann människa ...

- för att han i vårt ställe skulle kunna ta vår plats under lagen,

När tiden var inne sände Gud sin Son, född av kvinna och ställd under lagen, för att friköpa dem som stod under lagen så att vi skulle få söners rätt (Gal. 4:4-5).

- för att han skulle kunna lida och dö i vårt ställe.

När nu barnen hade fått del av kött och blod tog han själv på liknande sätt del av detta, för att genom sin död göra den maktlös som hade makt över döden, alltså djävulen (Hebr. 2:14).

130. Varför var det nödvändigt, att vår Frälsare skulle vara sann Gud?

Det var nödvändigt, att vår Frälsare skulle vara sann Gud ...

- för att hans uppfyllelse av lagen skulle räcka till för alla människor,

Men ingen kan köpa sin broder fri eller ge Gud lösepenning för honom. Hans själs lösen är dyr, den kan inte betalas till evig tid (Ps. 49:8).

Så ska också de många stå som rättfärdiga genom den endes lydnad (Rom. 5:19).

- för att hans liv och död skulle vara en tillräcklig lösen för vår frälsning,

Människosonen har inte kommit för att bli betjänad, utan för att tjäna och ge sitt liv till lösen för många (Mark. 10:45).

- för att han skulle kunna övervinna döden och djävulen åt oss.

Han har gjort slut på döden och fört fram liv och odödlighet i ljuset (2 Tim. 1:10).

När nu barnen hade fått del av kött och blod tog han själv på liknande sätt del av detta, för att genom sin död göra den maktlös som hade makt över döden, alltså djävulen (Hebr. 2:14).

Gud vare tack som ger oss segern genom vår Herre Jesus Kristus! (1 Kor. 15:57)

131. Vad bekänner du om Gudamänniskan Jesus Kristus?

Jag tror, att Jesus Kristus är min Herre och Frälsare.

KRISTI ÄMBETE

132. Till vilket trefaldigt ämbete blev Kristus smord?

Kristus smordes till att vara min profet, präst och kung.

- Som min *profet* har Kristus uppenbarat sig med sina ord och gärningar. Genom evangeliets predikan uppenbarar han sig fortfarande som Guds Son och världens Frälsare.¹⁷⁴

HERREN, din Gud, ska låta uppstå åt dig en profet bland ditt folk, av dina bröder, en som är lik mig. Honom ska ni lyssna till (5 Mos. 18:15).

Han är min älskade Son. I honom har jag min glädje. Lyssna till honom! (Matt. 17:5)

Lagen gavs genom Mose, nåden och sanningen kom genom Jesus Kristus. Ingen har någonsin sett Gud. Den Enfödde, som själv är Gud och i Faderns famn, han har gjort honom känd (Joh. 1:17-18).

Den som lyssnar till er lyssnar till mig, och den som förkastar er förkastar mig. Och den som förkastar mig, han förkastar honom som har sänt mig (Luk. 10:16).

- Som min *präst* har Kristus i mitt ställe fullkomligt uppfyllt lagen (aktiv lydnad).¹⁷⁵ Han har offrat sig själv för mig (passiv lydnad)¹⁷⁶ och ber ständigt för mig hos sin himmelske Fader.

När tiden var inne sände Gud sin Son, född av kvinna och ställd under lagen, för att friköpa dem som stod under lagen så att vi skulle få söners rätt (Gal. 4:4-5).

Kristus dog för våra synder enligt Skrifterna (1 Kor. 15:3).

Det var en sådan överstepräst vi behövde, en som är helig, oskyldig, obefläckad, skild från syndare och upphöjd över himlarna. Han måste inte bära fram offer varje dag som de andra översteprästerna, först för sina egna synder och sedan för folkets. Det gjorde han en gång för alla när han offrade sig själv (Hebr. 7:26-27).

Om någon syndar, har vi en som för vår talan inför Fadern: Jesus Kristus, den rättfärdige. Han är försoningen för våra synder, och inte bara för våra utan också för hela världens (1 Joh. 2:1-2).

¹⁷⁴ När kyrkan idag genom sina kallade tjänare förkunnar Guds Ord rent och klart är det Kristus själv som talar i sitt fortsatta profetiska ämbete. Ja, överallt där man läser eller hör Guds ord, tänker på det eller på annat sätt troget återger det, är det Kristus själv som talar.

¹⁷⁵ Som lagens Herre var Kristus inte skyldig att uppfylla lagen. Men han gjorde det frivilligt för vår skull, i vårt ställe.

¹⁷⁶ Passiv lydnad är detsamma som lidande lydnad. Han offrade sig, led och dog för våra synder.

- Som min *kung* härskar Kristus med allmakt över alla varelser. Han styr och beskyddar sin kyrka och kommer till sist att föra den in i härligheten.

Jesus är kung i *maktens rike* över alla varelser.

Jesus sade: "Åt mig har getts all makt i himlen och på jorden" (Matt. 28:18).

Jesus är kung i *nådens rike* över kyrkan på jorden.

Jesus svarade: Mitt rike är inte av den här världen. Om mitt rike vore av den här världen, hade mina tjänare kämpat för att jag inte skulle bli överlämnad åt judarna. Men nu är mitt rike inte av den här världen. Pilatus sade: Du är alltså en konung? Jesus svarade: Du säger själv att jag är en konung. Ja, för att vittna om sanningen är jag född, och därför har jag kommit till världen. Var och en som är av sanningen lyssnar till min röst (Joh. 18:36-37).

Anm.: Se Matt. 16:13-20 (Petrus bekänner att Kristus är Gud. Denna bekännelse är den klippa som församlingen är byggd på, och inte ens helvetets makt kan rå på den).¹⁷⁷

Jesus är kung i *härlighetens rike* över kyrkan i himlen.

Herren ska också rädda mig från alla onda anslag och frälsa mig till sitt himmelska rike. Hans är äran i evigheters evighet. Amen (2 Tim. 4:18).

133. Hur brukar man dela in Kristi frälsningsverk i två olika tillstånd?

Vi skiljer mellan *förnedringen* och *upphöjelsen*.

FRÄLSAREN I FÖRNEDRINGENS TILLSTÅND

134. Vad innebar Kristi förnedring?

Kristi förnedring innebar att han som människa inte alltid och inte fullständigt använde sig av sina gudomliga egenskaper, vilka hans mänskliga natur hade del i.¹⁷⁸

Han var till i Guds gestalt men räknade inte jämlikheten med Gud som segerbyte, utan utgav sig själv och tog en tjänares gestalt och blev människan lik. När han till det yttre hade blivit som en människa, ödmjukade han sig och blev lydig ända till döden – döden på korset (Fil. 2:5-8).

Biblisk historia: Joh. 2:11 (bröllopet i Kana), Joh. 11:40 (Lazarus uppväcks), Joh. 18:6 (soldaterna faller till marken). Sådana händelser där Jesus under sin förnedringstid visade sin allmakt är som strålar av fördold härlighet.

¹⁷⁷ Den romersk-katolska kyrkan tolkar detta bibelställe på ett obiblskt sätt som syftande på påven. Men Jesus talar om Petrus bekännelse, då han bekänner att Kristus är Gud. Den rena och klara bekännelsen till Kristi gudom och till allt vad Han lär i sitt ord är den grund som kyrkan vilar på. Påven däremot för fram en rad allvarliga villoläror och visar sig därmed vara Antikrist (2 Tess. 2:3-4).

¹⁷⁸ Många bibelkritiska teologer menar att Jesus under sin förnedring inte skulle ha varit allvetande och allsmäktig. Man hänvisar då till Fil. 2 och tolkar detta ställe felaktigt som om Jesus skulle ha utblottat sig på sin gudom. Men Bibeln lär att Jesus alltid är helt och fullt Gud. Hans utblottelse bestod i att han som människa inte alltid och fullständigt använde sina gudomliga egenskaper. Detta skedde för vår skull.

135. Med vilka ord skildras Kristi förnedring i andra artikeln?

Förnedringen skildras med orden ”avlade¹⁷⁹ av den helige Ande, född av jungfrun Maria, pinad under Pontius Pilatus, korsfäst, död och begravnen”.

136. Vad lär den heliga Skrift om Kristi avlelse?

Den heliga Skrift lär, att Kristus har fått sin mänskliga kropp och själ av jungfru Maria genom den helige Andes underbara verk.

Den helige Ande ska komma över dig, och den Högstes kraft ska vila över dig. Därför ska barnet som föds kallas heligt och Guds Son (Luk. 1:35).

Josef, Davids son! Var inte rädd för att ta till dig Maria som din hustru, för barnet i henne har blivit till (är avlat) genom den helige Ande (Matt. 1:20).

137. Vad lär den heliga Skrift om Kristi födelse?

Den heliga Skrift lär, att Kristus fötts som sann människa av jungfru Maria.

Se, jungfrun¹⁸⁰ ska bli havande och föda en son och hon ska ge honom namnet Immanuel (Jes. 7:14, jungfrufödelsen, Matt. 1:20-25).

Ty ett barn blir oss fött, en son blir oss given (Jes. 9:6).

Hon födde sin son, den förstfödde. Hon lindade honom och lade honom i en krubba, eftersom det inte fanns plats för dem i gästrummet (Luk. 2:7).

138. Vad lär den heliga Skrift om Kristi lidande och död?

Den heliga Skrift lär ...

- att Kristus i sitt liv på jorden led fattigdom, förakt och förföljelse,

Ni känner ju vår Herre Jesu Kristi nåd. Han var rik men blev fattig för er skull, för att ni genom hans fattigdom skulle bli rika (2 Kor. 8:9)

Rävarna har lyor och himlens fåglar har bon, men Människosonen har ingenstans att vila sitt huvud (Matt. 8:20).

Han var föraktad och övergiven av människor, en smärtornas man och förtrogen med lidande, lik en som man skyler ansiktet för, så föraktad att vi räknade honom för intet (Jes. 53:3).

Men nu vill ni döda mig, en man som har sagt er sanningen (Joh. 8:40).

Biblisk historia: Vid sin födelse hade Jesus endast lindor och låg i en krubba (Luk. 2:7). – Herodes försökte förgöra honom. Flykten till Egypten (Matt. 2:13). – I Nasaret försökte judarna störta honom ut över bergsbranten (Luk. 4:29). – I templet tog de upp stenar för att kasta på honom (Joh. 8:59).

¹⁷⁹ Orden ”avla” och ”avlelse” syftar på det ögonblick då en människa blir till i sin moders liv. Alla människor efter Adam och Eva har en mänsklig far och mor. Men Jesus Kristus är ett undantag. Han har en mänsklig mor, Maria, men ingen jordisk far. Jesus kom till genom den helige Andes avlelse, ett Guds under.

¹⁸⁰ Bibelkritikerna som förnekar jungfrufödelsen menar, att det hebreiska ordet *almáh* i Jes. 7:14 inte skall översättas med ”jungfru”. Men överallt i GT används detta ord om en ung, ogift kvinna, vilket i Israel alltid var detsamma som en jungfru. Evangelisten Matteus - Jesu egen apostel - citerar profetian i enlighet med Septuaginta (den gamla grekiska översättningen av GT) och använder då det grekiska ordet för jungfru (Matt. 1:21). Det står alltså helt klart, att Jesajas profetia handlar om den kommande jungfrufödelsen, då Messias skulle födas. Jesaja skriver också om honom: ”Ty ett barn blir oss fött, en son blir oss given. På hans axlar vilar herradömet, och hans namn är: Under, Rådgivare, Mäktig Gud, Evig Fader, Fridsfurste” (Jes. 9:6).

- att Kristus under Pontius Pilatus led den yttersta smärtan till kropp och själ,

Då tog Pilatus Jesus och lät gissla honom. Soldaterna flätade en krona av törne och satte på hans huvud och klädde honom i en purpurrod mantel. Sedan gick de fram till honom och sade: "Var hälsad, judarnas kung!" och slog honom i ansiktet (Joh. 19:1-3).

Då utlämnade han Jesus åt dem till att korsfästas. De tog med sig Jesus, och han bar själv sitt kors och kom ut till det som kallas Dödsalleplatsen, på hebreiska Golgota. Där korsfäste de honom, och tillsammans med honom två andra, en på var sida med Jesus i mitten (Joh. 19:16-18).

Vid nionde timmen ropade Jesus med hög röst: "Eli! Eli! Lema sabaktani?" Det betyder: "Min Gud, min Gud, varför har du övergett mig?" (Matt. 27:46, Jesus utsattes för de plågor, som de fördömda lider i helvetet).

Anm.: Se Ps. 22:6-8, 14-16, Ps. 69:17-21.

- att Kristus har dött på korsets förbannade trä.

Men Jesus ropade än en gång med hög röst och gav sedan upp andan (Matt. 27:50).

Och han böjde ner huvudet och överlämnade sin ande (Joh. 19:30).

Det står skrivet: "Förbannad är var och en som är upphängd på trä" (Gal. 3:13).

139. Vad lär den heliga Skrift om Kristi begravning?

Kristi kropp lades i graven och var kvar där till tredje dagen, men utan att det skedde någon förgängelse¹⁸¹ eller förruttnelse.

Den som Gud uppväckte har inte sett förgängelsen (Apg. 13:37).

KRISTI ÅTERLÖSNINGSVERK ELLER TILLFYLLESTGÖRELSEN

140. Varför har Kristus förnedrat sig så?

Kristus har förnedrat sig för att förlösa mig, förtappade och fördömda människa.

141. Vad har Kristus förlösat dig från?

Kristus har förlösat mig från alla synder, från döden och djävulens makt.

142. Hur har Kristus förlösat dig från alla synder?

- Kristus har tagit bort hela min skuld och lidit mitt straff.

Så ska också de många stå som rättfärdiga genom den endes lydnad (Rom. 5:19).

Han som inte visste av synd, honom gjorde Gud till synd i vårt ställe, för att vi i honom skulle bli rättfärdiga inför Gud (2 Kor. 5:21).

¹⁸¹ Förgängelse betyder förstöring, förstörelse. Kristi kropp förstördes inte i graven. Ingen förruttnelse skedde. Detta var också förutsagt i profetian: "Du låter inte din Helige se förgängelsen" (Ps. 16:10). Dessa ord citeras av aposteln Paulus i Apg. 13:37.

Se Guds lamm som tar bort världens synd! (Joh. 1:29)

Kristus har friköpt oss från lagens förbannelse genom att bli en förbannelse i vårt ställe. Det står skrivet: "Förbannad är var och en som är upphängd på trä" (Gal. 3:13).

- **Kristus har befriat mig från slaveriet under synden.**

Han bar våra synder i sin kropp upp på korsets trä, för att vi skulle dö bort från synderna och leva för rättfärdigheten. Genom hans sår är ni helade (1 Petr. 2:24).

Jesus svarade: "Jag säger er sanningen: Var och en som ägnar sig åt synd är syndens slav. ... Om nu Sonen gör er fria blir ni verkligen fria" (Joh. 8:34, 36).

143. Hur har Kristus förlossat dig från döden?

Kristus har övervunnit döden. Nu behöver jag inte vara rädd för döden, eftersom den eviga döden inte längre har någon makt över mig.

När nu barnen hade fått del av kött och blod tog han själv på liknande sätt del av detta, för att genom sin död göra den maktlös som hade makt över döden, alltså djävulen, och befria alla dem som av rädsla för döden levte i slaveri hela sitt liv (Hebr. 2:14-15).

Du död, var är din seger? Du död, var är din udd? Dödens udd är synden, och syndens makt kommer av lagen. Men Gud vare tack som ger oss segern genom vår Herre Jesus Kristus! (1 Kor. 15:55-57)

Vår frälsare, Jesus Kristus ... har gjort slut på döden och fört fram liv och odödlighet i ljuset (2 Tim. 1:10).

144. Hur har Kristus förlossat dig från djävulens makt?

Kristus har övervunnit djävulen och besegrat honom. Därför kan djävulen inte med framgång anklaga mig och jag kan motstå hans frestelser.

Jag ska sätta fiendskap mellan dig och kvinnan och mellan din avkomma och hennes avkomma. Han ska krossa ditt huvud och du ska hugga honom i hälen (1 Mos. 3:15).

Stå emot djävulen, så ska han fly från er (Jak. 4:7).

Guds Son har uppenbarats för att göra slut på djävulens gärningar (1 Joh. 3:8).

Anm.: Se även Kol. 2:15, Rom. 8:31-34, Upp. 12:10, 1 Petr. 5:8-9.

145. Med vilka medel har Kristus förlossat dig?

Kristus har förlossat mig, "inte med guld eller silver, utan med sitt heliga och dyra blod och med sitt oskyldiga lidande och sin död".

Ni vet ju att det inte var med förgängliga ting som silver eller guld ni blev friköpta från det meningslösa liv ni ärvt från era fäder. Nej, det var med Kristi dyrbara blod, som med blodet av ett lamm utan fel och brist (1 Petr. 1:18-19).

Jesu, hans Sons, blod renar oss från all synd (1 Joh. 1:7).

Genom hans sår är vi helade (Jes. 53:5).

146. Hur får du nytta av detta förlossningsverk?

Som min ställföreträdare har Kristus gjort allt för mina synder genom att betala straffet för min skuld (den ställföreträdande tillfyllestgörelsen).

Han som inte visste av synd, honom gjorde Gud till synd i vårt ställe, för att vi i honom skulle bli rättfärdiga inför Gud (2 Kor. 5:21).

Men det var våra sjukdomar han bar, våra smärtor tog han på sig, medan vi höll honom för att vara hemsökt, slagen av Gud och pinad. Han var genomborrad för våra överträdelsers skull, slagen för våra missgärningars skull. Straffet var lagt på honom för att vi skulle få frid, och genom hans sår är vi helade (Jes. 53:4-5).

147. Är du den ende, som Kristus förlossat, köpt och vunnit?

Kristus har förlossat mig och hela den förtappade och fördömda mänskligheten.

Det är ett ord att lita på och värt att tas emot av alla, att Kristus Jesus kom till världen för att frälsa syndare – och bland dem är jag den störste! (1 Tim. 1:15)

Människosonen har kommit för att frälsa det som var förlorat (Matt. 18:11, Luk. 19:10).

Se Guds lamm, som tar bort världens synd! (Joh. 1:29)

Han är försoningen för våra synder, och inte bara för våra utan också för hela världens (1 Joh. 2:2).

Han dog för alla (2 Kor. 5:15).

De (falska profeterna) ska förneka den Herre som har friköpt dem och dra plötsligt fördärv över sig (2 Petr. 2:1).

FRÄLSAREN I UPPHÖJELSENS TILLSTÅND

148. Vad innebär Kristi upphöjelse?

Kristi upphöjelse innebär, att han som människa alltid och fullkomligt använder sina gudomliga egenskaper, vilka hans mänskliga natur har del av.

Därför har Gud också upphöjt honom över allting och gett honom namnet över alla namn¹⁸², för att i Jesu namn alla knän ska böjas, i himlen och på jorden och under jorden, och alla tungor bekänna att Jesus Kristus är Herren, Gud Fadern till ära (Fil. 2:9-11).

149. Med vilka ord skildras Kristi upphöjelse i andra artikeln?

”Nedstigen till helvetet, på tredje dagen uppstånden igen ifrån de döda, uppstigen till himmelen, sittande på allsmäktig Gud Faders högra sida, därifrån igenkommande till att döma levande och döda.”

150. Vad lär den heliga Skrift om Kristi nedstigande till helvetet?

Den heliga Skrift lär, att Kristus, sedan han gjorts levande i graven, steg ner till helvetet. Det gjorde han inte för att lida, utan för att kungöra sin seger över sina fiender.

Han blev dödad till kroppen men levandegjord genom Anden. I Anden gick han sedan och förkunnade sin seger för andarna i fängelset (1 Petr. 3:18-19).

151. Vad lär den heliga Skrift om Kristi uppståndelse?

Den heliga Skrift lär, att Kristus på tredje dagen segerrikt uppstod från graven och visade sig levande för sina lärjungar.

Gud uppväckte honom på tredje dagen och lät honom visa sig – inte för hela folket utan för de vittnen som Gud i förväg hade utvalt, för oss som åt och drack med honom efter att han uppstått från de döda (Apg. 10:40-41).

Han uppstod på tredje dagen enligt Skrifterna och han visade sig för Kefas och sedan för de tolv. Därefter visade han sig för mer än femhundra bröder på samma gång. De flesta av dem lever än, även om några har insomnat. Sedan visade han sig för Jakob och därefter för alla apostlarna. Allra sist visade han sig också för mig, som för ett ofullgånget foster (1 Kor. 15:4-8).

Han visade sig för dem efter sitt lidande och gav dem många bevis på att han levde, när han under fyrtio dagar lät dem se honom och talade med dem om Guds rike (Apg. 1:3).

Biblisk historia: Kristi uppståndelse (Matt. 27:62-66, Matt. 28, Mark. 16, Luk. 24, Joh. 20-21).

¹⁸² Namnet över alla namn är Guds heliga namn JHVH, HERREN, som visar att Jesus är Gud själv, ett med Fadern. Se sid. 46, not 135.

152. Varför är Kristi uppståndelse så viktig och trösterik för oss?

Kristi uppståndelse bevisar en gång för alla ...

- att Kristus är Guds Son,

... som genom helighetens Ande med kraft har bevisats vara Guds Son efter uppståndelsen från de döda (Rom. 1:4).

- att hans lära är sann,

"Riv ner det här templet, så ska jag resa upp det på tre dagar" (Joh. 2:19).

- att Gud Fader har tagit emot sin Sons offer för världens försoning,

Men om Kristus inte har uppstått, då är er tro meningslös och ni är fortfarande kvar i era synder (1 Kor. 15:17).

Han utlämnades för våra synders skull och uppväcktes för vår rättfärdiggörelses skull (Rom. 4:25).

- att alla troende ska uppstå till evigt liv.

Jag lever och ni ska leva (Joh. 14:19).

Jesus sade: "Jag är uppståndelsen och livet. Den som tror på mig ska leva om han än dör, och den som lever och tror på mig ska aldrig någonsin dö" (Joh. 11:25-26).

153. Vad lär den heliga Skrift om Kristi himmelfärd?

Den heliga Skrift lär, att Kristus även som människa på ett synligt sätt har stigit upp till himlen och gått in i sin Faders härlighet som vår förelöpare.

Han som steg ner är också den som steg upp över alla himlar (Ef. 4:10).

Far, jag vill att där jag är, där ska också de som du har gett mig vara med mig. Låt dem få se min härlighet (Joh. 17:24).

Så ska jag komma tillbaka och ta er till mig, för att ni ska vara där jag är (Joh. 14:3).

Biblisk historia: Kristi himmelfärd (Luk. 24:50-51, Apg. 1:9-11).

154. Vad lär den heliga Skrift om att Kristus sitter på allsmäktig Gud Faders högra sida?

Den heliga Skrift lär, att Kristus även som människa härskar över allting och uppfyller allt med gudomlig makt och majestät.

Den kraften lät han verka i Kristus när han uppväckte honom från de döda och satte honom på sin högra sida i himlen, högt över alla härskare, makter, krafter och herradömen och alla namn som kan nämnas, inte bara i denna tidsålder utan också i den kommande. Allt lade han under hans fötter, och honom som är huvud över allting gav han till församlingen som är hans kropp, fullheten av honom som uppfyller allt i alla (Ef. 1:20-23).

155. Vilken tröst får du av att Kristus sitter på Guds högra sida?

Vi får den trösten, att den upphöjde Kristus ...

- som vår profet sänder ut män till att predika evangelium om försoningen,

Han som steg ner är också den som steg upp över alla himlar för att uppfylla allt. Och han gav några till apostlar, andra till profeter, andra till evangelister och andra till herdar och lärare, för att utrusta de heliga till att fullgöra sin tjänst att bygga upp Kristi kropp (Ef. 4:10-12).

Anm.: Se Luk. 10:16 (Den som lyssnar till er lyssnar till mig).

- som vår präst ber för oss hos Gud,

Om någon syndar, har vi en som för vår talan inför Fadern: Jesus Kristus, den rättfärdige. Han är försoningen för våra synder, och inte bara för våra utan också för hela världens (1 Joh. 2:1-2).

Han sitter på Guds högra sida och väddar för oss (Rom. 8:34).

- som vår kung regerar och beskyddar sin kyrka, och som kyrkans huvud styr världen till nytta för kyrkan.

Herren sade till min Herre: Sätt dig på min högra sida tills jag lagt dina fiender under dina fötter (Matt. 22:44, Ps. 110:1).¹⁸³

Anm.: Se Ef. 1:20-23 (under fråga nr 154).

156. Vad lär den heliga Skrift om Kristi återkomst till domen?

Den heliga Skrift lär ...

- att Kristus ska komma tillbaka på ett synligt sätt i härlighet,¹⁸⁴

Denne Jesus som togs upp från er till himlen, han ska komma tillbaka på samma sätt som ni såg honom stiga upp till himlen (Apg. 1:11).

Se, han kommer med molnen, och varje öga ska se honom, även de som har genomborrat honom (Upp. 1:7).

När människosonen kommer i sin härlighet och alla ängar med honom, då ska han sätta sig på sin härlighets tron (Matt. 25:31).

- att Kristus ska döma världen i rättfärdighet med sitt ord,

Han är den som Gud har utvalt till domare över levande och döda (Apg. 10:42).

Vi måste alla träda fram inför Kristi domstol, för att var och en ska få igen vad han har gjort här i livet, gott eller ont (2 Kor. 5:10).

Han ska döma världen med rättfärdighet genom en man som han har utsett (Apg. 17:31).

Det ord som jag har talat ska döma honom på den yttersta dagen (Joh. 12:48).

¹⁸³ Ordagrant: som en fotpall under dina fötter. Kristus har besegrat alla sina fiender. Han har all makt i himlen och på jorden, Matt. 28:18. Hur världen och djävulen än rasar och förföljer Kristi kyrka, kan denna aldrig besegras. Gud sätter en gräns för allt ont, och hans kyrka kommer att bestå till den yttersta dagen, Matt. 18:20.

¹⁸⁴ Många reformerta samfund lär felaktigt att Jesus skall komma tillbaka två gånger, först en gång för att hämta de troende (brudens uppryckande) och sedan efter en väckelseperiod och slutligt avfall ännu en gång till yttersta domen. Det finns många varianter av denna lära, men gemensamt är att man räknar med en period på tusen år (kiliasm) då Jesus regerar synligt eller osynligt på jorden. Detta förkunnas ofta i samband med läran att alla judar ska bli frälsta. Alla sådana spekulationer är obibliska och avvisas i vår lutherska bekännelse.

- att Kristus ska komma tillbaka på den yttersta dagen, vars tidpunkt är fastställd av Gud men fördold för människan.

Han har nämligen bestämt en dag då han ska döma världen (Apg. 17:31).

Men den dagen eller stunden känner ingen – inte änglarna i himlen, inte ens Sonen, ingen utom Fadern (Mark. 13:32).

Men Herrens dag kommer som en tjuv, och då ska himlarna försvinna med våldsamt dån och himlakropparna upplösas av hetta och jorden och dess verk inte mer finnas till (2 Petr. 3:10).

För som blixten går ut från öster och lyser ända bort i väster, så ska det vara när Människosonen kommer (Matt. 24:27).

Slutet på allting är nära (1 Petr. 4:7).

Biblisk historia: Den yttersta domen (Matt. 25:31-46). Tecken före Kristi återkomst (Matt. 24 och 2 Tess. 2).

157. Vad är målet för hela Kristi frälsningsverk?

Målet för hela Kristi frälsningsverk är ...

- att jag ska vara hans egen, d.v.s. att jag nu är rättfärdig och oskyldig i Guds ögon,

Du har blivit slaktad, och med ditt blod har du friköpt människor åt Gud (Upp. 5:9).

Ni tillhör inte er själva, ni är köpta till ett högt pris (1 Kor. 6:19-20).

- att jag ska leva under Kristus i hans rike, tjäna honom i evig rättfärdighet, oskuld och salighet. Det betyder att jag villigt ska tjäna honom med ett kristet liv och ta emot hans välsignelser först här på jorden och sedan i himlen.

Jag är korsfäst med Kristus, och nu lever inte längre jag, utan Kristus lever i mig. Och det liv jag nu lever i min kropp, det lever jag i tron på Guds Son som har älskat mig och utgett sig för mig (Gal. 2:19-20).

... att vi, frälsta ur våra fienders hand, skulle få tjäna honom utan fruktan, i helighet och rättfärdighet inför honom under alla våra dagar (Luk. 1:74-75).

Han dog för alla, för att de som lever inte längre ska leva för sig själva utan för honom som har dött och uppstått för dem (2 Kor. 5:15).

Hans verk är vi, skapade i Kristus Jesus till goda gärningar som Gud har förberett för att vi ska vandra i dem (Ef. 2:10).

Anm.: Se Luk. 1:67-75 (Sakarias lovsång), Rom. 12:4-16 (det kristna livet).

158. Är du viss om din frälsning genom Kristus?

Ja, det är jag, för min frälsning är lika säker som att Kristus har uppstått från döden, lever och regerar i evighet.

159. Varför avslutar du denna artikel med orden "Det är verkligen sant"?

Allt jag bekänner i denna artikel lärs klart och tydligt i Bibeln. Därför tror jag verkligen på det.

Tredje artikeln

Om helgelsen.

Jag tror på den helige Ande, en helig allmännelig kyrka, de heligas samfund, syndernas förlåtelse, kroppens uppståndelse och ett evigt liv.

Vad är det?

Svar: Jag tror, att jag inte av eget förstånd eller kraft kan tro på Jesus Kristus, min Herre, eller komma till honom.

Därför har den helige Ande kallat mig genom evangelium. Han har upplyst mig med sina gåvor, helgat mig och behållit mig i den rätta tron.

Så kallar, församlar, upplyser och helgar han hela den kristna kyrkan på jorden och bevarar henne i den enda rätta tron.

Varje dag ger han mig och alla troende riklig förlåtelse för alla synder. På den yttersta dagen ska han uppväcka mig och alla döda och ge mig och alla som tror på Kristus ett evigt liv. Det verkligen sant.

160. Vilka fem punkter handlar denna artikel om?

1. Om den helige Ande.
2. Om kyrkan, eller de heligas samfund.
3. Om syndernas förlåtelse.
4. Om kroppens uppståndelse.
5. Om det eviga livet.

1. Den helige Ande

DEN HELIGE ANDES PERSON

161. Vem är den helige Ande?

Den helige Ande är den tredje personen i den heliga Treenigheten, sann Gud med Fadern och Sonen.

Gå därför ut och gör alla folk till lärjungar! Döp dem i Faderns och Sonens och den helige Andes namn (Matt. 28:19).

Anm.: Andra beteckningar för den helige Ande är: Anden (1 Petr. 1:2), Guds Ande (1 Kor. 2:10-11), Herrens Ande (Apg. 8:39), Hjälparen (Joh. 14:26), nådens Ande (Hebr. 10:29), bönens Ande (Sak. 12:10), sanningens Ande (Joh. 14:17), härlighetens Ande (1 Petr. 4:14), trons Ande (2 Kor. 4:13), Jesu Ande (Apg. 16:7), Kristi Ande (Rom. 8:9).¹⁸⁵

162. Varför tror du, att den helige Ande är sann Gud?

Jag tror att den helige Ande är sann Gud, därför att den heliga Skrift ger honom ...

- gudomliga namn,

Vet ni inte att ni är Guds tempel och att Guds Ande bor i er (1 Kor. 3:16)?

Då sade Petrus: "Ananias, varför har Satan uppfyllt ditt hjärta, så att du ljög för den helige Ande? ... Du har inte ljugit för människor utan för Gud" (Apg. 5:3-4).

- gudomliga egenskaper,

Vart ska jag gå för din Ande, vart kan jag fly för ditt ansikte? Stiger jag upp till himlen är du där, bäddar jag åt mig i dödsriket är du där. Tar jag morgonrodnadens vingar, gör jag mig en boning ytterst i havet, ska också där din hand leda mig och din högra hand hålla mig (Ps. 139:7-10, Guds Ande är närvarande överallt).

Anden utforskar allt, även djupen i Gud (1 Kor. 2:10, Anden är allvetande).

Hur mycket mer ska då inte Kristi blod rena våra samveten från döda gärningar till att tjäna den levande Guden? Han har genom den evige Ande framburit sig själv som ett felfritt offer åt Gud (Hebr. 9:14, Anden är evig).

Anm.: Se Matt. 28:19 (Anden är helig).

- gudomliga verk,

Himlen är skapad genom HERRENS ord, hela dess här genom hans muns Ande (Ps. 33:6, skapelsen).

Då frälste han oss ... genom ett bad till ny födelse och förnyelse i den helige Ande (Tit. 3:5, helgelsen).

- gudomlig ära och härlighet.

Härlighetens Ande, Guds Ande, vilar över er (1 Petr. 4:14).

¹⁸⁵ Läran om den helige Ande finns också i gamla testamentet, t.ex. 1 Mos. 1:2, 2 Mos. 31:3, 4 Mos. 11:17, Dom. 6:34, 1 Sam. 10:6, 2 Sam. 23:2, Neh. 9:20, Job 33:4, Jes. 40:13, Jes. 61:1, Hes. 11:5, Joel 2:28, Mika 3:8, Sak. 4:6.

DEN HELIGE ANDES VERK

163. Vad är den helige Andes verk?

Den helige Ande helgar mig. Han gör mig helig genom att föra mig till tro på Kristus och ge mig frälsningens välsignelser. (Helgelsen i vidare mening omfattar allt som den helige Ande verkar i mig).

164. Varför måste den helige Ande verka denna tro i dig?

Enligt den heliga Skrift är jag av naturen andligt blind och död och en fiende till Gud. Därför kan jag inte av mitt eget förstånd eller kraft tro på Jesus Kristus, min Herre, eller komma till honom.

En oandlig människa tar inte emot det som kommer från Guds Ande. Det är dårskap för henne, och hon kan inte förstå det eftersom det måste bedömas på ett andligt sätt (1 Kor. 2:14).

Ni var döda genom era överträdelser och synder (Ef. 2:1).

Köttets sinne är fiendskap mot Gud (Rom. 8:7).

Av nåden är ni frälsta genom tron, inte av er själva. Guds gåva är det, inte på grund av gärningar för att ingen ska berömma sig (Ef. 2:8-9).

Ingen kan säga "Jesus är Herren" annat än i kraft av den helige Ande (1 Kor. 12:3).

165. Vad har den helige Ande gjort för att föra dig till Kristus?

Den helige Ande har kallat mig genom evangeliet. Han har inbjudit mig att få del av Kristi välsignelser, som ges mig där.

Till detta har Gud kallat er genom vårt evangelium (2 Tess. 2:14).

Han har frälst oss och kallat oss med en helig kallelse, inte på grund av våra gärningar utan genom sitt beslut och sin nåd som han har gett oss i Kristus Jesus från evighet (2 Tim. 1:9).

Anden och bruden säger: "Kom!" Och den som hör det ska säga: "Kom!" Och den som törstar ska komma, och den som vill ska fritt få ta emot livets vatten (Upp. 22:17).

Biblisk historia: Inbjudan till det stora gästbudet (Luk. 14:16-17). Inbjudan till kungasonens bröllop (Matt. 22:1-10).

166. Vad verkade den helige Ande i dig, när han kallade dig genom evangeliet?

Genom evangeliet har den helige Ande upplyst mig med sina gåvor. Han har gett mig kunskapen om frälsningen genom Jesus Kristus, så att jag tror och litar på honom. Jag får glädje och tröst av honom.

Men ni är ett utvalt släkte, kungar och präster, ett heligt folk, Guds eget folk som skall förkunna hans storverk. Han har kallat er från mörkret till sitt underbara ljus. (1 Petr. 2:9).

Gud som sade: "Ljus ska lysa ur mörkret", han har lyst upp våra hjärtan för att kunskapen om Guds härlighet som strålar från Kristi ansikte ska sprida sitt ljus (2 Kor. 4:6).

Honom (Kristus) älskar ni utan att ha sett honom, och fast ni ännu inte ser honom tror ni på honom och jublar i obeskrivlig, himmelsk glädje (1 Petr. 1:8).

Må nu hoppets Gud fylla er med all glädje och frid i tron, så att ni överflödar i hoppet genom den helige Andes kraft (Rom. 15:13).

Biblisk historia: Det blev stor glädje bland samarierna, när Filippus predikade Kristus för dem (Apg. 8:5-8). – Fångvaktaren i Filippi glädde sig över att han med hela sitt hus hade kommit till tro (Apg. 16:25-34).

167. Vad kallas detta verk av den helige Ande?

Det kallas *omvändelsen* eller *den nya födelsen* (pånyttfödelsen).

Omvänd mig, så blir jag omvänd! Ty du är HERREN, min Gud (Jer. 31:18, omvändelsen).

Jag säger dig sanningen: Den som inte blir född av vatten och Ande kan inte komma in i Guds rike. Det som är fött av köttet är kött, och det som är fött av Anden är ande (Joh. 3:5-6, den nya födelsen).

168. Varför säger du, att den helige Ande har gjort detta för dig genom evangeliet?

Evangeliet är det medel, genom vilket den helige Ande erbjuder oss Kristi välsignelser. Genom evangeliet verkar Anden tron i våra hjärtan, och med tron tar vi emot Kristus och hans frälsning.

Anm.: Guds skrivna och talade ord och sakramenten är *nådemedel*.

Tron kommer av predikan och predikan genom Kristi ord (Rom. 10:17).

Det var jag som i Kristus Jesus födde er till liv genom evangeliet (1 Kor. 4:15).

Men jag ber inte bara för dem, utan också för dem som kommer att tro på mig genom deras ord (Joh. 17:20).

Ni är ju födda på nytt, inte av en förgänglig säd utan av en oförgänglig, genom Guds levande ord som består (1 Petr. 1:23).

Han frälste oss genom ett bad till ny födelse och förnyelse i den helige Ande (Tit. 3:5, dopet).

169. Vad har den helige Ande mer verkat i dig genom evangeliet?

Den helige Ande har helgat mig i den rätta tron. Genom tron på Kristus har han förnyat mitt hjärta, så att jag nu kan övervinna synder och göra goda gärningar (helgelsen i snävare mening).

Detta är Guds vilja: att ni helgas (1 Tess. 4:3).

Om någon är i Kristus är han alltså en ny skapelse (2 Kor. 5:17).

Skapa i mig, Gud, ett rent hjärta och ge mig på nytt en frimodig ande (Ps. 51:12).

Hans verk är vi, skapade i Kristus Jesus till goda gärningar som Gud har förberett för att vi ska vandra i dem (Ef. 2:10).

170. Vad är i Guds ögon en god gärning?

Det är allt som ett Guds barn gör, säger eller tänker i tron. Det sker till Guds ära och medmänniskornas bästa i enlighet med tio Guds bud.

Utan tro är det omöjligt att behaga Gud (Hebr. 11:6).

Om någon förblir i mig och jag i honom, så bär han rik frukt. Utan mig kan ni ingenting göra (Joh. 15:5).

Deras vördnad för mig är meningslös, för lärorna de lär ut är människobud (Matt. 15:9).

Om ni älskar mig håller ni fast vid mina bud (Joh. 14:15).

Om ni äter eller dricker eller vad ni än gör, så gör allt till Guds ära (1 Kor. 10:31).

Tjäna varandra i kärlek (Gal. 5:13).

Biblisk historia: Änkans offergåva (Mark. 12:41-44). – Den dyrbara smörjelsen, som hölls över Kristi huvud (Mark. 14:3-9). – Maria och Marta (Luk. 10:38-42).

171. Vad har till sist den helige Ande verkat i dig genom evangeliet?

Den helige Ande har genom evangeliet bevarat mig i den rätta tron.

Med Guds makt bevaras ni genom tron fram till den frälsning som är redo att uppenbaras i den sista tiden (1 Petr. 1:5).

Jag är övertygad om att han som har börjat ett gott verk i er också ska fullborda det till Kristi Jesu dag (Fil. 1:6).

Ni tog emot Guds ord ... ett ord som är verksamt i er som tror (1 Tess. 2:13).

172. I vilka andra verkar den helige Ande på samma sätt som han verkat i dig?

Den helige Ande kallar, samlar, upplyser och helgar hela den kristna kyrkan på jorden och bevarar henne i Jesus Kristus i den rätta tron.

173. Vill den helige Ande verka allt detta i alla som hör evangeliet?

Ja, den helige Ande vill föra alla människor till frälsning genom evangeliet.¹⁸⁶

Så sant jag lever, säger Herren, HERREN, jag gläder mig inte åt den ogudaktiges död. I stället vill jag att den ogudaktige vänder om från sin väg och får leva (Hes. 33:11).

Herren har tålmod med er, eftersom han inte vill att någon ska gå förlorad utan att alla ska få tid att omvända sig (2 Petr. 3:9).

Gud vill att alla människor ska bli frälsta och komma till insikt om sanningen (1 Tim. 2:4).

¹⁸⁶ Den reformerta kyrkan lär i Calvins efterföljd felaktigt, att Guds nådevilja endast gäller de utkorade. Men Bibeln lär tydligt och klart, att Gud i sin nåd vill föra *alla* människor till frälsning.

174. Varför blir då inte alla människor frälsta?

Därför att många i otro envist står emot ordet och Guds Ande och därför genom sin egen skuld blir förtappade.

*Jerusalem, Jerusalem, du som mördar profeterna och stenar dem som är sända till dig!
Hur ofta har jag inte velat samla dina barn, så som hönan samlar sina kycklingar
under vingarna. Men ni ville inte (Matt. 23:37).*

Det är ditt fördärv, Israel, att du är emot mig, din hjälp (Hos. 13:9).

*Hårdnackade är ni och oomskurna till hjärta och öron! Ständigt gör ni motstånd mot
den helige Ande, ni som era fäder (Apg. 7:51).*

*Biblisk historia: När gästabudet skulle hållas, ursäktade sig de som var bjudna
(Luk. 14:16-24). – De gäster som inbjudits vägrade att komma (Matt. 22:1-10).*

2. Kyrkan, de heligas samfund

175. Vad är den heliga, allmänneliga (katolska) kyrkan?

Den heliga allmänneliga (katolska¹⁸⁷) kyrkan är de heligas samfund, d.v.s. hela antalet av dem som tror på Kristus. Ty alla troende och endast de troende är medlemmar av kyrkan (den osynliga kyrkan).

Därför är ni inte längre gäster och främlingar, utan medborgare med de heliga och medlemmar i Guds familj. Ni är uppbyggda på apostlarnas och profeternas grund, där hörnstenen är Kristus Jesus själv. I honom fogas hela byggnaden samman och växer upp till ett heligt tempel i Herren, och i honom blir också ni sammanbyggda till en boning åt Gud genom Anden (Ef. 2:19-22).

För liksom vi i en enda kropp har många lemmar ... så är vi många en enda kropp i Kristus. Men var för sig är vi varandras lemmar (Rom. 12:4-5).

Den som inte har Kristi Ande tillhör inte honom (Rom. 8:9).

176. Varför säger du: "Jag **tror** på kyrkan?"

Jag säger: "Jag **tror** på kyrkan" ...

- därför att kyrkan är osynlig, eftersom ingen kan se in i en annans hjärta och ta reda på om han tror,

Guds rike kommer inte så att man kan se det med ögonen. Ingen kan säga: Här är det, eller: Där är det. Nej, Guds rike är inom er (Luk. 17:21).¹⁸⁸

Guds fasta grund består och har detta sigill: Herren känner de sina (2 TİM. 2:19).

- därför att Skriften ändå försäkrar oss om att den helige Ande i alla tider samlar och bevarar en församling av troende.

Du är Petrus, och på denna klippa ska jag bygga min församling, och helvetets portar ska inte få makt över den (Matt. 16:18).

Biblisk historia: De sju tusen männen i Israel, som inte hade böjt knä för Baal (1 Kung. 19:8-18).

¹⁸⁷ Den romersk-katolska kyrkan gör anspråk på att vara den enda, rätta katolska kyrkan. Men den rätta, katolska kyrkans kännetecken är Guds Ords rena och klara förkunnelse och sakramentens rätta förvaltning. Detta utmärker tyvärr inte den romersk-katolska kyrkan, som idag går längre i sina villfarelser än någonsin tidigare.

¹⁸⁸ En annan översättning är: "Guds rike är mitt ibland er". Men Luthers översättning: "Guds rike är invärtes i er" (*inwendig in euch*) stämmer bäst med Jesu ord och sammanhanget. Guds rike kan inte ses med ögonen just därför att det är osynligt, i människornas hjärtan.

177. Varför säger du: "Jag tror på **kyrkan**"?

Jag säger: "Jag tror på **kyrkan**, därför att det bara finns en enda kyrka. Alla troende är en gemenskap av heliga. De utgör en andlig kropp, vars enda huvud är Kristus.

Gör allt ni kan för att bevara Andens enhet genom fridens band: en kropp och en Ande, liksom ni kallades till ett hopp vid er kallelse, en Herre, en tro, ett dop, en Gud som är allas Far, han som är över alla, genom alla och i alla (Ef. 4:3-6).

För liksom vi i en enda kropp har många lemmar ... så är vi många en enda kropp i Kristus (Rom. 12:4-5).

Han (Kristus) är huvudet för sin kropp, församlingen (Kol. 1:18).

178. Varför kallas kyrkan **helig**?

Kyrkan kallas helig, därför att den är ett samfund av heliga. De görs heliga genom tron på Kristus och tjänar Gud med heliga gärningar.

Kristus har älskat församlingen (kyrkan)¹⁸⁹ och offrat sig för den. Han gjorde det för att helga den, sedan han renat den med vattnets bad i kraft av ordet, och föra fram församlingen inför sig i härlighet, utan fläck eller skrynkla eller annat sådant. Helig och fläckfri skulle den vara (Ef. 5:25-27).

Låt er själva som levande stenar byggas upp till ett andligt hus, ett heligt prästerskap som ska bära fram andliga offer som Gud tar emot med glädje genom Jesus Kristus (1 Petr. 2:5).

179. Varför kallas kyrkan **allmännelig** (katolsk)?

Kyrkan kallas allmännelig (katolsk), därför att den omfattar allt, den är universell och finns över allt där evangelium predikas rent och klart.¹⁹⁰

180. Varför kallas kyrkan **kristen**?

Kyrkan kallas kristen därför att den är byggd på Kristus, som är hennes grundsten.

Ni är uppbyggda på apostlarnas och profeternas grund, där hörnstenen är Kristus Jesus själv (Ef. 2:20).

181. **Var** finns denna heliga, katolska kyrka?

Denna heliga katolska kyrka finns överallt, där evangeliet brukas. Ty enligt Guds löfte predikas inte hans ord förgäves.

Liksom regnet och snön faller från himlen och inte återvänder dit, förrän det har vattnat jorden och gjort den fruktbar och ger säd till att så och bröd till att äta, så ska det vara med ordet som går ut från min mun. Förgäves ska det inte vända tillbaka till mig utan att ha verkat vad jag vill, och utfört det vartill jag har sänt ut det (Jes. 55:10-11).

¹⁸⁹ Det grekiska ordet (*ekklesia*) kan översättas både med både "församling" och "kyrka".

¹⁹⁰ Katolsk används också i betydelse rättrogen, t.ex. i den athanasianska trosbekännelsen.

182. I vilka andra betydelser användes ordet **kyrka**?

Ordet *kyrka* används även i följande betydelser:

- Guds synliga kyrka
- Ett kristet samfund
- En lokal församling
- En byggnad för gudstjänst, en helgedom

183. Vad är den synliga kyrkan?

Den synliga kyrkan är hela antalet av dem som brukar Guds ord och bekänner den kristna tron. Men bland dessa finns inte bara sanna kristna, utan även hycklare.

Biblisk historia: Nätet som samlar in fiskar av alla slag (Matt. 13:47-48. – Mannen utan bröllopskläder (Matt. 22:11-12), – Ananias och Safira (Apg. 5:1-11).

184. Vad är ett samfund?

Ett samfund är en kyrkoorganisation med ett visst namn och en särskild lära.

185. Vilket samfund är den sanna, synliga kyrkan?

Det samfund som har, lär och bekänner hela Guds ords lära utan förvanskning, och som förvaltar sakramenten i enlighet med Kristi instiftelse är den sanna synliga kyrkan.

Lär dem att hålla allt som jag har befallt er (Matt. 28:20).

Den som har tagit emot mitt ord, han må troget tala mitt ord (Jer. 23:28).

Deras vördnad för mig är meningslös, för lärorna de lär ut är människobud (Matt. 15:9).

186. Vad är en lokal församling?

En lokal församling eller kyrka är en grupp av bekännande kristna, som på en ort regelbundet församlas till gudstjänst.¹⁹¹

Anm.: Paulus skriver till den församling (kyrka), som är i Korint (1 Kor. 1:2). Han skriver till församlingarna (kyrkorna) i Galatien (Gal. 1:2). Han skriver till tessalonikernas församling (1 Tess. 1:1). Johannes skriver till de sju församlingarna (kyrkorna) i Mindre Asien (Upp. 1:4).

¹⁹¹ Bibeln definierar inte närmare vad som menas med en lokal plats, en ort. Vi använder begreppet lokalförsamling för att ange att den består av människor som regelbundet samlas till gudstjänst. I vår tid med moderna kommunikationer kan en sådan gudstjänstfirande församling utsträckas till ett större område.

187. När använder vi läran om kyrkan på rätt sätt?¹⁹²

Vi använder läran om kyrkan på rätt sätt ...

- när vi är måna om att vara och förbli medlemmar av den osynliga kyrkan genom tron på Frälsaren,

Pröva er själva om ni lever i tron, granska er själva! (2 Kor. 13:5)

Om ni förblir i mitt ord är ni verkligen mina lärjungar. Ni ska lära känna sanningen, och sanningen ska göra er fria (Joh. 8:31-32).

- när vi håller oss till den kyrka, som lär Guds ord i hela dess renhet,

De höll troget fast vid apostlarnas undervisning (Apg. 2:42).¹⁹³

Om ni förblir i mitt ord, är ni verkligen mina lärjungar (Joh. 8:31).

- när vi gör allt vi kan för att underhålla, främja och utbreda denna kyrka genom bön, personliga tjänster och ekonomiskt understöd,

De som nu hade skingrats gick från plats till plats och förkunnade evangeliet (Apg. 8:4).

Gå därför ut och gör alla folk till lärjungar! Döp dem i Faderns och Sonens och den helige Andes namn (Matt. 28:19).

Så har också Herren befallt att de som predikar evangeliet ska leva av evangeliet (1 Kor. 9:14).

Anm.: Se "Vad åhörare är skyldiga sina lärare och själasörjare" i hustavlan s. 27-30.

Biblisk historia: De första kristna bad om evangeliets spridning (Apg. 4:23-30). – De bidrog också till prästernas uppehåll (Fil. 4:16-19).

- när vi undviker alla falska kyrkor och alla andra organisationer, som bekänner en religion som är falsk.¹⁹⁴

Akta er för de falska profeterna. De kommer till er i fårakläder, men i sitt inre är de rovlystna vargar (Matt. 7:15).

Mina älskade, tro inte varje ande, utan pröva om andarna kommer från Gud. Det finns ju många falska profeter som har gått ut i världen (1 Joh. 4:1).

¹⁹² Denna punkt brukar kallas läran om *kyrkogemenskapen*. Dit räknas all form av kristen gemenskap såsom utövande av gemensam gudstjänst, predikan och undervisning, bön, psalmsång, dop, bikt och nattvard. Enhet i tro, lära och bekännelse är en förutsättning för en rätt, biblisk kyrkogemenskap. Motsatsen kallas *unionism*, då man praktiserar kyrkogemenskap trots olika läror.

¹⁹³ Luther översätter: De förblev beständigt i apostlarnas lära (ordagrant från tyskan).

¹⁹⁴ Inom de stora folkkyrkorna blandas idag många olika läror, också sådana som allvarligt strider mot Bibelns lära. Trots detta stannar olika bibeltroende grupper kvar inom dessa folkkyrkor. Orsaken är ofta, att väckelserörelserna inom folkkyrkorna har blivit präglade av den s.k. *pietismen* som menade, att de fromma bör sluta sig samman i mindre grupper inom den större, avfallna kyrkan. Bibeln däremot lär, att alla kristna är skyldiga att helt skilja sig från falska läror och lärare. Detta gäller oavsett om det är fråga om många falska läror eller några få. "Lite surdeg syrar hela degen" (Gal. 5:9).

Jag uppmanar er, bröder, att se upp för dem som skapar splittring och väcker anstöt mot den lära som ni har fått undervisning i. Håll er borta från dem (Rom. 16:17).

Gå inte som omaka par i ok med dem som inte tror. Vad har rättfärdighet med orättfärdighet att göra? Eller vad har ljus gemensamt med mörker? Vilken samstämmighet har Kristus med Beliar? Eller vad kan den som tror dela med den som inte tror?

Vad kan Guds tempel ha för gemenskap med avgudarna? Vi är den levande Gudens tempel, för Gud har sagt: Jag ska bo hos dem och vandra bland dem och vara deras Gud, och de ska vara mitt folk.

Därför säger Herren: Gå ut från dem och skilj er från dem, och rör inte vid något orent. Då ska jag ta emot er, och jag ska vara er Far och ni ska vara mina söner och döttrar, säger Herren den Allsmäktige (2 Kor. 6:14-18).

188. Kan medlemmar av andra samfund än den sanna synliga kyrkan bli frälsta?

Medlemmar av andra samfund (falska kyrkor) kan bli frälsta, om de i sina hjärtan tror på Jesus Kristus som sin frälsare och inte äger kunskap om skillnaden mellan sitt samfunds lära och den rätta läran. Om de äger kunskap om den rätta läran och - fastän de i sitt inre är övertygade om dess sanning - ändå stannar kvar i en falsk kyrka, faller de ur nåden.¹⁹⁵

¹⁹⁵ Observera att det här är frågan om sådana kristna, som är övertygade om den rätta, bibliska läran, men som ändå handlar mot sitt samvete. Både synd i livet och i läran skiljer oss från Gud om vi håller fast vid synden och försvarar den. Den som kommer till insikt om att han själv eller hans eget samfund omfattar en eller flera falska läror måste bekänna detta öppet och handla utifrån sin bibliska övertygelse. Den som tiger och är kvar i en falsk kyrka blir medskyldig till den kyrkans synd. När Luther blev övertygad om att hans egen kyrka lärde falskt och att kyrkans ledare inte ville lyssna på Guds Ords lära lämnade han denna kyrka och varnade sedan alla för att tillhöra den. Lägga märke till att Luther brände påvens bulla - som var ett hot om bannlysning - och så förklarade sig skild från den falska kyrkan redan innan han blev bannlyst. Den obibliska tanken att man bör stanna kvar inom en falsk kyrka tills man blir utdriven har inte något stöd hos Luther.

Den evangelisk-lutherska bekännelsen lär utifrån Bibeln att de kristna skall skilja sig från samfund som lär falsk lära. Detta gäller både påvedömet och alla andra samfund, som inom sig lär eller tolererar falsk lära. Några citat ur bekännelsen:

Det är tungt att behöva skilja sig från så många länder och folk och driva en särskild lära. Men här bjuder och befäller Gud, att var och en må ta sig till vara och inte göra gemensam sak med dem, som driver orätt lära och vill försvara den med grymhet o.s.v. (SKB, sid. 656, Konkordieformeln, art. 10).

Då det förhåller sig på detta sätt, bör alla kristna undvika att befatta sig med påvens gudlösa lära, hädelser och orättmätiga grymhet. De bör i stället undfly och fördöma påven med hans anhängare såsom antikrists rike, såsom Kristus befallt: "Tag eder till vara för falska profeter." Även Paulus bjuder, att man skall undvika och fördöma ogudaktiga lärare såsom en förbannelse. I 2 Kor. 6 heter det: "Ha ingenting gemensamt med de otrogna, ty vilken gemenskap har ljuset med mörkret?" (Matt. 7:15, Tit. 3:10f., 2 Kor. 6:14). Det är tungt att avvika från så många folks gemensamma mening och kallas schismatiker. Men Gud bjuder med sin myndighet alla att inte ta någon befattning med eller försvara ogudaktighet och orättfärdig grymhet. Därigenom är våra samveten tillräckligt urskuldade. Ty villfarelserna inom påvedömet är uppenbara. Och hela Skriften betygar med kraft, att dessa villfarelser är onda andars och antikrists lära (SKB, sid. 348, Traktaten om påvens makt).

Likaså förkastar vi, då några antitrinitarier (förnekare av Treenigheten) ... avvisar och fördömer de gamla beprövade bekännelserna, den Nicenska och den Athanasianska och lär, att Faderns, Sonens och den helige Andes väsen inte är ett enda evigt gudomligt väsen. ... Dessa och liknande läror förkastar och fördömer vi som oriktiga, falska, kätterska och stridande mot Guds ord ... och för dem bör alla sanna kristna ta sig till vara, så vida deras själars frälsning och salighet är dem dyr och kär (SKB, sid. 678, Konkordieformeln, art. 10).

Vi hyser alls inget tvivel om att det i de kyrkor, som ännu icke i alla stycken kommit till enighet med oss, finns många gudfruktiga, redbara människor, som vandra i hjärtats enfald ... Men de skall - det är vårt hopp - så snart de rätt undervisats i läran, med den helige Andes ledning tillsammans med oss och våra kyrkor och skolor vända sig till Guds ords ofelbara sanning (SKB, sid. 40, Inledningen till Konkordieboken).

3. Syndernas förlåtelse

189. Varför säger du: Jag tror på syndernas förlåtelse?

Bibeln försäkrar mig om att Gud varje dag ger mig och alla troende riklig förlåtelse för alla synder.

Lova Herren, min själ! Hela mitt inre, prisa hans heliga namn! Lova Herren, min själ, och glöm inte allt gott han gör – han förlåter dig alla dina synder och botar alla dina sjukdomar (Ps. 103:1-3).

Om du, Herre, tillräknar synder, Herre, vem kan då bestå? Men hos dig finns förlåtelse, för att man ska vörda dig (Ps. 130:3-4).

190. Hur förlåter Gud dina synder?

Han tillräknar mig inte längre mina synder, utan förklarar mig rättfärdig (rättfärdiggörelsen).

Gud var i Kristus och försonade världen med sig själv. Han tillräknade inte människorna deras överträdelser, och han har anförtrott oss försoningens ord (2 Kor. 5:19).

Han som inte visste av synd, honom gjorde Gud till synd i vårt ställe, för att vi i honom skulle bli rättfärdiga inför Gud (2 Kor. 5:21).

Vem kan anklaga Guds utvalda? Gud är den som frikänner (rättfärdiggör) (Rom. 8:33).¹⁹⁶

Den som utan gärningar tror på honom som förklarar den ogudaktige rättfärdig, han får sin tro tillräknad som rättfärdighet (Rom 4:5).¹⁹⁷

Biblisk historia: Kungen efterskänkte sin tjänare hela hans skuld (Matt. 18:23-35).

191. Vad är det som får Gud att förlåta dig dina synder?

Gud förlåter inte mina synder på grund av att jag har förtjänat det, eller för att jag skulle vara värd det. Han förlåter mig enbart av nåd för Kristi skull.

Här finns ingen skillnad. Alla har syndat och saknar härligheten från Gud, och de förklaras rättfärdiga som en gåva, av hans nåd, därför att de är friköpta av Kristus Jesus (Rom. 3:22-24).¹⁹⁸

I honom är vi friköpta genom hans blod och har förlåtelse för våra synder, tack vare den rika nåd som han lät flöda över oss med all vishet och insikt (Ef. 1:7-8).

Biblisk historia: Publiken i templet (Luk. 18:9-14).

¹⁹⁶ Grundtextens ord (*dikaiôô*) betyder rättfärdiggöra, förklara rättfärdig, frikänna. Det är en juridisk term som användes när någon inför rätta blev frikänd. När Gud för Kristi skull rättfärdiggör en människa betyder det att hon blir frikänd från all synd.

¹⁹⁷ Luther översätter: Den som inte umgås med gärningar utan tror på Honom som gör den gudlöse rättfärdig, honom räknas hans tro till rättfärdighet (ordagrant från tyskan).

¹⁹⁸ Luther översätter: Ty här är ingen skillnad. De är alla syndare och saknar det beröm som de borde ha inför Gud. Och de blir rättfärdiga utan förtjänst av hans nåd genom förlösningen, som har skett genom Kristus Jesus (ordagrant från tyskan).

192. För vilka människor har denna förlåtelse förvärvats?

Syndernas förlåtelse har förvärvats för alla människor, därför att Kristus har gjort allt som behövdes för att försona hela mänsklighetens synder.

Han är försoningen för våra synder, och inte bara för våra utan också för hela världens (1 Joh. 2:2).

Gud var i Kristus och försonade världen med sig själv. Han tillräknade inte människorna deras överträdelser (2 Kor. 5:19).

193. Var erbjuder Gud dig syndernas förlåtelse?

Gud erbjuder mig syndernas förlåtelse i evangeliet.

Och han sade till dem: "Gå ut i hela världen och förkunna evangeliet för hela skapelsen (Mark. 16:15).

Omvändelse och syndernas förlåtelse ska predikas i hans namn för alla folk (Luk. 24:47).

Han har anförtrott oss försoningens ord (2 Kor. 5:19).

194. Hur tar du emot syndernas förlåtelse?

Jag tar emot syndernas förlåtelse genom att tro på evangeliet.

Vi hävdar nämligen att människan förklaras rättfärdig genom tro, utan laggärningar (Rom. 3:28).¹⁹⁹

Abraham trodde på HERREN, och han räknade honom det till rättfärdighet (1 Mos. 15:6).

Den som utan gärningar tror på honom som förklarar den ogudaktige rättfärdig, han får sin tro tillräknad som rättfärdighet (Rom 4:5).

195. Varför kan och bör varje troende vara viss om sina syndernas förlåtelse och sin frälsning?

Varje troende kan och bör vara viss om sina synders förlåtelse och sin frälsning, därför att Guds löfte är visst.

Jag vet vem jag tror på, och jag är övertygad om att han har makt att fram till den dagen bevara det som anförtrotts mig (2 Tim. 1:12).

Jag är viss om att varken död eller liv, varken änglar eller furstar, varken något som nu är eller något som ska komma, varken makter, höjd eller djup eller något annat skapat ska kunna skilja oss från Guds kärlek i Kristus Jesus, vår Herre (Rom. 8:38-39).

¹⁹⁹ Luther översätter: Så håller vi nu fast vid, att människan blir rättfärdig endast genom tron utan lagens gärningar (ordagrant från tyskan).

196. Varför måste vi alltid hålla fast vid läran om rättfärdiggörelsen av nåd för Kristi skull genom tron?

Vi måste alltid hålla fast vid denna lära ...

- därför att det är den kristna religionens *huvudlära*,

Om honom vittnar alla profeterna, att var och en som tror på honom får syndernas förlåtelse genom hans namn (Apg. 10:43).

Hos ingen annan finns frälsningen, och under himlen finns inget annat namn som människor fått genom vilket vi blir frälsta (Apg. 4:12).

- därför att den skiljer den kristna religionen från *falska religioner*, vilka alla lär frälsning genom gärningar,

Ni har kommit bort från Kristus, ni som försöker bli rättfärdiga genom lagen. Ni har fallit ur nåden. Vi däremot väntar i Anden genom tron på den rättfärdighet som är vårt hopp (Gal. 5:4-5).

Vem är en Gud som du, som förlåter missgärning och inte tillräknar överträdelse för kvarlevan av sin arvedel. Han håller inte fast vid sin vrede för evigt, ty han har behag till nåd. Han ska åter förbarma sig över oss och trampa på våra missgärningar. Du ska kasta alla deras synder i havets djup. Du ska bevisa trofasthet mot Jakob och nåd mot Abraham, så som du med ed lovade våra fäder i forntidens dagar (Mika 7:18-20).

- därför att denna lära ger *riklig tröst* till syndare som ångrar sig,

Fångvaktaren i Filippi frågade apostlarna: "Herrar, vad ska jag göra för att bli frälst?" De svarade: "Tro på Herren Jesus så blir du frälst, du och din familj." ... Sedan förde han dem upp till sin bostad och dukade ett bord, jublande glad över att han med hela sin familj hade kommit till tro på Gud (Apg. 16:30-34).

Var lugn, mitt barn. Dina synder är förlåtna! (Matt. 9:2)

- därför att denna lära ger *Gud all ära*.

Han som älskar oss och har löst oss från våra synder med sitt blod och gjort oss till ett kungarike, till präster åt sin Gud och Far, hans är äran och makten i evigheters evighet. Amen (Upp. 1:5-6).

4. Kroppens uppståndelse

197. Vad lär den heliga Skrift om kroppens uppståndelse?

Den heliga Skrift lär, att Gud ska uppväcka mig och alla döda på den yttersta dagen. Då kommer våra kroppar - *samma* kroppar som dött - att göras levande.

Det kommer en tid när alla som ligger i gravarna ska höra hans röst och komma ut (Joh. 5:28-29).

Men jag vet att min återlösare lever, och som den siste ska han träda fram över stoftet. När sedan denna min sargade hud är borta, ska jag i mitt kött skåda Gud. Jag själv ska få skåda honom, med egna ögon ska jag se honom, inte med någon annans. Därefter trånar jag i mitt innersta (Job 19:25-27).²⁰⁰

198. Vilken skillnad kommer det att bli vid de dödas uppståndelse?

- De troende ska uppstå med förhärligade kroppar till evigt liv i himlen.

Kristus ska förvandla vår bräckliga kropp och göra den lik hans härlighetskropp, för han har makt att lägga allt under sig (Fil. 3:21).

Se, jag säger er en hemlighet: Vi ska inte alla insomna, men vi ska alla förvandlas, i ett nu, på ett ögonblick, vid den sista basunens ljud. Basunen ska ljuda och de döda ska uppstå odödliga, och vi ska förvandlas (1 Kor. 15:51-52).

Det kommer en tid när alla som ligger i gravarna ska höra hans röst och komma ut. De som har gjort gott ska uppstå till liv, och de som har gjort ont ska uppstå till dom (Joh. 5:28-29).

När sedan denna min sargade hud är borta, ska jag i mitt kött skåda Gud. Jag själv ska få skåda honom, med egna ögon ska jag se honom. (Job 19:26-27).

- De som inte tror ska uppstå till evig död, vilket innebär skam, förakt och plåga i helvetet.

Även den rike dog och blev begravd. I helvetet, där han plågades, lyfte han sin blick och fick se Abraham långt borta och Lasarus hos honom. Då ropade han: Fader Abraham! Förbarma dig över mig och skicka Lasarus att doppa sin fingertopp i vatten och svalka min tunga, för jag plågas i den här elden (Luk. 16:23-24).

De som har gjort gott ska uppstå till liv, och de som har gjort ont ska uppstå till dom (Joh. 5:29).

Var inte rädda för dem som dödar kroppen men inte kan döda själen. Frukta i stället honom som kan fördärva både själ och kropp i Gehenna (Matt. 10:28).

De ska gå ut och se liken av de människor som har avfallit från mig. Deras mask ska inte dö och deras eld inte utsläckas. De ska vara en vämjelse för alla människor (Jes. 66:24).

Gå in genom den trånga porten. Den port är vid och den väg är bred som leder till fördärvet, och det är många som går in genom den (Matt. 7:13).

Biblisk historia: Den rike mannen och Lasarus. Det finns endast två olika platser efter döden (Luk. 16:19-31). Bibeln talar om olika grader i straffet (Luk 12:47-48).²⁰¹

²⁰⁰ Luther översätter v. 26 så: Och sedan ska jag omges av denna min hud och få skåda Gud i mitt kött (ordagrant från tyskan, min kursivering). Job talar alltså klart och tydligt om kroppens uppståndelse.

²⁰¹ Den tjänare som vet Herrens vilja men inte gör den ska få strängare straff än den som inte känner till den.

5. Det eviga livet

199. Vad lär den heliga Skrift om det eviga livet?

Den heliga Skrift lär ...

- att när döden kommer tas den troendes själ omedelbart upp till Kristus,

Jag har en längtan att bryta upp och vara hos Kristus, det vore mycket bättre (Fil. 1:23).

Jag säger dig sanningen: I dag ska du vara med mig i paradiset (Luk. 23:43).

Saliga är de döda som härfter dör i Herren. Ja, säger Anden, de får vila sig från sina mödor, för deras gärningar följer dem (Upp. 14:13).

- att den troende efter den yttersta dagen till kropp och själ ska leva med Kristus i evig glädje och härlighet.

Mina älskade, nu är vi Guds barn, och än är det inte uppenbarat vad vi ska bli.

Men vi vet att när han uppenbaras ska vi bli lika honom, för då får vi se honom sådan han är (1 Joh. 3:2).

Jag mättas av glädje inför ditt ansikte, av ljuvlighet på din högra sida för evigt (Ps. 16:11).

Far, jag vill att där jag är, där ska också de som du har gett mig vara med mig (Joh. 17:24).

Jag menar att den här tidens lidanden inte kan jämföras med den härlighet som ska uppenbaras och bli vår (Rom. 8:18).

De förståndiga ska då lysa som himlavalvets ljus, och de som har fört många till rättfärdighet, som stjärnor, alltid och för evigt (Dan. 12:3).

Anm.: Se Luk. 19:16-19, 2 Kor. 9:6. Bibeln lär att det finns grader av evig härlighet.²⁰²

200. Till vilka ska Gud ge evigt liv?

Gud ska ge evigt liv till mig och till alla troende, men endast till de troende.

Ty så älskade Gud världen att han utgav sin enfödde Son, för att den som tror på honom inte ska gå förlorad utan ha evigt liv (Joh. 3:16).

Men den som håller ut intill slutet ska bli frälst (Matt. 24:13).

Den som tror på Sonen har evigt liv. Den som inte lyder Sonen ska inte se livet, utan Guds vrede blir kvar över honom (Joh. 3:36).

²⁰² Alla troende får det eviga livet endast av nåd. Men Bibeln lär också tydligt att det finns olika grader av härlighet. De trogna tjänarna fick ansvar för olika antal städer (Luk. 19:16-19). "Den som sår sparsamt får skörda sparsamt, och den som sår rikligt får skörda rikligt" (2 Kor. 9:6). Paulus undervisar om hur somliga kristna bygger med silver och guld, medan andra bygger med hö och strå. De förre ska få lön, medan de senares verk ska brinna upp och de går miste om lönen. Men de ska ändå bli frälsta, eftersom de byggde på grunden Kristus (1 Kor. 3:11-15). Detta kallas Bibelns lära om *nådelönen*.

201. Är du säker på att du ska få gå in i det eviga livet?

Jag tror helt säkert, att liksom Gud här i tiden genom evangeliet har kallat, upplyst, helgat och bevarat mig i den rätta tron, så har han också av evighet utvalt mig till barnskap hos sig och till det eviga livet. Ingen ska kunna rycka mig ur hans hand (nådeval, utkorelse, predestination).²⁰³

Välsignad är vår Herre Jesu Kristi Gud och Far, som i Kristus har välsignat oss med all andlig välsignelse i himlen! Han har utvalt oss i honom före världens skapelse till att vara heliga och fläckfria inför honom. I kärlek har han förutbestämt oss till barnskap hos honom genom Jesus Kristus, efter sin goda viljas beslut, till ära och pris för den nåd som han har skänkt oss i den Älskade (Ef. 1:3-6).

Vi vet att allt samverkar till det bästa för dem som älskar Gud, som är kallade efter hans beslut. Dem som han i förväg har känt som sina har han också förutbestämt till att formas efter hans Sons bild, så att Sonen blir den förstfödde bland många bröder. Och dem som han har förutbestämt har han också kallat, och dem som han har kallat har han också förklarat rättfärdiga, och dem som han har förklarat rättfärdiga har han också förhärligat (Rom. 8:28-30).

Mina får lyssnar till min röst, och jag känner dem, och de följer mig. Jag ger dem evigt liv. De ska aldrig någonsin gå förlorade, och ingen ska rycka dem ur min hand (Joh. 10:27-28).

202. Varför slutar du denna artikel med orden: Det är verkligen sant?

Allt jag bekänner i denna artikel lärs klart och tydligt i Bibeln. Därför tror jag verkligen på det.

²⁰³ Predestination betyder förutbestämmelse. Bibeln lär klart och tydligt en utkorelse till salighet. Men det betyder inte att någon är förutbestämd till förtappelse. Den reformerta kyrkan i Calvins efterföljd lär tyvärr så, vilket är en allvarlig villolära. Om någon går förlorad beror det inte på Guds förutbestämmelse, utan på att han själv avvisar Guds kallelse.

Tredje delen

Fader vår

203. Vad är bönen?

Bönen innebär att vi tillber Gud. Med hjärta och mun kommer vi till Gud med våra önskningar. Vi offrar tack och lov till honom.

Låt min muns ord och mitt hjärtas tankar behaga dig, Herre , min klippa och återlösare (Ps. 19:15).

När ni ber ska ni inte rabbla tomma ord som hedningarna. De tänker att de ska bli bönhörda för sina många ords skull (Matt. 6:7).

Du hör de förtrycktas längtan, HERRE, du styrker deras hjärtan, du vänder ditt öra till dem (Ps. 10:17).

Det ska ske att innan de ropar ska jag svara, medan de ännu talar ska jag höra (Jes. 65:24).

Anm.: Se även Ps. 103:1, Ps. 118:1, Ps. 95, Ps. 96.

204. Till vem ska vi be?

Vi ska endast be till den sanne Guden: Fadern, Sonen och den helige Ande. Det är bara han som är värd en sådan ära, eftersom han ensam kan och vill höra våra böner.

Herren, din Gud, ska du tillbe, och endast honom ska du tjäna (Matt. 4:10).

Du som hör bön, till dig kommer alla människor (Ps. 65:3).

Du är ju vår Fader. Abraham vet inte längre av oss, Israel känner oss inte. Men du, HERRE , är vår Fader. Vår Återlösare av evighet är ditt namn (Jes. 63:16. Helgonen kan inte höra vår bön).

205. Vad är det som ska få oss att be?

Guds befallning och löfte, vad vi själva och vår nästa behöver och tacksamhet för de välsignelser vi har fått, ska få oss att be.

Be, och ni ska få. Sök, och ni ska finna. Bulta, och dörren ska öppnas för er. För var och en som ber, han får, och den som söker, han finner, och för den som bultar ska dörren öppnas (Matt. 7:7-8).

Ropa till mig på nödens dag. Jag ska rädda dig, och du ska ära mig (Ps. 50:15).

Biblisk historia: Den spetälskes nöd fick honom att be (Luk. 5:12-13). Officieren bad när hans tjänare var i nöd (Matt. 8:5-13). Tacksamhet fick den spetälske mannen som blivit botad att tacka Kristus (Luk. 17:15-16).

206. Vad ska vi be Gud om i våra böner?

Vi ska be om allt som sker till Guds ära och om sådant som är bra för oss själva och vår nästa. Vi ska be om både andliga och kroppsliga välsignelser. Bekymra er inte för något, utan låt Gud få veta alla era önskningar genom bön och åkallan med tacksägelse (Fil. 4:6).

Allt vad ni ber om och begär, tro att ni har fått det, så ska det bli ert (Mark. 11:24).

Om ni äter eller dricker eller vad ni än gör, så gör allt till Guds ära (1 Kor. 10:31).

207. Vad ska vi göra för skillnad i våra böner?

När vi ber om *andliga välsignelser*, som är nödvändiga för vår frälsning, ska vi be utan villkor. När vi ber om *andra gåvor*, ska vi be Gud ge oss dem, om det är hans vilja.

Om nu ni som är onda förstår att ge goda gåvor till era barn, hur mycket mer ska då inte er Far i himlen ge den helige Ande åt dem som ber honom (Luk. 11:13).

Far! Om du vill, så ta den här bågaren ifrån mig! Men ske inte min vilja, utan din (Luk. 22:42).

Herre, om du vill, så kan du göra mig ren (Matt. 8:2).

Och den tilliten har vi till honom, att om vi ber om något efter hans vilja så hör han oss (1 Joh. 5:14).

208. Hur ska vi be?

Vi ska be ...

- i Jesu namn, i tron på honom som vår Frälsare,

Jag säger er sanningen: Vad ni ber Fadern om i mitt namn, det ska han ge er (Joh. 16:23).

- med tillit och förtröstan, så att vi säkert litar på att vår bön blir hörd för Kristi skull.

Allt vad ni ber om i er bön ska ni få, när ni tror (Matt. 21:22).

209. Hör Gud verkligen varje rätt bön?

Gud hör varje rätt bön, men på sitt eget sätt och när han vill.

Om törntaggen (lidandet) Paulus hade: Tre gånger har jag bett Herren att den ska lämna mig, men han svarade mig: "Min nåd är nog för dig, för min kraft fullkomnas i svaghet." Därför vill jag hellre berömma mig av min svaghet, för att Kristi kraft ska vila över mig (2 Kor. 12:8-9).

Min stund har inte kommit än (Joh. 2:4).

Ett litet ögonblick övergav jag dig, men i stor barmhärtighet vill jag på nytt samla dig. Då min vrede vällde fram, dolde jag ett ögonblick mitt ansikte för dig, men med evig nåd vill jag nu förbarma mig över dig, säger Herren, din återlösare (Jes. 54:7-8).

210. Vilka böner har Gud inte lovat att höra?

Gud har inte lovat att höra ...

- böner som bärs fram utan tro och förtröstan,

Men han ska be i tro, utan att tvivla. Den som tvivlar liknar havets våg som drivs och piskas av vinden. En sådan människa ska inte tänka att hon kan ta emot något från Herren (Jak. 1:6-7).

- böner där vi ber om något dumt eller farligt,

Biblisk historia: Sebedeus söners mor (Matt. 20:20-23).

- böner som föreskriver Gud, när och hur han ska hjälpa.

211. Varför har kristna ibland känslan av att Gud inte svarar på deras uppriktiga böner?

Det beror på att de i sina bekymmer och prövningar inte genast lägger märke till Guds hjälpande hand.

Jag vill säga till Gud, min klippa: "Varför har du glömt mig, varför måste jag gå sörjande, trängd av fiender?" (Ps. 42:10)

212. För vem ska vi be?

Vi ska be för oss själva och för alla andra människor, även för våra ovänner.

Först av allt uppmanar jag till bön, åkallan, förbön och tacksägelse för alla människor (1 Tim. 2:1).

Be för dem som förföljer er (Matt. 5:44).

Biblisk historia: Publiken bad för sig själv (Luk. 18:13). – Abraham bad för Sodom (Gen. 18:23-32). – Den kanaaneiska kvinnan bad för sin dotter (Matt. 15:22-28). – Jesus bad för sina fiender (Luk. 23:34). – Stefanus bad för sina fiender (Apg. 7:60).

213. Var ska vi be?

Vi ska be överallt. Särskilt ska vi be när vi är ensamma, i familjen och i gudstjänsterna.

Jag vill nu att männen på varje plats ska be med heliga, lyfta händer, utan vrede och diskuterande (1 Tim. 2:8).

Nej, när du ber, gå in i din kammare och stäng din dörr och be till din Far som är i det fördolda. Då ska din Far, som ser i det fördolda, belöna dig (Matt. 6:6).

I församlingarna ska jag prisa HERREN (Ps. 26:12).

Hanna bad i templet natt och dag (Luk. 2:37). Jona bad i fiskens buk (Jona 2:2-10).

214. När ska vi be?

Vi ska alltid be, särskilt när vi är i nöd.

Be utan uppehåll (1 Tess. 5:17).

Ropa till mig på nödens dag. Jag ska rädda dig, och du ska ära mig (Ps. 50:15).

Men jag ropar till Gud, och HERREN ska frälsa mig. Afton, morgon och middag vill jag sucka och klaga, och han ska höra min röst (Ps. 55:17-18).

Biblisk historia: Daniel bad tre gånger om dagen (Dan. 6:10).

Anm.: Se morgon- och aftonböner, sid. 25-26.

215. Vilken är den viktigaste av alla böner?

Den viktigaste av alla böner är Fader vår, som Herren Jesus Kristus själv har lärt oss att be:²⁰⁴

Vår Far i himlen, låt ditt namn bli helgat. Låt ditt rike komma. Låt din vilja ske, på jorden som i himlen. Ge oss i dag vårt dagliga bröd. Och förlåt oss våra skulder, såsom vi förlåter dem som står i skuld till oss. Och för oss inte in i frestelse, utan fräls oss från det onda. Ty ditt är riket, makten och härligheten i evighet. Amen. (Matt. 6:9-13, Luk. 11:2-4).

216. Hur kan Fader vår delas upp?

Fader vår kan delas upp i inledningen, de sju bönerna och avslutningen.

Inledningen

Vår Far i himlen

Vad är det?

Svar: Gud vill uppmuntra oss att tro, att han är vår rätte Far och vi hans rätta barn. Så får vi be till honom med förtröstan, som älskade barn till sin käre far.

217. Varför lär Jesus oss att i denna bön kalla Gud vår Far?

Genom detta nära personliga tilltal vill Jesus uppmuntra oss att be utan att vara rädda och tvivla.

Se vilken kärlek Fadern har skänkt oss: att vi får kallas Guds barn! (1 Joh. 3:1).

Ni har inte fått slaveriets ande så att ni på nytt måste leva i fruktan. Nej, ni har fått barnaskapets Ande, och i honom ropar vi: "Abba ! Far!" (Rom. 8:15)

²⁰⁴ Fader vår kallas också Herrens bön.

218. Varför säger vi "vår Far"?

Vi säger *vår Far*, därför att alla människor i världen som tror på Kristus, är barn till en och samme Far. Därför ber de för varandra och med varandra.

En Gud som är allas Far, han som är över alla, genom alla och i alla (Ef. 4:6).

Alla är ni Guds barn genom tron på Kristus Jesus (Gal. 3:26).

219. Varför säger vi "i himlen"?

De orden ska påminna oss om att vår Far är Herre över allting. Därför kan han göra mycket mer än vi någonsin kan be eller tänka.

Han som kan göra långt mycket mer än allt vi ber om eller tänker (Ef. 3:20).

220. Vad ber vi om i de sju bönerna?

I de första tre bönerna ber vi om andliga välsignelser. I den fjärde bönen ber vi om materiella gåvor och i de sista tre bönerna ber vi om frälsning från allt ont.

Första bönen

Låt ditt namn bli helgat.

Vad är det?

Svar: Guds namn är heligt i sig självt. Men i denna bön ber vi, att det ska hållas heligt även hos oss.

Hur sker det?

Det sker när Guds ord lärs rent och klart och vi lever heligt efter det som Guds barn. Hjälp oss att tro och leva så, käre Far i himlen!

Men den som lär och lever i strid mot Guds ord, han vanäroar Guds namn bland oss. Bevara oss för detta, himmelske Far!

221. Hur håller vi Guds namn heligt?

Guds namn hålls heligt ...

- när Guds ord lärs i sin renhet och sanning,

Helga dem i sanningen, ditt ord är sanning (Joh. 17:17).

Den som har tagit emot mitt ord, han må troget tala mitt ord (Jer. 23:28).

- när vi som Guds barn lever ett heligt liv i enlighet med Guds ord.

På samma sätt ska ert ljus lysa för människorna, så att de ser era goda gärningar och prisar er Far i himlen (Matt. 5:16).

222. Hur vanäras Guds namn?

Guds namn vanäras ...

- när man lär något annat än vad Guds ord lär,

Prästerna kränker min lag och vanhelgar mina heliga ting (Hes. 22:26).

- när man lever annorlunda än vad Guds ord lär.

Du som berömmar dig av lagen, du vanäras Gud genom att bryta mot lagen. Det står ju skrivet: För er skull hånas Guds namn bland hedningarna (Rom 2:23-24).

223. Vad ber vi om i första bönen?

Vi ber om att Guds namn ska hållas heligt även hos oss.

Andra bönen

Låt ditt rike komma.

Vad är det?

Svar: Guds rike kommer av sig självt utan vår bön. Men i denna bön ber vi, att det också ska komma till oss.

Hur sker det?

När vår himmelske Far ger oss sin helige Ande. Då tror vi genom hans nåd på hans heliga ord och lever så ett kristet liv, först här i tiden och sedan i evigheten.

224. Vilket rike menar vi i den andra bönen?

Vi menar nådens rike och härlighetens rike, men inte maktens rike (se under fråga 132, sid. 87).

225. Vad ber vi om i den här bönen?

Vi ber ...

- att Gud i nåd ska ge oss en sann tro och ett kristet liv,

Guds rike är nära. Omvänd er och tro på evangeliet! (Mark. 1:15)

Liksom ni tog emot Kristus Jesus som Herren, så lev i honom (Kol. 2:6).

- att Gud ska utvidga nådens rike på jorden (missionen),

Be därför skördens Herre att han skickar ut arbetare till sin skörd (Matt. 9:38).

Be att Herrens ord ska spridas snabbt och bli ärat liksom hos er (2 Tess. 3:1).

Biblisk historia: Bön för missionen (Apg. 4:24-30).

- att Gud ska låta härlighetens rike komma snart.

Var inte rädd, du lilla hjord, för er Far har beslutat att ge er riket (Luk. 12:32).

Han som betygar detta säger: "Ja, jag kommer snart." Amen, kom Herre Jesus! (Upp. 22:20)

Tredje bönen

Låt din vilja ske, på jorden som i himlen.

Vad är det?

Svar: Guds goda och nådiga vilja sker även utan vår bön. Men i denna bön ber vi, att hans vilja ska ske också hos oss.

Hur sker det?

När Gud bryter och hindrar all ond vilja och alla angrepp från djävulen, världen och vår onda natur. De vill inte tillåta, att vi helgar hans namn eller att hans rike kommer till oss. Men Gud ger oss kraft att stadigt hålla fast vid ordet och tron till vår sista stund. Detta är hans goda och nådiga vilja.

226. Vad är Guds goda och nådiga vilja?

Gud vill att vi ska helga hans namn och att hans rike ska komma.

227. Vad hör med till Guds goda och nådiga vilja?

Till Guds goda och nådiga vilja hör ...

- allt som Gud har lovat att göra för oss,

Gud vill att alla människor ska bli frälsta och komma till insikt om sanningen (1 Tim. 2:4).

- allt som Gud önskar att vi enligt hans vilja ska göra eller låta bli,

Detta är Guds vilja: att ni helgas (1 Tess. 4:3).

- allt som Gud önskar att vi tåligt ska lida enligt hans vilja.

Vi måste gå igenom många lidanden för att komma in i Guds rike (Apg. 14:22).

Om någon vill följa mig, ska han förneka sig själv och ta sitt kors och följa mig (Matt. 16:24).

Den Herre älskar tuktar han, och han agar var son som han har kär. ... För stunden verkar ingen fostran vara till glädje utan snarare till sorg, men för dem som har tränats genom fostran ger den längre fram frid och rättfärdighet som frukt (Hebr. 12:6, 11).

228. Vems angrepp och onda vilja strider mot Guds vilja?

Djävulen, världen och köttet (= vår onda natur) strider mot Guds vilja.

Er fiende djävulen går omkring som ett rytande lejon och söker efter någon att sluka (1 Petr. 5:8).

Älska inte världen, inte heller det som är i världen. Om någon älskar världen finns inte Faderns kärlek i honom. Allt som är i världen – köttets begär och ögonens begär och högmod över livets goda – det kommer inte från Fadern utan från världen. Och världen och dess begär förgår, men den som gör Guds vilja består för evigt (1 Joh. 2:15-17).

Ty jag vet att i mig, det vill säga i mitt kött, bor inte något gott (Rom. 7:18).

Biblisk historia: Djävulen förförde människan till synd (1 Mos. 3:1-7). – Jesus fiender fick Petrus att falla i synd (Luk. 22:54-62). – Akans egen onda natur fick honom att stjäla (Jos. 7:18-22).

229. Vad ber vi om i den tredje bönen?

Vi ber ...

- att Gud ska bryta och hindra det som djävulen, världen och vår onda natur vill,

Fridens Gud ska snart krossa Satan under era fötter (Rom. 16:20).

- att Gud ska styrka och bevara oss så att vi står fast vid ordet och tron till vår sista stund. så att vi alltid gör hans vilja lika glatt och villigt som änglarna i himlen,

Med Guds makt bevaras ni genom tron fram till den frälsning som är redo att uppenbaras i den sista tiden (1 Petr. 1:5).

Led mig på dina budords stig, jag älskar den (Ps. 119:35).

- att Gud ska bevara oss trogna i allt lidande till vår sista stund.

Herren svarade mig: "Min nåd är nog för dig, för min kraft fullkomnas i svaghet" (2 Kor. 12:9).

Ingen annan frestelse har drabbat er än vad människor får möta. Och Gud är trofast, han ska inte tillåta att ni frestas över er förmåga. Samtidigt med frestelsen kommer han också att ge en utväg, så att ni kan härda ut (1 Kor. 10:13).

Biblisk historia: Gud hindrade Josefs bröders onda vilja och bevarade honom (1 Mos. 50:15-21). – Gud tillät inte djävulen att fördärva Job (Job 1).

Fjärde bönen

Ge oss i dag vårt dagliga bröd.

Vad är det?

Svar: Gud ger även utan vår bön dagligt bröd åt alla människor, också de onda. Men i denna bön ber vi att Gud ska visa oss att det är hans gåva, så att vi tacksamt tar emot vårt dagliga bröd.

Vad är dagligt bröd?

Dagligt bröd är allt vad vi behöver för att klara oss väl i livet, t.ex. mat och dryck, kläder, bostad, pengar, ägodelar, en kristen familj, ansvarsfulla medarbetare, god regering, välordnat samhälle, bra väder, fred, hälsa, goda vänner och grannar m.m.

230. Varför uppmanar Kristus oss att be om dagligt bröd, fastän Gud ger det även till dem som inte ber om det?

Kristus uppmanar oss att be om dagligt bröd för att lära oss, att vårt dagliga bröd är en gåva av Guds nåd. Han vill lära oss att ta emot den med tacksamhet.

Allas ögon hoppas på dig, och du ger dem deras mat i rätt tid. Du öppnar din hand och mättar allt levande med nåd (Ps. 145:15-16).

Han låter sin sol gå upp över onda och goda och låter det regna över rättfärdiga och orättfärdiga (Matt. 5:45).

Tacka alltid vår Gud och Far för allt i vår Herre Jesu Kristi namn (Ef. 5:20).

Biblisk historia: Petrus stora fiskefångst (Luk. 5:1-7). – Elia och änkan (1 Kung. 17).

231. Varför säger vi "vårt" bröd?

Vi säger "vårt" bröd eftersom vi bara ska be om sådant bröd, som vi förtjänar genom hederligt arbete. Vi ska också be för vår nästa och dela med oss till honom, när han är i nöd.

Den som inte vill arbeta ska inte heller äta. Men vi hör att vissa bland er lever oansvarigt. De arbetar inte utan gör allt möjligt annat. Sådana befaller och förmanar vi i Herren Jesus Kristus att arbeta i lugn och ro och äta sitt eget bröd (2 Tess. 3:10-12).

Glöm inte att göra gott och dela med er, för sådana offer behagar Gud (Hebr. 13:16).

232. Varför säger vi "vårt dagliga bröd" och "i dag"?

Vi säger så eftersom vi ska vara nöjda med det vi behöver för dagen. Det är både oförståndigt och syndigt att oro sig för framtiden.

Två ting ber jag dig om, neka mig dem inte intill min död: Håll falskhet och lögn fjärran ifrån mig. Ge mig varken fattigdom eller rikedom, men låt mig få den mat jag behöver. Annars kan jag bli så mätt att jag förnekar dig och säger: "Vem är Herren?" eller så fattig att jag stjälar och vanhelgar min Guds namn (Ords. 30:7-9).

Har vi mat och kläder ska vi vara nöjda med det (1 Tim. 6:8).

Nej, sök först Guds rike och hans rättfärdighet, så ska ni få allt det andra också. Bekymra er alltså inte för morgondagen, för morgondagen bär sitt eget bekymmer. Var dag har nog av sin egen plåga (Matt. 6:33-34).

Förgäves går ni tidigt upp och sent till vila, ni som äter mödans bröd. Detsamma ger han sina vänner när de sover (Ps. 127:2).

Biblisk historia: Mannen som fick så stora skördar (Luk. 12:15-21).

Femte bönen

Förlåt oss våra skulder, så som vi förlåter dem som står i skuld till oss.

Vad är det?

Svar: Vi ber i denna bön, att vår himmelske Far inte ville se till våra synder och för deras skull vägra att höra vår bön. Vi är inte värda något av det vi ber om och har inte heller förtjänat det.

Vi ber istället att han ville ge oss allt av sin nåd. Vi syndar mycket varje dag och förtjänar inget annat än straff. Så vill vi också av hjärtat förlåta och gärna göra gott mot dem som syndar mot oss.

233. Vad ber vi om i denna bön?

Vi ber att vår Far i himlen inte ska se på våra synder, utan förlåta dem av nåd för Kristi skull.

Vem märker själv hur ofta han felar? Förlåt mig mina hemliga brister (Ps. 19:13).

Men tullindrivaren (publikanen) stod långt borta och vågade inte ens lyfta blicken mot himlen, utan slog sig mot bröstet och bad: Gud, förlåt en syndare som mig (Luk. 18:13).

234. Vilken särskild orsak har vi att be om förlåtelse?

Vi är inte värda något av allt det vi ber om och vi har inte heller förtjänat det. Vi syndar mycket varje dag och förtjänar inget annat än straff.

Jag är inte värdig all den nåd och trofasthet som du har visat din tjänare (1 Mos. 32:10).

Far, jag har syndat mot himlen och inför dig. Jag är inte längre värd att kallas din son (Luk. 15:21).

235. Vad lovar vi av tacksamhet för att vi har fått förlåtelse?

Vi lovar att av hjärtat förlåta dem som syndar mot oss och gärna göra dem gott.

Då kom Petrus fram och frågade Jesus: "Herre, hur många gånger ska min broder kunna synda mot mig och få min förlåtelse? Upp till sju gånger?" Jesus sade till honom: "Jag säger dig: Inte sju gånger utan sjuttio gånger sju (Matt. 18:21-22).

Biblisk historia: Josef förlät sina bröder (1 Mos. 50:15-21).

236. Kan den som inte vill förlåta sin nästa få förlåtelse hos Gud?

Den som inte vill förlåta sin nästa kommer inte att få förlåtelse hos Gud. Istället kommer han i denna bön att kalla ner Guds vrede över sig själv.

Om ni förlåter människorna deras överträdelser, ska er himmelske Far också förlåta er. Men om ni inte förlåter människorna, ska inte heller er Far förlåta era överträdelser (Matt. 6:14-15).

Biblisk historia: Den onde tjänaren ville inte förlåta sina medtjänare (Matt. 18:23-25).

Sjätte bönen

För oss inte in i frestelse.

Vad är det?

Svar: Gud frestar ingen, men vi ber i denna bön att Gud ville beskydda och bevara oss så att djävulen, världen och vår onda natur inte ska bedra och förföra oss.

De vill locka oss till otro, förtvivlan och andra svåra synder och laster. Vi ber att vi inte ska övervinnas av frestelserna, utan strida mot dem och till slut vinna seger.

237. Vad är frestelse?

Frestelse är när vi lockas till det onda.

238. Frestar Gud oss?

Gud frestar ingen, men han sätter sina barns tro på prov för att rena och styrka dem (anfäktelse).²⁰⁵

Jesus sade till Filippus: "Var ska vi köpa bröd så att de får något att äta?" Det sade han för att pröva honom. Självisste han vad han skulle göra (Joh. 6:5-6).

Biblisk historia: Herren satte Abraham på prov för att pröva och styrka hans tro (1 Mos. 22:1-9). – Jesus satte den syrofeniciska kvinnan på prov för att pröva och styrka hennes tro (Mark. 7:25-30).

²⁰⁵ Anfäktelse betyder angrepp. Gud tillåter djävulen att angripa oss och fresta oss till synd, men han gör det för att pröva vår tro och han hjälper oss alltid i frestelsens stund när vi vänder oss till honom. Bibelns ord för frestelse betyder också prövning.

239. Vad betyder frestelse till det onda?

Frestelse till det onda betyder att djävulen, världen och vårt eget kött (= vår onda natur) försöker bedra oss eller förföra oss till otro, förtvivlan och andra svåra synder och laster.

Ingen som blir frestad ska säga: "Det är Gud som frestar mig." Gud frestas inte av det onda och frestar inte heller någon. Var och en som frestas dras och lockas av sitt eget begär (Jak. 1:13-14).

Var nyktra och vakna. Er fiende djävulen går omkring som ett rytande lejon och söker efter någon att sluka. Stå emot honom, orubbliga i tron (1 Petr. 5:8-9).

Ve över världen som förför! Förförelser måste komma, men ve den människa genom vilken förförelsen kommer (Matt. 18:7).

Min son, om syndare lockar dig, så följ dem inte (Ords. 1:10).

Demas har övergett mig. Han fick kärlek till den här världen (2 Tim. 4:10).

Biblisk historia: Djävulen frestade Eva till otro (1 Mos. 3). – Djävulen frestade Kristus (Matt. 4:1-11). – Djävulen frestade Judas att förråda Kristus (Joh. 13:2). – Djävulen ledde Judas till förtvivlan (Matt. 27:4-5). – I översteprästens hus förförde världen Petrus till att förneka sin Frälsare (Luk. 22:54-60). – Davids onda natur frestade honom att begå äktenskapsbrott och mord (2 Sam. 12:9).

240. Vad ber vi om i den sjätte bönen?

Vi ber Gud ...

- att skydda och bevara oss, så att frestelsen inte kommer över oss,

Herren är trofast. Han ska styrka er och skydda er för den onde (2 Tess. 3:3).

- att styrka och bevara oss när han tillåter att frestelsen kommer. Så kan vi till sist övervinna den och vinna seger.

Gud är trofast, han ska inte tillåta att ni frestas över er förmåga. Samtidigt med frestelsen kommer han också att ge en utväg, så att ni kan härda ut (1 Kor. 10:13).

Ta därför på er hela Guds vapenrustning, så att ni kan stå emot på den onda dagen och stå upprätt när ni fullgjort allt (Ef. 6:13).

Sjunde bönen

Fräls oss från det onda.

Vad är det?

Svar: Vi ber till sist i denna bön, som en sammanfattning av allt, att vår himmelske Far ska förlossa oss från allt ont både till kropp och själ, ja från allt ont här i världen.

Vi ber att vi i vår sista stund ska få en salig död genom Guds nåd, så att han får ta oss från denna sorgens dal hem till sig i himlen.

241. Vad ber vi om i den sjunde bönen?

Vi ber Gud ...

- att ta bort allt ont ifrån oss,

Inget ont ska drabba dig, ingen plåga närma sig din hydda (Ps. 91:10).

- att ta ifrån oss eller hjälpa oss att bära korset som han lägger på oss, så att det ska bli till vårt bästa,

Vi måste gå igenom många lidanden för att komma in i Guds rike (Apg. 14:22).

Den Herren älskar tuktar han, och han agar var son han har kär (Hebr. 12:6).

Min nåd är nog för dig, för min kraft fullkomnas i svaghet (2 Kor. 12:9).

Sex gånger räddar han dig ur nöden, och den sjunde gången ska det onda inte drabba dig (Job. 5:19).

- att förlossa oss från allt ont så att vi blir evigt saliga och får komma till himlen.

Herren ska också rädda mig från alla onda anslag och frälsa mig till sitt himmelska rike (2 Tim. 4:18).

Herre, nu låter du din tjänare gå hem i frid, så som du har lovat, för mina ögon har sett din frälsning (Luk. 2:29-30).

Jag har en längtan att bryta upp och vara hos Kristus, det vore mycket bättre (Fil. 1:23).

Avslutningen

Ditt är riket och makten och härligheten i evighet. Amen.

Vad betyder ordet "Amen"?

Amen betyder att jag ska vara säker på, att sådana böner är behagliga för vår himmelske Far. Han hör alla våra böner, ty han har själv befallt oss att be och lovat att han ska höra oss. Amen, amen, det betyder: ja, ja, det ska bli så.

242. Vad säger vi i avslutningen till Fader vår?

I avslutningen anger vi varför vi ber Gud om allt detta. Orsaken är:

- Bara han är *kungen*, som vi söker all hjälp hos,
- Bara han har *makten* att ge oss det vi ber om,
- Bara han är värd *härlighet* och lovprisning för allt han har gjort för oss.

Fjärde delen

Det heliga dopets sakrament

1. Dopets väsen

Vad är dopet?

Dopet är inte bara vatten, utan vatten som omfattas av Guds bud och är förenat med Guds ord.

Vilket är detta Guds ord?

Det som vår Herre Jesus Kristus säger i Matteus sista kapitel:

Gå ut och gör alla folk till lärjungar! Döp dem i Faderns, Sonens och den helige Andes namn (Matt. 28:19).

243. *Vad betyder ordet ”döpa”?*

”Döpa” betyder att använda vatten till att tvätta, hälla, stänka eller doppa ned.

Och när de (fariséerna) kommer från torget äter de inte utan att först ha tvättat sig. Det finns många andra traditioner som de håller fast vid, som att skölja bägare, kannor och kopparkärl (Mark. 7:4).²⁰⁶

Stå upp och låt dig döpas och tvättas ren från dina synder (Apg. 22:16).

Han ska döpa er i den helige Ande och i eld (Matt. 3:11).

Och det ska ske i de sista dagarna, säger Gud, att jag utgjuter av min Ande över allt kött (Apg. 2:16-17).²⁰⁷

244. *Varför är dopet inte bara vanligt vatten?*

Dopet är inte bara vanligt vatten ...

- därför att vattnet i dopet används på grund av Guds särskilda befallning,
- därför att vattnet används i Faderns och Sonens och den helige Andes namn och därigenom är förenat med Guds ord.

²⁰⁶ Grundtexten har här: dop (döpande, sköljande) av bägare. Samma ord som används om det kristna dopet används alltså i grekiskan om vardagligt tvättande, sköljande m.m.

²⁰⁷ Observera att ”döpa” också betyder ”utgjuta” (hälla ut). Vissa samfund kräver att dopet måste ske genom neddoppning eller nedsänkning i vattnet. Men detta krav saknar biblisk grund, eftersom ordet ”döpa” kan betyda både begjuta, bestänka, skölja, tvätta, doppa ned m.m. Själva dopsättet är därför en fri sak. Det avgörande är att personen döps med vatten i förening med Guds ord.

245. Vem har instiftat den heliga dopet?

Gud själv har instiftat det heliga dopet. Kristus, som är Gud, befallde sin kyrka att döpa alla folk.

Åt mig har getts all makt i himlen och på jorden. Gå därför ut och gör alla folk till lärjungar! Döp dem i Faderns och Sonens och den helige Andes namn och lär dem att hålla allt som jag befallt er. Och se, jag är med er alla dagar till tidens slut (Matt. 28:18-20).

246. Genom vem förvaltar kyrkan det heliga dopet?

Kyrkan förvaltar det heliga dopet genom Kristi kallade tjänare. Men i nödfall, då prästen inte kan nås, får och bör vilken kristen som helst döpa (se form för nöddop, sid. 147).

Alltså ska man se oss som Kristi tjänare och förvaltare av Guds hemligheter (1 Kor. 4:1).

Anm. Se även 5:e delen om nyckelämbetet, sid. 134.

247. Vad innebär orden om att döpa ”i Faderns, Sonens och den helige Andes namn”?

Orden betyder, att jag genom dopet har upptagits i gemenskap med den treenige Guden.

248. Vilka ska döpas?

Alla folk, d.v.s. alla människor, unga och gamla, ska döpas.

249. Vilken skillnad ska göras när man döper?

- a. De som kan ta emot undervisning ska döpas sedan de har blivit undervisade i den kristna religionens huvudläror.

De som tog emot hans ord döptes (Apg. 2:41).

Biblisk historia: Etiopiern undervisades innan han döptes (Apg. 8:26-39). – Fångvaktaren i Filippi undervisades innan han döptes (Apg. 16:25-33).

- b. Små barn ska döpas, om de bärs fram till dopet av dem som har föräldrarätten.

Ni fäder, reta inte upp era barn, utan fostra och förmana dem i Herren (Ef. 6:4).

250. Hur kan man bevisa, att även spädbarn (små barn) ska döpas?²⁰⁸

Även spädbarn ska döpas ...

- därför att de omfattas av orden ”alla folk”,

Gå därför ut och gör alla folk till lärjungar! Döp dem i Faderns och Sonens och den helige Andes namn (Matt. 28:19).

Petrus svarade dem: ”Omvänd er och låt er alla döpas i Jesu Kristi namn, så att era synder blir förlåtna. Då får ni den helige Ande som gåva. Löftet gäller er och era barn” (Apg. 2:38-39).

- därför att det heliga dopet är det enda medlet för spädbarnens frälsning. De måste födas på nytt och komma till tro genom dopet,

Man bar fram små barn till Jesus för att han skulle röra vid dem. Men lärjungarna visade bort dem. När Jesus såg det, blev han upprörd och sade till dem: ”Låt barnen komma till mig och hindra dem inte, för Guds rike tillhör sådana som de. Jag säger er sanningen: Den som inte tar emot Guds rike som ett barn kommer aldrig dit in” (Mark. 10:13-15).

Den som inte blir född av vatten och Ande kan inte komma in i Guds rike. Det som är fött av köttet är kött, och det som är fött av Anden är ande (Joh. 3:5-6).

- c. därför att även spädbarn kan tro.

Men den som förleder en av dessa små som tror på mig, för honom hade det varit bättre att få en kvarnsten hängd om halsen och bli sänkt i havets djup (Matt. 18:6).

251. Vad är syftet med faddersämbetet, som kyrkan har infört?²⁰⁹

Faddrarnas uppgift är ...

- att vittna om att barnet har döpts på rätt sätt,

Varje sak må avgöras efter två eller tre vittnens ord (Matt. 18:16).

- att hjälpa till att ha omsorg om barnets kristna fostran, särskilt om barnet blir föräldralöst,
- att be för barnet.

²⁰⁸ Det finns många s.k. baptistiska samfund, som menar att det är obiblskt att döpa små barn. Egentligen bör de kallas ”anabaptister” (de som döper igen, Luther: vederdöpare). Dessa samfund förkastar i regel arvsynden och menar att de minsta barnen är utan synd. Vidare ser de inte dopet som ett medel till syndernas förlåtelse, utan enbart som en bekännelsehandling. Först när en människa har kommit till medveten tro eller avgörelse ska dopet ske, menar de. Dessa anabaptistiska läror strider mot Bibelns lära om dopet och avvisas av vår lutherska bekännelse. Se även not 207.

²⁰⁹ Att ha faddrar vid dopet är alltså en fri sak. Men det är en gammal, god ordning, som den lutherska kyrkan värnar om. Faddrarna måste tillhöra den kristna församlingen och kyrkans gemenskap för att på rätt sätt kunna ha omsorg om barnets kristna fostran.

2. Dopets välsignelse

Vilken nytta för dopet med sig?

Dopet verkar syndernas förlåtelse, frälsar från döden och djävulen och ger evig salighet åt alla dom som tror på Guds ord och löften.

Vilka är dessa Guds ord och löften?

Den som tror och blir döpt ska bli frälst. Men den som inte tror blir fördömd (Mark. 16:16).

252. Vilka stora saker är det som dopet ger eller verkar?

- *Dopet verkar syndernas förlåtelse.*

Omvänd er och låt er alla döpas i Jesu Kristi namn, så att era synder blir förlåtna (Apg. 2:38).

Res dig och låt dig döpas och tvättas ren från dina synder och åkalla hans namn (Apg. 22:16).

Alla är ni Guds barn genom tron på Kristus Jesus. Alla ni som blivit döpta till Kristus har iklätt er Kristus (Gal. 3:26-27).

- *Dopet frälsar från döden och djävulen.*

Vet ni inte att alla vi som är döpta till Kristus Jesus är döpta till hans död (Rom. 6:3).

- *Dopet ger oss evig salighet.*

Den som tror och blir döpt ska bli frälst (Mark. 16:16).

Efter denna förebild frälser nu dopet också er (1 Petr. 3:21).²¹⁰

253. Men har inte Kristus förvärvat alla dessa välsignelser åt oss?

Genom sitt lidande och sin död har Kristus verkligen förvärvat dessa välsignelser åt oss. Men dopet är det medel, genom vilket den helige Ande gör så att det blir våra egna gåvor. Dopet är ett *nådemedel*.²¹¹

Alla är ni Guds barn genom tron på Kristus Jesus. Alla ni som blivit döpta till Kristus har iklätt er Kristus (Gal. 3:26-27).

Ni har tvättats rena, ni har blivit helgade, ni har förklarats rättfärdiga i Herren Jesu Kristi namn och i vår Guds Ande (1 Kor. 6:11).

²¹⁰ Förebilden är syndafloedens vatten, som frälste Noa och hans familj. I den lutherska kyrkan brukar man därför vid dopet använda den s.k. "syndafloedsbönen". Liksom Noa blev räddad undan Guds dom och straff i arken, så blir vi kristna frälsta genom dopet, där vi får del av Guds nåd och förlåtelse.

²¹¹ Nådemedlen är Guds Ord, dopet, avlösningen och nattvarden. Dessa medel både utlovar Guds nåd genom Kristus och meddelar Guds nåd åt alla som tror på löftet.

254. Till vilka ger dopet alla dessa välsignelser?

Dopet ger alla dessa välsignelser till alla dem som tror. Guds ord och löfte säger: ”Den som tror och blir döpt ska bli frälst” (Mark. 16:16).

255. Kan man bli frälst utan att vara döpt?

Det är bara otron som fördömer. Den saliggörande tron kan inte finnas i hjärtat hos den som *vägrar* att låta döpa sig, men tron kan finnas när av någon orsak dopet inte *kan* ske.

Biblisk historia: Fariséerna och de skriftlärda förkastade Guds plan för dem, när de vägrade låta döpa sig genom Johannes (Luk. 7:30).

3. Dopets kraft

Hur kan vatten göra något så stort?

Det är inte vattnet i sig som gör det, utan Guds ord, som är med och i vattnet. Tron förtröstar på detta Guds ord i vattnet. Utan Guds ord är det bara vanligt vatten och inget dop, men med Guds ord blir det ett riktigt dop. Det är ett livets vatten fullt av nåd, ett bad till ny födelse i den helige Ande. Så säger S:t Paulus i Titus tredje kapitel:

Han frälste oss genom ett bad till ny födelse och förnyelse i den helige Ande, som han rikligt utgöt över oss genom Jesus Kristus, vår Frälsare, för att vi ska stå rättfärdiga genom hans nåd och bli arvingar med hopp om evigt liv. Detta är ett ord att lita på (Tit. 3:5-8).

256. Hur får vi del av syndernas förlåtelse, frälsning från döden och djävulen och evigt liv genom dopet?

Guds ord lägger dessa stora välsignelser i dopet. Genom tron, som litar på löftesordet, tar vi emot förlåtelse, liv och salighet. Dopet gör alla dessa välsignelser till våra egna.

Kristus har älskat församlingen och offrat sig för den. Han gjorde det för att helga den, sedan han renat den med vattnets bad i kraft av ordet (Ef. 5:25-26).

257. Varför kallar skriften det heliga dopet ”ett bad till ny födelse och förnyelse i den helige Ande”?

I dopet verkar den helige Ande tron och skapar alltså i oss ett nytt andligt liv.

4. Vattendopets betydelse

Vad betyder detta dop i vatten?

Det betyder att den gamle Adam i oss ska dränkas och dödas varje dag med alla sina synder och onda begär. Detta sker genom ånger och omvändelse, så att en ny människa kommer fram och uppstår varje dag. Så får vi leva i rättfärdighet och renhet inför Gud i evighet.

Var står det skrivet?

Aposteln Paulus säger i Romarbrevet, kap. 6:

Vi är begravda med Kristus genom dopet till döden för att leva det nya livet, liksom Kristus är uppväckt från de döda genom Faderns härlighet (Rom. 6:4).

258. Vad är den gamla människan?

Den gamla människan är den syndiga naturen. Genom Adams syndafall har den kommit över oss. När vi föds blir vi delaktiga av den.

Därför ska ni lämna ert gamla liv och lägga bort den gamla människan som går under, bedragen av sina begär (Ef. 4:22).

259. Hur ska den gamla människan i oss dränkas?

Den gamla människan ska dränkas genom daglig ånger (sorg över synden) och omvändelse (tro). Därigenom står vi emot de onda lustarna och bekämpar dem.

De som tillhör Kristus Jesus har korsfäst sitt kött med dess lidelser och begär (Gal. 5:24).

260. Vad är den nya människan?

Den nya människan är det nya andliga livet, som skapats i oss genom pånyttfödelsens bad.

Om någon är i Kristus är han alltså en ny skapelse (2 Kor. 5:17).

261. Hur uppstår den nya människan?

Den nya människan uppstår när vi varje dag övervinner synden och lever som fromma kristna.

Klä er i den nya människan, som är skapad till likhet med Gud i sann rättfärdighet och helighet (Ef. 4:24).

262. Hur visar dopet i vatten att den gamla människan dränks och den nya människan kommer fram?

Genom dopet får vi del av Kristus. Vi som är döpta ska nu dagligen ångra alla synder, undvika allt som är ont och vandra i det nya livet.

263. Vem avsäger vi oss vid vårt dop?

Vid vårt dop avsäger vi oss djävulen och allt som har med honom att göra.²¹²

264. Vad lovar vi vid vårt dop?

Vid vårt dop lovar vi att tjäna den treenige Guden och bara honom.

265. När ska vi förnya våra doplöften?

Vi ska förnya våra doplöften varje dag.

²¹² Avsägelsen av djävulen ingår i det lutherska dopritualet *Taufbüchlein* (den lilla dopboken), som används av konfessionella lutherska kyrkor även idag. Bruket med utdrivande och avsägelse av djävulen (exorcism) kommer från fornkyrkans dopritual. Särskilt den reformerta kyrkan har tyvärr alltid protesterat mot användningen av detta gudstjänstbruk. Bruket i sig är en fri sak, men det stämmer väl överens med Bibelns lära att den döpte genom dopet övergår från djävulens makt till Guds rike. Att kräva förbud mot exorcismen vid dopet är obibliskt, och man bör i en sådan situation – då motståndarna kräver avskaffande – värna om den kristna friheten och hålla fast vid denna goda, fornkyrkliga ceremoni. Så gjorde t.ex. den lutherska teologen Johan Arndt och blev då (år 1590) avsatt från sitt ämbete och fördriven. Sedan dröjde det inte länge förrän den kyrka han tillhört gick över till den obibliska reformerta läran.

Femte delen

Nyckelämbetet och bikten

Vad är nycklarnas makt?

Nycklarnas makt är den särskilda makt, som Kristus har gett sin kyrka på jorden. Den innebär att kyrkan ska förlåta en botfärdig syndare som ångrar sig, men hålla kvar den obotfärdige i hans synder så länge han inte ångrar sig.²¹³

Var står det skrivet?

Jesus sade: "Frid vare med er! Som Fadern har sänt mig sänder jag er." Sedan han sagt detta, andades han på dem och sade: "Ta emot den helige Ande! Om ni förlåter någon hans synder så är de förlåtna, och om ni binder någon i hans synder så är han bunden" (Joh. 20:21-23).

Jesus sade till Petrus: Jag ska ge dig himmelrikets nycklar. Allt som du binder på jorden ska vara bundet i himlen, och allt som du löser på jorden ska vara löst i himlen (Matt. 16:19).²¹⁴

266. Varför kallas denna makt "nyckelmakten"?

Denna makt kallas nyckelmakten, därför att den öppnar himlen genom att förlåta synder och stänger himlen genom att behålla synder.

Jag ska ge dig himmelrikets nycklar (Matt. 16:19).

267. Till vilka har Kristus gett denna makt?

Kristus har gett denna makt till sin kyrka på jorden.

Allt som du binder på jorden ska vara bundet i himlen, och allt som du löser på jorden ska vara löst i himlen (Matt. 16:19, Jesus talar till Petrus som talesman för alla lärjungar).

²¹³ Botfärdig är detsamma som ångerfull. Obotfärdig är den som vägrar att inse och ångra sin synd.

²¹⁴ Se också Matt. 18:15-18. Nyckelämbetet är givet till hela kyrkan, inte bara till Petrus. Kristi kyrka kallar tjänare, som därmed är innehavare av det särskilda prästämbetet. De har som uppgift att på Kristi uppdrag och hela församlingens vägnar förvalta nyckelämbetet. Om de kallade prästerna avfaller och förkunnar falsk lära har kyrkan rätt och makt att kalla rätta präster och förkunnare i deras ställe.

Jesus andades på dem och sade: "Tag emot den helige Ande. Om ni förlåter någon hans synder så är de förlåtna, och om ni binder någon i hans synder så är han bunden" (Joh. 20:22-23, Jesus talar här till alla lärjungar).

Lyssnar han inte till dem, så säg det till församlingen. Och lyssnar han inte heller till församlingen, då ska han vara för dig som en hedning och tullindrivare (publikan). Jag säger er sanningen: Allt som ni binder på jorden ska vara bundet i himlen, och allt som ni löser på jorden ska vara löst i himlen. ... Där två eller tre är samlade i mitt namn, där är jag mitt ibland dem" (Matt. 18:17-19, den lokala församlingen).

PRÄSTÄMBETET

Vad tror du i enlighet med dessa ord (Joh. 20:22-23)?

Jag tror, att när Kristi kallade tjänare handlar med oss i enlighet med Guds befallning, är detta lika giltigt och säkert som om Kristus vår Herre själv synligt handlade med oss. Särskilt gäller detta när de utesluter uppenbara och obotfärdiga syndare från den kristna församlingen, och när de avlöser dem som ångrar sina synder och är villiga att bättra sig.

268. Hur sker prästämbetets förvaltning i församlingen?

I enlighet med Guds vilja utser den kristna församlingen män och kallar dem till präster. I Kristi och i församlingens namn utövar de offentligt prästämbetets funktioner. (Prästämbetet är en gudomlig stiftelse, Apg. 20:28, Ef. 4:10-12.)²¹⁵

Alltså ska man se oss som Kristi tjänare och förvaltare av Guds hemligheter (1 Kor. 4:1).

Han gav några till apostlar, andra till profeter, andra till evangelister och andra till herdar och lärare (Ef. 4:11).

Ge akt på er själva och hela den hjord där den helige Ande har satt er som ledare, till att vara herdar för Guds församling som han har köpt med sitt eget blod (Apg. 20:28).

Om jag haft något att förlåta har jag i Kristi ställe förlåtit det för er skull (2 Kor. 2:10).

En kvinna ska i stillhet ta emot undervisning och helt underordna sig. Jag tillåter inte att en kvinna undervisar eller gör sig till herre över mannen, utan hon ska vara i stillhet (1 Tim. 2:11-12).

²¹⁵ "Offentligt" står här i motsats till privat. Ingen som inte är rätt kallad ska lära offentligt i kyrkan säger den augsburgska bekännelsen, art. 14. Lektörerna får inte förvalta Ord och sakrament offentligt med undantag av nöddöpet. Husandakt och kristen barnundervisning i hemmet är föräldrarnas uppgift. Inom den s.k. pietismen blev det vanligt med lekmanpredikan och samlingar vid sidan om det offentliga ämbetet. Sådant strider mot Bibelns lära. Endast de som kallas av kyrkan till det bibliska ämbetet ska predika och undervisa offentligt. Kvinnliga präster strider också direkt mot Bibelns ord (1 Kor. 14:34, 1 Tim 2:12).

269. Hur handlar Kristi kallade tjänare med oss i enlighet med Guds befallning?

Kristi kallade tjänare predikar Guds ord och förvaltar sakramenten. Genom dessa nådemedel erbjuder och meddelar han syndernas förlåtelse. Detta är även i himlen lika giltigt, som om Kristus, vår käre Herre, själv synligt handlade med oss.

Kyrkotukt och exkommunikation

270. Hur handlar församlingen med uppenbara och obotfärdiga syndare?

Uppenbara och obotfärdiga syndare måste uteslutas från den kristna församlingen.

Driv bort ifrån er den som är ond! (1 Kor. 5:13)²¹⁶

Anm.: Se Matt. 18:15-17 (hur vi ska göra när någon syndar).

271. Vad kallas detta uteslutande av uppenbara och obotfärdiga syndare?

Denna handling kallas exkommunikation eller bannlysning.²¹⁷

272. Vad ska vi anse om en sådan handling av församlingen?

En sådan handling av församlingen är även i himlen lika giltig och viss, som om Kristus, vår käre Herre, själv synligt handlade med oss.

273. Vad har exkommunikationen (bannlysningen) för syfte?

Exkommunikationen är inte till för att fördärva den bannlyste, utan till hans själs frälsning. Han ska inse hur stor hans synd är och göra bättring (ångra sig och be om förlåtelse).

274. Hur ska den bannlyste behandlas om han gör bättring?

Om han bekänner sin synd för församlingen och lovar att bättra sig, ska församlingen på nytt ta emot honom som en bror (eller syster om det är en kvinna).

Det räcker med det straff han har fått av de flesta. Nu får ni i stället förlåta och trösta honom så att han inte går under i sin djupa sorg. Därför uppmanar jag er att bemöta honom med kärlek... Den som ni förlåter, förlåter också jag. Och det jag har förlåtit, om jag haft något att förlåta, det har jag gjort inför Kristi ansikte för er skull (2 Kor. 2:6-8, 10).

²¹⁶ "Ond" i biblisk mening är inte bara den som är uppenbart elak, tyrannisk o.s.v. Även en i vanlig mening snäll och vänlig människa, som är trevlig och omtänksam kan i Skriften betecknas som "ond" om hon står emot vad Guds Ord lär på en eller flera punkter. Den som trots förmaning och varning försvaret synden i liv eller lära och inte vill ändra sig måste därför uteslutas ur församlingens gemenskap.

²¹⁷ "Exkommunikation" betyder uteslutning ur den kristna gemenskapen. "Bannlysning" betyder att någon förklaras bunden i sina synder och därmed under Guds förbannelse. Om någon drar sig undan från den kristna gemenskapen och trots varning och förmaning inte vill återvända är detta en allvarlig synd som leder till exkommunikation. Kyrkan och församlingen är inte en vanlig förening som man kan gå in i eller ut ur hur som helst. "Låt oss inte överge vår församlingsgemenskap" lär Skriften (Hebr. 10:25, 1917 års översättning).

Bikt och avlösning

Vad är bikten?

Bikten²¹⁸ består av två stycken. Det ena är att vi bekänner våra synder, det andra att vi tar emot avlösningen eller förlåtelsen av biktfadern såsom av Gud själv. Vi tvivlar inte alls utan tror fast att våra synder genom detta är förlåtna inför Gud i himlen.

275. Vad är biktens första stycke?

Biktens första stycke är att vi bekänner våra synder.

Vem märker hur ofta han felar? Förlåt mig mina hemliga brister (Ps. 19:13).

Den som döljer sina överträdelser går det ej väl, den som bekänner och överger dem får barmhärtighet (Ords. 28:13).

Om vi säger att vi inte har synd, bedrar vi oss själva och sanningen finns inte i oss. Om vi bekänner våra synder, är han trofast och rättfärdig så att han förlåter oss våra synder och renar oss från all orättfärdighet (1 Joh. 1:8-9).

276. Måste en kristen räkna upp sina synder inför biktfadern (prästen)?

En kristen får inte tvingas att räkna upp sina synder inför prästen.

277. Får vi bikta alla synder som vi är medvetna om inför prästen?

Ja, inför prästen får vi bikta alla synder, som vi är medvetna om och känner i våra hjärtan.

278. Varför behöver du inte vara rädd att prästen kommer att berätta om dina synder för andra människor?

Prästen som jag biktat mig för är skyldig att ovillkorligen bevara bikthemligheten.

279. Vad kommer det för gott av att vi bekänner enskilda synder för vår präst?

När vi gör det och ber om absolution (avlösning) för de synder som särskilt trycker oss, tar vi emot en tröstrik försäkran, att just dessa synder har förlåtits.

Var lugn, mitt barn. Dina synder är förlåtna (Matt. 9:2).

Då sade David till Natan: "Jag har syndat mot Herren." Natan sade till David: "Så har också Herren förlåtit dig din synd. Du ska inte dö" (2 Sam. 12:13).

²¹⁸ Ett annat namn för bikt är skriftermål. Att "gå till bikt" eller "skrifta sig" är uttryck för samma sak.

280. Hur kan man göra när man biktar sig?

Rannsaka dig själv med hjälp av de tio buden. Säg till prästen: ”Jag ber att du hör min bikt och förlåter mina synder för Guds skull. Jag fattig syndig människa bekänner inför Gud, att jag har ... (här kan du nämna de synder som plågar dig). Allt detta ångrar jag och ber om nåd. Jag vill bättra mig.”

Man kan också ta emot avlösningen efter allmän syndabekännelse utan att nämna enskilda synder.

281. Vad är biktens andra stycke?

Biktens andra stycke är att vi tar emot avlösningen eller syndernas förlåtelse.

Prästen säger:

”Gud vare dig nådig och styrke din tro. Amen. Tror du, att min förlåtelse är Guds förlåtelse?”

Den biktande säger: ”Ja!”

Prästen:

”Ske dig såsom du tror. Och på vår Herres, Jesu Kristi, befallning förlåter jag dig alla dina synder i Faderns och Sonens och den helige Andes namn. Gå i frid.”

282. Hur ska vi betrakta avlösningen eller syndaförlåtelsen, som biktfadern uttalar?

Vi ska betrakta avlösningen som om Gud själv hade uttalat den. Vi ska inte alls tvivla, utan fast tro att våra synder genom avlösningen är förlåtna inför Gud i himlen.

Om ni förlåter någon hans synder så är de förlåtna (Joh. 20:23).

Allt som ni löser på jorden ska vara löst i himlen (Matt. 18:18).

283. Får hycklare, d.v.s. människor som med sin mun bekänner sina synder, men som är obotfärdiga i sina hjärtan, syndernas förlåtelse?

Hycklare får inte syndernas förlåtelse, ty de tar inte emot Guds nåd, som erbjuds dem i avlösningen.

Evangeliet har förkunnats för oss liksom för dem, men de hade ingen nytta av ordet de hörde eftersom det inte smälte samman i tro med dem som lyssnade (Hebr. 4:2).²¹⁹

²¹⁹ Luther översätter: Men ordet som predikades hjälpte inte dessa, eftersom de inte trodde när de lyssnade (ordagrant från tyskan). Grundtexten har ett uttryck som innebär, att ordet liksom keramik blandas och smälter samman med tron hos den som lyssnar. Förlåtelsen i avlösningen uttalas även över en hycklare, men han tar inte emot den på grund av sin otro.

284. Ska en kristen även bekänna sina synder för sin nästa, som han har brutit mot och bedrövat?

Ja, det ska han. Den som inte är villig att göra det visar tydligt, att han inte heller ångrar sina synder inför Gud.

Bekänn därför era synder för varandra (Jak. 5:16).

Om du bär fram din gåva till altaret och där kommer ihåg att din broder har något emot dig, så lämna din gåva framför altaret och gå först och försona dig med din broder. Kom sedan och bär fram din gåva (Matt. 5:23-24).

Sjätte delen

Altarets sakrament

285. Vilka andra beteckningar finns det för altarets sakrament?

Altarets sakrament kallas även Herrens heliga nattvard, Herrens bord, Herrens måltid, den heliga kommunionen, brödsbrytelsen, eukaristin och mässan.²²⁰

Ni kan inte ha del både i Herrens bord och i onda andars bord (1 Kor. 10:21).

Men när ni samlas går det inte att fira Herrens måltid (1 Kor. 11:20).

Eftersom brödet är ett, är vi som är många en enda kropp, för alla får vi del av ett och samma bröd (1 Kor. 10:17, få del av, delaktighet = kommunion).

De höll troget fast vid apostlarnas undervisning och vid gemenskapen, brödsbrytelsen och bönerna (Apg. 2:42).

Jesus tog ett bröd, tackade Gud och bröt det (1 Kor. 11:24, tacksägelse = eukaristi).

1. Vad nattvarden är

Vad är altarets sakrament?

Altarets sakrament är vår Herres Jesu Kristi sanna kropp och blod under bröd och vin, av Kristus själv instiftat för oss kristna till att äta och dricka.

Så skriver de heliga evangelisterna Matteus, Markus, Lukas och aposteln S:t Paulus:

Den natt då Herren Jesus Kristus blev förrådd, tog han ett bröd, tackade Gud, bröt det och gav åt lärjungarna och sade: "Tag och ät. Detta är min kropp, som blir utgiven för er. Gör detta för att minnas mig." På samma sätt tog han bägaren, tackade Gud och gav åt lärjungarna och sade: "Drick alla av den. Denna bägare är det nya förbundet i mitt blod, som blir utgjutet för många till syndernas förlåtelse. Så ofta ni dricker av den, gör det för att minnas mig."

Anm.: Se Matt. 26:26-28, Mark. 14:22-24, Luk. 22:19-20, 1 Kor. 11:23-25.

²²⁰ Nattvard = kvällsmåltiden då Jesus instiftade sakramentet; kommunion = gemenskap, delaktighet; eukaristi = tacksägelse; ordet "mässa" kommer av det latinska ordet för "bord". Jesus låg till bords med sina lärjungar när han instiftade nattvarden. "Herrens Heliga Nattvard" förkortas ofta HHN.

286. Vem har instiftat detta sakrament?

Vår Herre, Jesus Kristus, den allvetande och allsmåttige Guden, som inte kan ljuga, har instiftat detta sakrament.

HERRENS ord är rätt och han är trofast i allt han gör (Ps. 33:4).

Han som kan göra långt mycket mer än allt vi ber om eller tänker oss genom den kraft som verkar i oss, hans är äran i församlingen och i Kristus Jesus, genom alla generationer i evigheters evighet. Amen. (Ef. 3:20-21)

287. Vilka är de synliga medlen (elementen) i detta sakrament?

De synliga medlen (elementen) i detta sakrament är bröd, tillrett av mjöl, och vin, vindruvans saft.²²¹

288. Vad ger Kristus oss i, med och under dessa synliga medel i altarets sakrament?

I, med och under *brödet* ger Kristus oss sin sanna kropp. I, med och under *vinet* ger han oss sitt sanna blod (den verkliga närvaron, realpresensen).

289. Varför tror du på Kristi kropps och blods verkliga närvaro i nattvarden (realpresensen)?

Jag tror på den verkliga närvaron ...

- därför att Jesus säger: "Detta är min kropp, som blir utgiven för er". "Detta är det nya förbundet i mitt blod, som blir utgjutet för många till syndernas förlåtelse" (Matt. 26:26, 28, Mark. 14:22, 24, Luk. 22:19, 20, 1 Kor. 11:24-25).
- därför att den heliga skrift säger, att bägaren är en gemenskap med Kristi blod och att brödet är en gemenskap med Kristi kropp.

Välsignelsens bägare som vi välsignar, är den inte gemenskap med Kristi blod? Brödet som vi bryter, är det inte gemenskap med Kristi kropp? (1 Kor. 10:16)

- därför att den heliga skrift säger, att ovärdiga kommunikanter (nattvardsgäster) inte syndar mot bröd och vin utan mot Kristi kropp och blod.

Den som äter brödet eller dricker Herrens bägare på ett ovärdigt sätt syndar därför mot Herrens kropp och blod (1 Kor. 11:27).

- därför att ingen har rätt att ändra Guds instiftelse och testamente.

Detta är mitt blod, förbundsblodet (Mark. 14:24).²²²

Inte ens en människas testamente som vunnit laga kraft kan upphävas eller utökas (Gal. 3:15).

²²¹ Om man använder något annat än bröd och vin i nattvarden är den inte giltig. Vi ska därför inte använda alkoholfritt vin eller vanlig saft, utan troget följa Kristi instiftelse. Vid judarnas påskmåltid användes alltid vin, och Jesus talar om "att dricka av vinstockens frukt". I en rätt nattvard skall man därför inte använda något som är osäkert, utan riktigt vin och bröd, tillrett av mjöl.

²²² Bibelns grundtext har samma ord för förbund och testamente. Luther översätter: Das ist mein Blut / des neuen Testaments / das für viele vergossen wird. Övers.: Detta är mitt blod, det nya testamentets (blod), som utgjuts för många.

290. *Till vilken användning ger Kristus, vår Herre, oss kristna sin kropp och sitt blod i, med och under bröd och vin?*

Kristus ger oss kristna sin kropp och sitt blod till att äta och dricka.

291. *På vilket sätt tar kommunikanten (nattvardsgästen) emot **brödet och vinet**?*

Kommunikanten tar emot brödet och vinet på samma sätt som vilken annan föda som helst.

292. *På vilket sätt tar kommunikanten emot **Kristi kropp och blod**?*

Kommunikanten tar emot Kristi kropp och blod liksom brödet och vinet med sin mun, men på ett övernaturligt sätt.

293. *Vad kallar vi ätandet av Kristi kropp och drickandet av Kristi blod i nattvarden?*

Vi kallar detta ätande och drickande för ett *sakramentalt* ätande och drickande, eftersom det endast förekommer i altarets sakrament.

294. *Vad befäller Kristus, vår Herre, när han säger: "Gör detta för att minnas mig"?*

När Herren säger: "Gör detta för att minnas mig" (åminnelsen), befäller han att detta sakrament ska förvaltas i alla tider i hans kyrka. Vi ska särskilt komma ihåg och förkunna hans död, när vi firar nattvarden.

Så ofta ni äter detta bröd och dricker denna bägare förkunnar ni Herrens död till dess han kommer (1 Kor. 11:26).

295. *När har vi den sanna nattvarden?*

Vi har den sanna nattvarden endast när den förvaltas i enlighet med Kristi instiftelse, ty han sade: "Gör detta".²²³

296. *Ska vi ta emot nattvarden endast en gång i livet, liksom dopet?*

Nej, vi ska ta emot nattvarden ofta, ty den helige Paulus säger: "Så ofta ni äter detta bröd och dricker av denna bägare"

297. *Varför ska vi ta emot nattvarden ofta?*

Vi ska ta emot nattvarden ofta ...

- därför att Kristus befäller och ivrigt inbjuder oss när han säger: "Gör detta till minne av mig!"

²²³ Den reformerta kyrkan förnekar den sanna närvaron av Kristi kropp och blod (realpresensen) och menar, att instiftelseorden måste förstås symboliskt. Men Kristus säger klart och tydligt att brödet är hans kropp och att vinet är hans blod. Luther och den lutherska kyrkan lär utifrån Skriften, att Kristi kropp och blod är närvarande från instiftelseordens läsande (konsekrationen) tills alla har mottagit Kristi kropp och blod. Om något blir över ska också detta förtäras, ty Kristus säger: Tag och ät. Att göra något annat med det överblivna är att gå utanför Kristi instiftelse. Luthers vän och medarbetare Filip Melancton avvek tyvärr i nattvardsläran efter Luthers död (filippismen). Filippismen lär att man inte säkert kan veta att Kristi kropp och blod blir närvarande när instiftelseorden läses och den menar att närvaron med visshet föreligger endast i ätandet och drickandet, och filippisterna kallade därför äktlutheranerna för "brödtillbedjare". Men Bibeln lär att Kristi närvaro sker i kraft av ordet och att närvaron föreligger omedelbart när Jesus säger: Detta är min kropp, detta är mitt blod. Därför är Kristi kropp och blod närvarande under hela sakramentshandlingen, såsom också vår lutherska beaktelse tydligt lär (Konkordieformeln, art. 7, SKB, sid. 624). Goda liturgiska bruk vid nattvarden - vilka också användes av Luther - är t.ex. upplyftande av de invigda nattvardsgåvorna (elevation), klockringning och knäfall vid konsekrationen, tillbedjan av Kristi kropp och blod (adoration). Sådana bruk hör till den kristna friheten och får därför inte förkastas av läroskäl För en rätt nattvard är det nödvändigt både att instiftelseorden läses och att man verkligen lär att brödet är Kristi kropp och vinet hans blod.

De höll troget fast vid ... brödsbrytelsen (Apg. 2:42).

- därför att Kristus lovar att ge oss sina välsignelser: ... för er utgiven, för er utgjutet till syndernas förlåtelse,

Kom till mig, alla ni som arbetar och är tyngda av bördor, så ska jag ge er vila (Matt. 11:28).

- därför att vi behöver syndernas förlåtelse och kraft att stå emot djävulen, världen och vårt eget kött (vår onda natur).

2. Nattvardens nytta

Vad har vi för nytta av detta ätande och drickande?

Det förstår vi av orden: ... för er utgiven och utgjutet till syndernas förlåtelse.

Genom dessa ord ges oss i detta sakrament syndernas förlåtelse, liv och salighet. Ty där syndernas förlåtelse är, där är också liv och salighet.

298. Vad innebär dessa ord ”för er utgiven och utgjutet till syndernas förlåtelse”?

Det innebär att Kristus ger oss samma kropp och blod, som han har förvärvat syndernas förlåtelse med. Han ger det till varje nattvardsgäst som en försäkran om syndernas förlåtelse.

299. Vad tar vi emot tillsammans med syndernas förlåtelse?

Där syndernas förlåtelse är, där är också liv och salighet.

300. Till vilket ändamål går vi fram till Herrens bord?

Vi går fram till Herrens bord ...

- först och främst för att ta emot syndernas förlåtelse och så bli styrkta i tron på vår Herre, Jesus Kristus,

Detta är min kropp, som utges för er. Gör detta för att minnas mig. ... Denna bägare är det nya förbundet i mitt blod, som utgjuts för er (Luk. 22:19-20).

- för att få kraft till ett heligt liv,

Och han dog för alla, för att de som lever inte längre ska leva för sig själva utan för honom som har dött och uppstått för dem. ... Om någon är i Kristus är han alltså en ny skapelse (2 Kor. 5:15, 17).

- till ett vittnesbörd om att vi är av samma tro som de som kommunicerar (tar emot nattvarden) med oss.²²⁴

Eftersom brödet är ett, är vi som är många en enda kropp, för alla får vi del av ett och samma bröd (1 Kor. 10:17).

De höll troget fast vid apostlarnas undervisning och vid gemenskapen, brödsbrytelsen och bönera (Apg. 2:42).

3. Nattvardens kraft

Hur kan vanligt ätande och drickande ha en så stor kraft?

Det beror inte på att vi äter och dricker i sig, utan på orden som står här "... för er utgiven och utgjutet till syndernas förlåtelse". De orden tillsammans med det kroppsliga ätandet och drickandet är det viktigaste i nattvardens sakrament. Den som tror på de här orden, han har precis vad de säger, nämligen syndernas förlåtelse.

301. Har ätandet och drickandet kraft att ge syndernas förlåtelse?

Nej, det är inte ätandet och drickandet som ger syndernas förlåtelse.

302. Hur ger då sakramentet syndernas förlåtelse?

Det är orden "för er utgiven och utgjutet till syndernas förlåtelse" som försäkrar oss om att Kristus ger syndernas förlåtelse till alla som äter och dricker. Dessa ord är tillsammans med ätandet och drickandet det viktiga i sakramentet.

303. Hur tar vi emot denna välsignelse?

Vi tar emot denna välsignelse endast genom att sätta tro till orden "för er utgiven och utgjutet till syndernas förlåtelse".²²⁵

²²⁴ Nattvardsgemenskap förutsätter enhet i den kristna läran. Detta brukar kallas "slutet nattvardsbord". Samfund som tillåter gemensam nattvard (interkommunion) med kristna med olika bekännelser bryter mot Bibelns befallning att vi ska vara ett i tro, lära och bekännelse: *en* Herre, *en* tro, *ett* dop, *en* Gud (Ef. 4:5-6). Bibeln förbjuder falsk unionism och ekumenism. Den lutherska bekännelsen säger om nattvarden: Inga får tillträde, som icke därförinnan förhörts (SKB, sid. 70).

²²⁵ Endast tron kan ta emot den förlåtelse som erbjuds i sakramentet. Så är det med alla nådemedlen. Gud räcker där fram sin gåva till oss och vi tar emot den genom tron. Romersk-katolska kyrkan lär däremot att sakramenten verkar genom att själva handlingen utförs (*ex opere operato*), vilket strider mot Bibelns lära.

4. Nattvarens rätta bruk

Vem tar emot sakramentet på ett värdigt sätt?

Att fasta och förbereda sig på ett yttre sätt är en god ordning. Men värdig och väl förberedd är bara den som tror på på orden "... för er utgiven och utgjutet till syndernas förlåtelse". Den som inte tror på dessa ord utan tvivlar, han är ovärdig och inte alls förberedd. Ordet "för er" måste tas emot av troende hjärtan.

304. Varför ska vi ta hänsyn till om nattvardsgästerna verkligen är värdiga?

Vi ska ta hänsyn till detta eftersom den helige Paulus inskräper: "Var och en ska pröva sig själv och så äta av brödet och dricka av bågaren. Den som äter och dricker utan att urskilja Herrens kropp, han äter och dricker en dom över sig" (1 Kor. 11:28-29).

305. Måste man fasta innan man går till nattvarden?

Kristus varken befäller oss eller förbjuder oss att fasta.

306. Har någon annan form av kroppslig förberedelse befallts för att vi ska vara värdiga?

Nej, ingen annan form av kroppslig förberedelse har befallts. Men vördsnaden för altarets sakrament bör förmå oss att även på ett yttre värdigt sätt komma till altaret.

307. Vad menas med att vara värdig?

Att vara värdig är att tro på dessa ord "... för er utgiven och utgjutet till syndernas förlåtelse".

308. Vem är ovärdig och oförberedd?

Den som inte tror dessa ord "... för er utgiven och utgjutet till syndernas förlåtelse" eller tvivlar på dem, är ovärdig och oförberedd. Ty orden "för er" fordrar först och sist trogna hjärtan.

309. Hur ska vi pröva oss själva innan vi går fram till sakramentet?

Vi ska rannsaka oss själva för att ta reda på ...

- om vi verkligen ångrar våra synder,
- om vi tror på Jesus Kristus som vår frälsare,
- om vi tänker att i framtiden på allvar bättra vårt syndiga liv genom Guds, den helige Andes hjälp.

310. Får de som bara har en svag tro gå fram till sakramentet?

De som bara har en svag tro bör verkligen gå fram till sakramentet för att deras tro ska bli starkare.

Jag tror. Hjälp min otro! (Mark. 9:24)

Ett brutet strå ska han inte krossa, en tynande veke ska han inte släcka (Jes. 42:3).

Den som kommer till mig ska jag aldrig visa bort (Joh. 6:37).

311. Vilka måste nekas tillträde till sakramentet?

Tillträde till sakramentet måste nekas ...

- sådana om vilka det är känt, att de är gudlösa och obotfärdiga,

Den som äter och dricker utan att urskilja Herrens kropp, han äter och dricker en dom över sig (1 Kor. 11:29).

- de som tillhör en annan kyrka, eftersom sakramentet är ett vittnesbörd om enhet i tron.²²⁶

De höll troget fast vid apostlarnas undervisning och vid gemenskapen, brödsbrytelsen och bönerna (Apg. 2:42).

Jag uppmanar er, bröder, att ge akt på dem som vållar splittring och kan bli er till fall, i strid mot den lära som ni har fått undervisning i. Vänd er bort från dem (Rom 16:17, slutet nattvardsbord).

312. Vilka tillåts ta emot altarets sakrament?

Vi tillåter dem att delta, som har fått tillräcklig undervisning och som har bekänt sin tro.

313. Vilken kyrklig ceremoni använder vi därför?

Vi använder konfirmationen.

314. Vad är konfirmationen?

Konfirmationen är en ceremoni, där den som är döpt förnyar sitt doplöfte. Den som konfirmeras (konfirmanden) bekänner då sin tro och upptas i församlingen som nattvarsberättigad.

315. Vad bör församlingen be om på konfirmationsdagen?

Församlingen bör be för konfirmanderna, att de ska växa till i nåden, hålla fast vid sin bekännelse, bli rika på alla goda gärningar och till sist få livets krona.

Var trogen intill döden, så ska jag ge dig livets krona (Upp. 2:10).

Håll fast vid det du har så att ingen tar din krona (Upp. 3:11).

²²⁶ Med "annan kyrka" menas här ett samfund, som inte i alla stycken lär i enlighet med Bibelns rena och klara lära.

Nöddop

I nödfall, då prästen inte kan nås, får vilken kristen som helst, man eller kvinna, förvalta det heliga dopets sakrament.²²⁷

Man tar då vatten, håller det på barnets huvud och säger:

Jag döper dig i Faderns och Sonens och den helige Andes namn. Amen.

Om tiden räcker kan man läsa Fader vår över barnet.

²²⁷ Kristna föräldrar bör se till, att deras nyfödda barn döps så snart som möjligt och inte skjuta upp dopet. Dopet är till för barnets frälsnings skull och får därför inte främst ses som en familjeceremoni utan som en nödvändig kyrklig handling. Vid nöddop bör det om möjligt finnas vittnen, och dopet anmäls snarast till prästen.

Ämnesregister

över S:t Martins katekes. Inom parentes anges frågornas nummer. Vid noter anges både frågans och notens nummer. Ibland anges sidnummer, då alltid med "sid. ...". Hänvisning till Luthers lilla katekes anges med LK och sidnummer.

Anden, den helige Ande (96-202)

Andens person (161-162), Anden är Gud (162), Andens verk (163-174), Anden verkar tron (163-164), kallelse genom evangelium (165-166), omvändelsen, nya födelsen (167), evangeliet är nådens medel (168), helgelsen och goda gärningar (169-170), bevarandet i tron (171), Gud vill att alla ska bli frälsta (173-174), kyrkan (175-188), syndernas förlåtelse (189-196), kroppens uppståndelse (197-198), det eviga livet (199-202), LK (sid. 15).

Begär (70-78)

Syndiga begär (70-71, 74-75, 78), heliga önskningar (72-73, 76-78), kärlek till Gud och allt gott (78).

Bibeln (7-13)

Bibels böcker (sid. 32), Guds Ord (7, 11), Bibels inspiration (10), Bibeln är ofelbar, utan fel (11), att använda Bibeln (13).

Bikt och avlösning

Syndabekännelse inför en präst (biktfar) (275-280), avlösning (281-282), Guds egen förlåtelse (282), får hycklare förlåtelse? (283), bekännelse inför en medmänniska (284), LK (sid. 22-23).

Bönen (203-242)

Vad är bön (203), endast bön till den sanne Guden (204), Guds befallning och löfte (205), vad vi ska be om (206-207), hur vi ska be (208), bönhörelse (209-211), förbön (212), plats och tid (213-214), den viktigaste bönen: Fader vår (215), vår Far i himlen (218-219), Guds namn (221-222), Guds rike (224-225), Guds vilja (226-229), dagligt bröd (230-232), syndernas förlåtelse (233-236), frestelse och prövning (237-240), frälsning från allt ont (241), visshet om bönhörelse (242), LK (sid. 16-19), dagliga böner (sid. 25-26).

Dopet (243-265)

Ordet döpa (243), vatten och Guds ord (244), Kristi instiftelse (245), dopet förvaltas av kyrkan (246), nöddop (246, sid. 147), vi upptas i den treenige Gudens gemenskap (247), alla ska döpas (248), undervisning först (249), små barn ska döpas (249-250), faddrar (251), dopets välsignelse (252-255), dopet verkar syndernas förlåtelse, frälsning från döden och djävulen, ger evigt liv och salighet (252), tas emot genom tron (254), dopets kraft (256-257), Guds ord och löfte verkar i dopet (256), föder på nytt (257), vattendopets betydelse (258-265), den gamla människan dödas (258-259) och den nya uppstår (260-261), avsägelse av djävulen (263), doplöfte (264-265), LK (sid. 20-21).

Egendom, vad vi äger

Förbud mot stöld och bedrägeri (66), att hjälpa vår nästa (67).

Evangeliet (16, 165-174)

Se "frälsningen genom Kristus" och "syndernas förlåtelse".

Evig, det eviga livet (199-202)

Den troende själen kommer till Gud omedelbart efter döden (199), kropp och själ förenas till evigt liv vid uppståndelsen (200), endast de troende får evigt liv (200), trons visshet, evig utkorelse till frälsning, predestination (201).

Frälsningen genom Kristus (121-159)

Namnen Jesus och Kristus (121-123), tron (124), de två naturerna (125-128), sann Gud (126), sann människa (127), nödvändigt för oss (129-130), Kristi ämbete (132), förnedringen (134-147), avlelsen (136), födelsen (137), Kristi lidande och död (138), begravning (139), återlösningsverket (140-147), förlossning från synden (142), från döden (143), från djävulen (144), med sitt blod (145), i mitt ställe (146), hela världen (147), upphöjelsen (148-156), nedstigen till helvetet (149-150), Kristi uppståndelse (151-152), himmelsfärden (153), på Guds högra sida (154-155), Kristi återkomst till domen (156), målet för Kristi verk (157), vissheten (258), LK (sid. 14).

Föräldrar och överhet (55-58)

Vilka är våra överordnade (55), olydnad och förakt för föräldrarna (56), hedra föräldrar och överordnade (57), löftet (58), hustavlan (sid. 27-30), LK (sid. 10).

Gud (24-33)

Naturlig och uppenbarad gudskunskap (24), Guds egenskaper (25), treenigheten (26-27), avgudar (28-30), att frukta och älska Gud (30-33), LK (sid. 9).

Guds namn (34-44)

Vad är Guds namn (35), missbruk av Guds namn (36-43), att använda Guds namn rätt till bön och tacksägelse (44), LK (sid. 9).

Guds ord (45-51)

Vilodagen, sabbaten, söndagen (45-48), förakt för Guds ord (49-50), att hålla Guds ord heligt (51), LK (sid. 10).

Hustavlan (sid. 27-30)

Biskopar, präster (sid. 27), åhörare (sid. 27), världslig överhet (sid. 28), medborgare (sid. 28), äkta män (sid. 28), hustrur (sid. 29), föräldrar (sid. 29), barn (sid. 29), anställda (sid. 29), arbetsgivare (sid. 30), de unga (sid. 30), änkor (sid. 30), alla i församlingen (sid. 30).

Katekesen (1-6)

Ordet katekes (sid. 6: not 2), Luthers företal (sid. 6-8), Luthers lilla katekes (sid. 9-30), hur ska man använda katekesen (sid. 31), S:t Martins katekes (sid. 31-147).

Kyrkan (175-188)

Vad är kyrkan (175-181), alla troende (175), osynlig (176), en enda kyrka (177), helig (178), allmänlig, katolsk (179-181), den synliga kyrkan (183), den sanna, synliga kyrkan (185), lokalförsamling (186), rätt användning av läran om kyrkan, kyrkogemenskapen (187-188, 187: not 192).

Kyrkotukt och exkommunikation (270-274)

Obotfärdiga utesluts från församlingen (270), giltigt i himlen (272), syftet är den exkommunicerades frälsning (273), den som ångrar sig ska förlåtas (274).

Lagen (18-23)

Lagen i hjärtat, den naturliga lagen (19, 24), tre sorters lagar (19), lagens tavlor (20-21), kärleksbudet (22), 1:a budet (24-33), 2:a budet (34-44), 3:e budet (45-51), 4:e budet (55-58), 5:e budet (59-60), 6:e budet (61-65), 7:e budet (66-67), 8:e budet (68-69), 9:e budet (70-73), 10:e budet (74-78), budens avslutning (79-86), lagens uppfyllelse (87-89), lagens tre uppgifter: tygel, spegel, regel (90), LK (sid. 9-12).

Lag och evangelium (14-17)**Livet (59-60)**

Mord och självmord förbjuds (59), överhetens rätt att straffa (59, not 156), även vrede förbjuds (59), dödshjälp, abort (57, not 155), att hjälpa och vara förlåtande (60), LK (sid. 10)

Martin Luther (3-6)

Luther hämtade den kristna läran från Bibeln (6). Några händelser ur Luthers liv (sid. 33: not 108).

Nattvarden, altarets sakrament (285-315)

Olika beteckningar (285), instiftad av Kristus (286), synliga element, bröd och vin (287), den sanna närvaron av Kristi kropp och blod, realpresensen (288-289), mottagandet av kommunikanten (290-293), det sakramentala ätandet och drickandet (293), till minne av mig, åminnelsen (294), gör detta (295), ofta till nattvarden (296-297), nattvardens nytta (298-300), syndernas förlåtelse, kraft till heligt liv, vittnesbörd om enighet i tron (300: not 224), nattvardens kraft (301-303), inte ätandet i sig (301), syndernas förlåtelse genom ordet (302), mottagandet genom tron (303), nattvardens rätta bruk (304-315), fasta (305), värdighet endast genom tron på ordet (307), ovärdig genom otron (308), pröva sig själv (309), svag tro (310), vilka måste nekas sakramentet (311), konfirmationen (312-315), LK (sid. 24-25).

Nyckelämbetet och bikten (266-284)

Vad är nycklarnas makt (266-267), öppnar och stänger himlen (266), en makt given till kyrkan (267), prästämbetet (268-269), kyrkotukt och exkommunikation (270-274), bikt och avlösning (275-284).

Nästa, vår nästa (53-78)

Vem är vår nästa (53), kärleksbudet (52-54), hedra far och mor (57), hjälpa vår nästa (60, 67, 73), trohet i äktenskapet (61-62), älska sin make/maka (65), tala väl om vår nästa (69), inte ha begär till något som tillhör vår nästa (70, 74-75), LK (sid. 10-12).

Nöddop (sid. 147)

I nödfall, då prästen inte kan nås (247), dopet är till för barnets frälsning och bör inte uppskjutas (sid. 147: not 227).

Prästämbedet (268-269)

En gudomlig stiftelse (268), kallelse genom församlingen, offentligt ämbete (266, not 214), förvaltar Guds ord och sakrament (269).

Rättfärdiggörelsen

Se rubriken "Syndernas förlåtelse".

Skapelsen (103-120)

Fadern (105), Skaparen (106), himmel och jord (107), änglarna (108-111), djävlar (111), människan (112-120), Guds avbild (112-114), Gud försörjer (116-117), LK (sid. 13).

Synden (91-99)

Syndafallet (99), arvsynd (94-97), verksynd (98), frälsning från synden (99).

Syndernas förlåtelse (189-196)

Rättfärdiggörelsen (190), av nåd för Kristi skull (191), förvärvat för alla människor (192), erbjuds i evangeliet (193), tas emot genom tron (194), ger visshet (195), rättfärdiggörelsens stora betydelse, den kristna religionens huvudlära (196).

Tal, vårt tal (68-69)

Lögn och falskt vittnesbörd, förräderi, förtal (68), onda tankar (68), försvara vår nästa, vända allt till det bästa (69).

Tron (103-105)

Vad är tro (103), personlig tro (104), tron på Kristus (124).

Trosbekännelsen (100-201)

Den apostoliska (101-102), 1:a artikeln om skapelsen (103-120), 2:a artikeln om frälsningen (121-159), 3:e artikeln om helgelsen (160-201), den nicenska (100: not 165), LK (sid. 13: not 37).

Uppståndelsen, vår uppståndelse (197-198)

Kroppens uppståndelse på den yttersta dagen (197), de troende uppstår till evigt liv (198), de som inte tror blir fördömda (198).

Villolärar och sekter

Vad är en villolära (sid. 50: not 144), den romersk-katolska kyrkan (sid. 8: not 13, sid. 87: not 177, sid. 100: not 186, sid. 144: not 225), den grekisk-ortodoxa kyrkan (sid. 43:131), den reformerta kyrkan (sid. 100: not 186, 112: not 203, sid. 142: not 223), filippismens avvikelser i nattvardsläran (sid. 142: not 223), baptistiska samfund som förnekar barndopets giltighet (sid. 129: not 205), kiliasmen (156: not 184), samfund som förnekar treenigheten (sid. 20: not 75, sid. 42: not 129, sid. 44: not 132), samfund som förnekar arvsynen (sid. 73: not 164), samfund som lär att man måste fira en viss dag som vilodag (sid. 51: not 147), folkkyrkornas läromässiga pluralism och pietismens felaktiga lära om kyrkan och lekmäns predikan (sid. 105: not 193, sid. 135: not 215), bibelkritiken (sid. 35: not 115), utvecklingsläran och ateismen (sid. 14: not 38, sid. 79: not 170), den moderna teologins lagupplösning (sid. 38: not 125), tillåtelse av abort och eutanasi (59: not 155), spiritism, ockultism och satanism (sid. 47: not 137, sid. 49: not 143), teologer som lär att Kristus utblottade sig på sin gudom (sid. 87: not 178), förnekare av jungfrufödelsen (sid. 88: not 180), falsk unionism och ekumenism (sid. 144: not 221), vi ska skilja oss från alla villolärare och sekter och hålla oss till den rättrogna kyrkan (187-188: not 195, 311: not 226).

Äktenskapet (61-65)

Vad är äktenskapet (61, not 157), gäller hela livet (61), skilsmässa förbjuds (61), undantag i fall av otrohet (62, not 158), okyskhet (62), ett rent liv (63-65), för äkta makar (65), hustavlan (sid. 27-30). LK (sid. 11: not 28-29).

Bibelställen i katekesen

Tal inom parentes anger frågans nummer. Om stället inte står under en fråga anges den senaste frågans nummer. Ställen i övrig anges med sidnummer (sid. ...) eller notnummer (not ...).

1 Mos. 1-2 (not 106, not 185)	2 Mos. 34:7 (91)	2 Kung. 19:21-22 (38)	Ps. 115:3-4 (29)
1 Mos. 1:1 (106)	2 Mos. 34:11 (15)	2 Kung. 19:35 (110)	Ps. 116:12 (119)
1 Mos. 1:26-27 (112)	2 Mos. 34:27-28 (19)	Neh. 9:20 (not 185)	Ps. 118:1 (44, 119, 203)
1 Mos. 2:7 (112)	3 Mos. 19:2 (15, 25, 72, 78)	Job 1 (229)	Ps. 118:8 (33)
1 Mos. 2:18-24 (61)	3 Mos. 19:12 (41)	Job 2 (111)	Ps. 119:9 (90)
1 Mos. 3 (239)	3 Mos. 19:31 (42)	Job 5:19 (241)	Ps. 119:35 (229)
1 Mos. 3:1-5 (111)	3 Mos. 19:32 (57)	Job 19:25-27 (197)	Ps. 119:105 (12, 90)
1 Mos. 3:1-7 (92, 228)	3 Mos. 19:35 (66)	Job 19:26-27 (198)	Ps. 119:160 (not 115)
1 Mos. 4:5-7 (59)	3 Mos. 24:15 (38)	Job 33:4 (not 185)	Ps. 127:2 (232)
1 Mos. 4:8 (59)	4 Mos. 11:17 (not 185)	Ps. 2:7 (27)	Ps. 130:3-4 (189)
1 Mos. 4:15 (144)	5 Mos. 6:4 (26)	Ps. 10:17 (203)	Ps. 139:1-4 (25)
1 Mos. 5:3 (95, 114)	5 Mos. 6:5 (not 134)	Ps. 11:4 (35)	Ps. 139:7-10 (162)
1 Mos. 6:5 (95)	5 Mos. 6:6-7 (15)	Ps. 14:1 (29)	Ps. 139:14 (115)
1 Mos. 8:21 (95)	5 Mos. 6:14 (40)	Ps. 14:3 (88)	Ps. 143:2 (88)
1 Mos. 9:1-3 (117)	5 Mos. 8:3-4 (117)	Ps. 16:10 (not 181)	Ps. 145:9 (25)
1 Mos. 9:6 (59)	5 Mos. 12:32 (43)	Ps. 16:11 (199)	Ps. 145:15f (sid. 26)
1 Mos. 9:25 (82)	5 Mos. 18:10-12 (42)	Ps. 17:15 (114)	Ps. 145:15-16 (117, 230)
1 Mos. 13:9 (67)	5 Mos. 18:15 (132)	Ps. 19:2 (24)	Ps. 147 (117)
1 Mos. 14:12-16 (60, 67)	5 Mos. 22:8 (59)	Ps. 19:8 (11)	Ps. 147:7ff (sid. 26)
1 Mos. 15:6 (194)	5 Mos. 28:58 (35)	Ps. 19:13 (233, 275)	Ords. 1:10 (64, 239)
1 Mos. 17:1 (25, 31)	5 Mos. 32:4 (25)	Ps. 19:15 (203)	Ords. 3:5 (29, 33)
1 Mos. 18-19 (not 130)	Jos. 1:8 (51)	Ps. 22:6-8, 14-16 (138)	Ords. 8:13 (31)
1 Mos. 18:1-2 (26)	Jos. 7:18-22 (228)	Ps. 23:4, 6 (not 70)	Ords. 11:13 (68)
1 Mos. 19 (117)	Jos. 7:20-22 (66)	Ps. 26:8 (51)	Ords. 19:5a (68)
1 Mos. 22 (32)	Dom. 6:34 (not 185)	Ps. 26:12 (213)	Ords. 19:5b (68)
1 Mos. 22:1-9 (238)	Dom. 16:1 (62)	Ps. 31:15 (103)	Ords. 19:17 (67)
1 Mos. 24:3 (40)	Dom. 16:23-24 (29)	Ps. 31:16 (117)	Ords. 23:22 (57)
1 Mos. 32:10 (118, 234)	1 Sam. 1-2 (44)	Ps. 33:4 (285)	Ords. 23:31-33 (64)
1 Mos. 37:23-35 (59)	1 Sam. 2:12-25 (56)	Ps. 33:6 (162)	Ords. 28:13 (275)
1 Mos. 39:7-12 (62, 64)	1 Sam. 10:6 (not 185)	Ps. 33:8 (31)	Ords. 29:24 (66)
1 Mos. 39:9 (31, 64)	1 Sam. 15:10-23 (50)	Ps. 36:7 (116)	Ords. 30:7-9 (232)
1 Mos. 45:1-16 (60)	1 Sam. 17:37, 46-47 (33)	Ps. 37:4 (78)	Ords. 30:17 (56)
1 Mos. 46:29 (57)	1 Sam. 17:43 (38)	Ps. 37:5 (103, 117)	Ords. 31:8-9 (69)
1 Mos. 47:11-12 (57)	1 Sam. 19:4 (69)	Ps. 37:21 (66)	Pred. 4:17 (51)
1 Mos. 50:15-21 (229, 235)	1 Sam. 20:31-33 (57)	Ps. 42:10 (211)	Pred. 7:21 (88)
1 Mos. 50:20 (117)	1 Sam. 22:6-19 (68)	Ps. 45:8 (123)	Jes. 5:8 (71)
2 Mos. 1 (59)	1 Sam. 26:1-12 (60)	Ps. 49:8 (130)	Jes. 6:3 (25, 35)
2 Mos. 3:14 (35)	1 Sam. 28 (42)	Ps. 50:15 (43, 205, 214)	Jes. 7:14 (137, not 180)
2 Mos. 7-8 (42)	2 Sam. 2:13 (279)	Ps. 50:19-22 (68)	Jes. 9:6 (128, 137, not 180)
2 Mos. 13:14 (117)	2 Sam. 11 (62)	Ps. 51:7 (94)	Jes. 40:13 (not 185)
2 Mos. 14:19 (123)	2 Sam. 11:15 (59)	Ps. 51:12 (64, 169)	Jes. 42:3 (310)
2 Mos. 19-20 (19)	2 Sam. 12:9 (239)	Ps. 55:17-18 (214)	Jes. 42:8 (24, 28, 29, 35)
2 Mos. 20:1-17 (n 19)	2 Sam. 15 (56)	Ps. 65:3 (204)	Jes. 43:15 (35)
2 Mos. 20:1ff (19)	2 Sam. 15:1-6 (75)	Ps. 69:17-21 (138)	Jes. 44:6 (35)
2 Mos. 20:5-6 (s 12, 69)	2 Sam. 23:2 (not 185)	Ps. 73:25-26 (32)	Jes. 47:4 (35)
2 Mos. 20:7 (36)	1 Kung. 2:1-16 (71)	Ps. 90:1-2 (efter 25)	Jes. 53:3 (138)
2 Mos. 20:8 (not 146)	1 Kung. 2:19 (57)	Ps. 91:10 (117, 241)	Jes. 53:4-5 (146)
2 Mos. 20:12 (not 151)	1 Kung. 13:11-19 (43)	Ps. 91:11-12 (110)	Jes. 53:5 (145)
2 Mos. 20:24 (35)	1 Kung. 17 (117, 230)	Ps. 93:4 (35)	Jes. 54:7-8 (209)
2 Mos. 21:29 (59)	1 Kung. 19:8-18 (176)	Ps. 95 (203)	Jes. 55:10-11 (181)
2 Mos. 23:4 (67)	1 Kung. 21 (66)	Ps. 96 (203)	Jes. 59:20 (123)
2 Mos. 24:4 (19)	1 Kung. 21:13 (68)	Ps. 96:6 (35)	Jes. 61:1 (not 185)
2 Mos. 31:3 (not 185)	2 Kung. 2:12 (57)	Ps. 102:28 (25)	Jes. 63:16 (204)
2 Mos. 31:18 (19)	2 Kung. 5:20-24 (66)	Ps. 103:1-3 (189)	Jes. 64:6 (88)
2 Mos. 32:15-16 (19)	2 Kung. 5:22, 25 (68)	Ps. 103:1 (44, 203)	Jes. 65:24 (203)
2 Mos. 32:19 (19)	2 Kung. 6:15-17 (110)	Ps. 103:13 (118)	Jes. 66:2 (51)
2 Mos. 34:6-7 (25)	2 Kung. 17 (not 150)	Ps. 103:20 (110)	Jes. 66:24 (198)
	2 Kung. 18:28-35 (38)	Ps. 103:20-21 (110)	Jer. 3:2 (37)
		Ps. 104 (117)	

Jer. 10:10 (24)	Matt. 8:2 (207)	Matt. 26:14-16 (68)	Luk. 5:4-6 (126)
Jer. 22:13 (66)	Matt. 8:5-13 (60, 205)	Matt. 26:20-25 (126)	Luk. 5:12-13 (205)
Jer. 23:6 (35)	Matt. 8:20 (138)	Matt. 26:26-28 (285, 289, not 86)	Luk. 6:37 (68)
Jer. 23:24 (25)	Matt. 9:1-8 (126)	Matt. 26:38 (127)	Luk. 7:1-10 (103)
Jer. 23:28 (185, 221)	Matt. 9:2 (196, 279)	Matt. 26:52 (59)	Luk. 7:4-5 (69)
Jer. 23:31 (43)	Matt. 9:6 (126)	Matt. 26:63-64 (40)	Luk. 7:6-7 (118)
Jer. 31:18 (167)	Matt. 9:38 (225)	Matt. 26:72 (41)	Luk. 7:30 (50, 255)
Jer. 32:18 (35)	Matt. 10:27 (29)	Matt. 26:74 (37)	Luk. 7:50 (104)
Hes. 11:5 (not 185)	Matt. 10:28 (29, 198)	Matt. 27:4-5 (239)	Luk. 8:22-25 (126)
Hes. 18 (not 162)	Matt. 10:29-30 (117)	Matt. 27:5 (59)	Luk. 10:7 (sid. 27)
Hes. 18:20 (81)	Matt. 11:28 (297)	Matt. 27:39-43 (38)	Luk. 10:16 (50, 132, 155)
Hes. 22:26 (222)	Matt. 12:8 (45)	Matt. 27:46 (138)	Luk. 10:25-37 (53)
Hes. 33:11 (173)	Matt. 13:47-48 (183)	Matt. 27:50 (138)	Luk. 10:27 (90)
Dan. 3 (31)	Matt. 14:6-9 (41)	Matt. 27:62-66 (151)	Luk. 10:30 (66)
Dan. 6 (110)	Matt. 15:8 (43)	Matt. 28 (151)	Luk. 10:33-35 (60)
Dan. 6:10 (214)	Matt. 15:9 (43, 98, 170, 185)	Matt. 28:6-7 (126)	Luk. 10:38-42 (170)
Dan. 7:10 (110)	Matt. 15:19 (62, 66)	Matt. 28:18 (126, 128, 132)	Luk. 10:39 (51)
Dan. 12:3 (199)	Matt. 15:21-28 (103)	Matt. 28:18-20 (245)	Luk. 11:2-4 (215)
Hos. 10:4 (37)	Matt. 15:22-28 (212)	Matt. 28:19 (26, 161, 162, 187, 242, 250, not 54, not 75)	Luk. 11:13 (207)
Hos. 13:9 (174)	Matt. 16:13-16 (100)	Matt. 28:20 (126, 128, 185, not 55)	Luk. 11:28 (13, 51)
Joel 2:28 (not 185)	Matt. 16:13-20 (132)	Mark. 1:15 (225)	Luk. 12:15-21 (232)
Jona 2:2-10 (213)	Matt. 16:16 (123)	Mark. 4:38 (127)	Luk. 12:32 (225)
Mika 3:8 (not 185)	Matt. 16:18 (176)	Mark. 5:9 (111)	Luk. 12:47-48 (198)
Mika 7:18-20 (196)	Matt. 16:19 (265, 266, 267)	Mark. 6:18 (62)	Luk. 14:16-17 (165)
Hab. 2:4 (104)	Matt. 16:24 (227)	Mark. 7:4 (243)	Luk. 14:16-24 (174)
Sak. 4:6 (not 185)	Matt. 17:5 (126, 132)	Mark. 7:19 (sid. 13, not 39)	Luk. 15:21 (234)
Sak. 8:17 (68)	Matt. 18:6 (250, not 74)	Mark. 7:25-30 (238)	Luk. 16:19 (29)
Sak. 12:10 (161)	Matt. 18:7 (239)	Mark. 9:24 (310)	Luk. 16:22 (110)
Mal. 2:10 (105)	Matt. 18:10 (110)	Mark. 10:13-15 (250)	Luk. 16:23ff (not 44)
Mal. 3:6 (25)	Matt. 18:11 (147)	Mark. 10:24 (29)	Luk. 16:23-24 (198)
Matt. 1:20 (136)	Matt. 18:15 (68)	Mark. 10:45 (130)	Luk. 17:11-13 (44)
Matt. 1:20-25 (137)	Matt. 18:15-17 (270)	Mark. 11:24 (206)	Luk. 17:11-19 (60)
Matt. 1:21 (35, 122, not 180)	Matt. 18:15-18 (not 214)	Mark. 12:40 (71)	Luk. 17:15-16 (44, 205)
Matt. 1:23 (123)	Matt. 18:16 (251)	Mark. 12:41-44 (51, 170)	Luk. 17:21 (176)
Matt. 2:13 (138)	Matt. 18:17-19 (267)	Mark. 13:32 (156)	Luk. 18:9-14 (191)
Matt. 3:11 (243)	Matt. 18:18 (282)	Mark. 14:3-9 (170)	Luk. 18:13 (212, 233)
Matt. 3:16-17 (26)	Matt. 18:20 (not 183)	Mark. 14:22-24 (285, not 86)	Luk. 18:31-33 (126)
Matt. 4:1-11 (111, 239)	Matt. 18:21-22 (235)	Mark. 14:24 (289)	Luk. 19:8 (67)
Matt. 4:2 (127)	Matt. 18:23-25 (190, 236)	Mark. 16 (151)	Luk. 19:10 (147)
Matt. 4:10 (28, 204)	Matt. 19:5-6 (61)	Mark. 16:15 (51, 193)	Luk. 19:16-19 (199, not 202)
Matt. 5:5, 7, 9 (60)	Matt. 19:6 (62)	Mark. 16:16 (252, sid. 20)	Luk. 22:8-13 (126)
Matt. 5:16 (221)	Matt. 19:9 (62)	Luk. 1:35 (136)	Luk. 22:19-20 (285, 289, 300, not 86)
Matt. 5:22 (59)	Matt. 19:22 (29)	Luk. 1:37 (25)	Luk. 22:42 (207)
Matt. 5:23-24 (284)	Matt. 19:23 (19)	Luk. 1:67-75 (157)	Luk. 22:54-60 (239)
Matt. 5:25 (60)	Matt. 19:26 (25)	Luk. 1:74-75 (157)	Luk. 22:54-62 (228)
Matt. 5:33-37 (41)	Matt. 20:20-23 (210)	Luk. 2:7 (137, 138)	Luk. 23:34 (212)
Matt. 5:42 (67)	Matt. 21:1-7 (126)	Luk. 2:11 (123)	Luk. 23:43 (199)
Matt. 5:44 (53, 212)	Matt. 21:22 (208)	Luk. 2:13 (110)	Luk. 24 (151)
Matt. 5:45 (230)	Matt. 22:1-10 (165, 174)	Luk. 2:13-14 (110)	Luk. 24:39 (25, 127)
Matt. 5:48 (78, 87)	Matt. 22:11-12 (183)	Luk. 2:19 (13, 51)	Luk. 24:47 (193)
Matt. 6:6 (213)	Matt. 22:37 (20, 32)	Luk. 2:29-30 (241)	Luk. 24:50-51 (153)
Matt. 6:7 (203)	Matt. 22:39 (21, 52)	Luk. 2:37 (213)	Joh. 1:1-2 (126)
Matt. 6:9-13 (215, not 63)	Matt. 23:14 (71)	Luk. 2:41-52 (51)	Joh. 1:3 (126)
Matt. 6:12 (91)	Matt. 23:37 (174)	Luk. 2:51 (57)	Joh. 1:14 (123, 128)
Matt. 6:14-15 (236)	Matt. 24 (156)	Luk. 4:10 (not 93)	Joh. 1:17-18 (132)
Matt. 6:15 (60)	Matt. 24:13 (200)	Luk. 4:29 (138)	Joh. 1:29 (142, 147)
Matt. 6:33-34 (232)	Matt. 24:27 (156)	Luk. 5:1-7 (230)	Joh. 1:48 (126)
Matt. 7:7 (44, not 72)	Matt. 25:8-12 (104)		Joh. 2:1-11 (126)
Matt. 7:7-8 (205)	Matt. 25:31ff (not 58)		Joh. 2:4 (209)
Matt. 7:12 (54, 67)	Matt. 25:31 (110, 123, 156)		Joh. 2:19 (152)
Matt. 7:13 (198)	Matt. 25:31-46 (156)		Joh. 3:3 (not 164)
Matt. 7:15 (187, not 195)	Matt. 26-27 (127)		Joh. 3:5-6 (250)
Matt. 7:17 (97)			Joh. 3:6 (94, not 164)
Matt. 7:21 (43)			

Joh. 3:16 (16, 200)	Apg. 2:41 (249)	Rom. 8:28-30 (201)	1 Kor. 15:51-52 (198)
Joh. 3:34 (123)	Apg. 2:42 (47, 51, 187, 285, 297, 300, 311)	Rom. 8:31-34 (144)	1 Kor. 15:55-57 (143)
Joh. 3:36 (124, 200)	Apg. 3:15 (128)	Rom. 8:33 (190)	1 Kor. 15:57 (130)
Joh. 4:5-6 (167)	Apg. 4:12 (122, 196)	Rom. 8:34 (155)	1 Kor. 16:2 (47)
Joh. 4:17-18 (126)	Apg. 4:23-30 (187)	Rom. 8:38-39 (195)	2 Kor. 1:23 (40)
Joh. 4:24 (25)	Apg. 4:24-30 (225)	Rom. 9:5 (126)	2 Kor. 2:6-8, 10 (274)
Joh. 4:47-53 (103)	Apg. 5:1-11 (43, 183)	Rom. 10:4 (99)	2 Kor. 2:10 (268)
Joh. 5:23 (29, 126)	Apg. 5:3-4 (162)	Rom. 10:14 (103)	2 Kor. 4:6 (166)
Joh. 5:27 (126)	Apg. 5:29 (57)	Rom. 10:17 (103, 168)	2 Kor. 4:13 (161)
Joh. 5:28 (not 58)	Apg. 7:51 (174)	Rom. 12:4-5 (175, 177)	2 Kor. 5:10 (156)
Joh. 5:28-29 (197, 198)	Apg. 7:54 (59)	Rom. 12:4-16 (157)	2 Kor. 5:15 (147, 157)
Joh. 5:29 (198)	Apg. 7:60 (212)	Rom. 12:19 (59)	2 Kor. 5:15, 17 (300)
Joh. 5:39 (13)	Apg. 8:4 (187)	Rom. 12:20 (60)	2 Kor. 5:17 (169, 260)
Joh. 6:5-6 (238)	Apg. 8:5-8 (166)	Rom. 13:1 (40)	2 Kor. 5:19 (190, 192, 193)
Joh. 6:37 (310)	Apg. 8:26-39 (249)	Rom. 13:1-4 (sid. 28)	2 Kor. 5:21 (142, 146, 190)
Joh. 8:31 (187)	Apg. 8:39 (161)	Rom. 13:2 (56)	2 Kor. 6 (not 195)
Joh. 8:31-32 (187)	Apg. 10:38 (123)	Rom. 13:4 (59)	2 Kor. 6:14 (not 195)
Joh. 8:34, 36 (142)	Apg. 10:40-41 (151)	Rom. 13:5-7 (sid. 28)	2 Kor. 6:14-18 (187)
Joh. 8:40 (138)	Apg. 10:42 (156)	Rom. 13:9 (sid. 30)	2 Kor. 8:9 (138)
Joh. 8:44 (111)	Apg. 10:43 (196)	Rom. 13:10 (22)	2 Kor. 9:6 (199, not 202)
Joh. 8:47 (50)	Apg. 12:5-11 (110)	Rom. 14:5-6 (46)	2 Kor. 11:13-14 (111)
Joh. 8:59 (138)	Apg. 12:15 (not 93)	Rom. 15:13 (166)	2 Kor. 12:8-9 (209)
Joh. 10:27-28 (201)	Apg. 13:37 (138, not 181)	Rom. 16:17 (187, 311)	2 Kor. 12:9 (229, 241)
Joh. 10:35 (11)	Apg. 13:45-46 (50)	Rom. 16:20 (229)	2 Kor. 13:5 (187)
Joh. 11:25-26 (152)	Apg. 14:22 (227, 241)	1 Kor. 1:2 (186)	2 Kor. 13:8 (not 115)
Joh. 11:35 (127)	Apg. 16:7 (161)	1 Kor. 2:10 (162)	2 Kor. 13:13 (26, not 54)
Joh. 11:38-44 (126)	Apg. 16:14f (not 59)	1 Kor. 2:10-11 (161)	Gal. 1:2 (186)
Joh. 12:6 (66)	Apg. 16:25-33 (249)	1 Kor. 2:13 (10)	Gal. 2:19-20 (157)
Joh. 12:48 (156)	Apg. 16:25-34 (166)	1 Kor. 2:14 (95, 164)	Gal. 3:10 (80)
Joh. 13:2 (239)	Apg. 16:30-34 (196)	1 Kor. 3:11-15 (not 202)	Gal. 3:11 (89)
Joh. 14:3 (153)	Apg. 17:11 (51)	1 Kor. 3:16 (162)	Gal. 3:13 (99, 138, 142)
Joh. 14:15 (170)	Apg. 17:23-24 (24)	1 Kor. 4:1 (246, 268)	Gal. 3:15 (289)
Joh. 14:17 (161)	Apg. 17:28 (not 128)	1 Kor. 4:15 (168)	Gal. 3:26 (105, 218)
Joh. 14:19 (152)	Apg. 17:31 (156, 156)	1 Kor. 5:13 (270)	Gal. 3:26-27 (252, 253)
Joh. 14:23 (13, not 61)	Apg. 20:7 (47)	1 Kor. 5:17 (152)	Gal. 4:4-5 (129, 132)
Joh. 14:26 (161, not 131)	Apg. 20:28 (267, 268)	1 Kor. 6:11 (253)	Gal. 4:6 (27, not 131)
Joh. 15:5 (170)	Apg. 22:16 (243, 252)	1 Kor. 6:18 (64)	Gal. 4:10-11 (46)
Joh. 15:26 (27, not 131)	Apg. 23:12 (41)	1 Kor. 6:19 (64)	Gal. 5:4-5 (196)
Joh. 16:23 (208)	Rom. 1:4 (152)	1 Kor. 6:19-20 (157)	Gal. 5:9 (not 194)
Joh. 17:3 (24, 124)	Rom. 1:16 (16)	1 Kor. 7:15 (not 158)	Gal. 5:13 (73, 170)
Joh. 17:17 (11, 221, not 115)	Rom. 1:19-20 (24)	1 Kor. 8:4 (26)	Gal. 5:24 (259)
Joh. 17:20 (168)	Rom. 1:30 (56)	1 Kor. 8:6 (not 54)	Gal. 6:6 (sid. 27)
Joh. 17:24 (153, 199)	Rom. 2:14-15 (19, 24, 90)	1 Kor. 9:11 (51)	Gal. 6:6-7 (51)
Joh. 18:36-37 (132)	Rom. 2:23-24 (222)	1 Kor. 9:14 (187, sid. 27)	Gal. 6:10 (53)
Joh. 19:1-3 (138)	Rom. 3:11-12 (95)	1 Kor. 10:13 (229, 240)	Ef. 1:3-6 (201)
Joh. 19:16-18 (138)	Rom. 3:20 (90)	1 Kor. 10:16 (289)	Ef. 1:7-8 (191)
Joh. 19:26 (57)	Rom. 3:22-24 (191)	1 Kor. 10:17 (285, 300)	Ef. 1:20-23 (154, 155)
Joh. 19:28 (127)	Rom. 3:28 (194)	1 Kor. 10:21 (285)	Ef. 2:1 (95, 164)
Joh. 19:30 (138)	Rom. 4:5 (190, 194)	1 Kor. 10:25 (not 39, not 155)	Ef. 2:3 (96)
Joh. 20:17 (105)	Rom. 4:25 (152)	1 Kor. 10:31 (170, 206)	Ef. 2:8-9 (164)
Joh. 20:21-23 (265)	Rom. 5:12 (92, 96)	1 Kor. 11:20 (285)	Ef. 2:10 (157, 169)
Joh. 20:22 (not 131)	Rom. 5:19 (91, 130, 142)	1 Kor. 11:23-25 (285, not 86)	Ef. 2:19-22 (175)
Joh. 20:22-23 (267)	Rom. 6:3 (252)	1 Kor. 11:24 (285)	Ef. 2:20 (180)
Joh. 20:23 (282)	Rom. 6:4 (257, sid. 21)	1 Kor. 11:24-25 (289)	Ef. 3:14-15 (105)
Joh. 20:28 (123, 126)	Rom. 6:13 (91)	1 Kor. 11:26 (294)	Ef. 3:20 (219)
Joh. 20-21 (151)	Rom. 6:23 (80, 96)	1 Kor. 11:27 (289)	Ef. 3:20-21 (286)
Joh. 21:6 (126)	Rom. 7:7 (78, 90)	1 Kor. 11:29 (311)	Ef. 4:3-6 (177)
Joh. 21:17 (25, 126)	Rom. 7:18 (95, 228)	1 Kor. 12:3 (164)	Ef. 4:5-6 (not 224)
Apg. 1:3 (151)	Rom. 8:7 (95, 164)	1 Kor. 13:4-5 (67)	Ef. 4:6 (218)
Apg. 1:9-11 (153)	Rom. 8:9 (161, 175, not 131)	1 Kor. 13:7 (69)	Ef. 4:10 (153)
Apg. 1:11 (156)	Rom. 8:15 (217)	1 Kor. 14:34 (not 215)	Ef. 4:10-12 (155, 268)
Apg. 2:16-17 (243)	Rom. 8:18 (199)	1 Kor. 15:3 (132)	Ef. 4:11 (268)
Apg. 2:38 (252)		1 Kor. 15:4-8 (151)	Ef. 4:18 (95)
Apg. 2:38-39 (250)			

Ef. 4:22 (94, 258)	1 Tess. 1:1 (186)	Hebr. (sid. 32, not 107)	2 Petr. 1:21 (8, 10)
Ef. 4:23-24 (114)	1 Tess. 2:13 (51, 171)	Hebr. 1:3 (116, 126)	2 Petr. 2:1 (147)
Ef. 4:24 (113, 261)	1 Tess. 4:3 (169, 227)	Hebr. 1:6 (126)	2 Petr. 2:4 (111)
Ef. 4:25 (68)	1 Tess. 5:12f (sid. 27)	Hebr. 1:14 (110)	2 Petr. 3:9 (173)
Ef. 4:26 (59)	1 Tess. 5:17 (214)	Hebr. 2:14 (129, 130)	2 Petr. 3:10 (156)
Ef. 4:28 (66)	2 Tess. 2 (156)	Hebr. 2:14-15 (143)	Jak. (sid. 32, not 107)
Ef. 4:29 (63)	2 Tess. 2:3-4 (not 177)	Hebr. 3:4 (24)	Jak. 1:6-7 (210, not 72)
Ef. 4:32 (60)	2 Tess. 2:14 (165)	Hebr. 4:2 (283)	Jak. 1:13-14 (239)
Ef. 5:3-4 (62)	2 Tess. 3:1 (225)	Hebr. 6:16 (40)	Jak. 1:14-15 (78)
Ef. 5:5 (29)	2 Tess. 3:3 (240)	Hebr. 7:26-27 (132)	Jak. 1:15 (98)
Ef. 5:12 (62)	2 Tess. 3:10 (66)	Hebr. 9:14 (162)	Jak. 2:19 (103)
Ef. 5:20 (230)	2 Tess. 3:10-12 (230)	Hebr. 10:25 (47, not 217)	Jak. 3:9-10 (38)
Ef. 5:22 (sid. 28)	1 Tim. 1:9 (90)	Hebr. 10:29 (161)	Jak. 4:7 (144)
Ef. 5:24-25 (65)	1 Tim. 1:10 (not 101)	Hebr. 11:1 (103)	Jak. 4:11 (68)
Ef. 5:25-26 (256)	1 Tim. 1:15 (147)	Hebr. 11:3 (106)	Jak. 4:17 (98)
Ef. 5:25-27 (178)	1 Tim. 2:1 (212, sid. 30)	Hebr. 11:6 (170)	Jak. 5:16 (284)
Ef. 6:2-3 (57)	1 Tim. 2:1-3 (sid. 28)	Hebr. 12:6 (241)	1 Joh. 1:7 (128, 145)
Ef. 6:3 (not 151)	1 Tim. 2:4 (173, 227)	Hebr. 12:6, 11 (227)	1 Joh. 1:7ff (not 85)
Ef. 6:4 (249, sid. 29)	1 Tim. 2:5 (127)	Hebr. 13:4 (62)	1 Joh. 1:8 (88)
Ef. 6:5-8 (sid. 29)	1 Tim. 2:8 (213)	Hebr. 13:8 (126)	1 Joh. 1:8-9 (275)
Ef. 6:9 (sid. 29)	1 Tim. 2:11-12 (268)	Hebr. 13:16 (67, 230)	1 Joh. 2:1-2 (132, 155)
Ef. 6:12 (111)	1 Tim. 2:12 (not 215)	Hebr. 13:17 (51, sid. 27)	1 Joh. 2:2 (147, 192)
Ef. 6:13 (240, sid. 29)	1 Tim. 3:2-6 (sid. 27)	1 Petr. 1:2 (161)	1 Joh. 2:15-17 (228)
Fil. 1:6 (171)	1 Tim. 3:16 (128)	1 Petr. 1:5 (171, 229)	1 Joh. 3:1 (217)
Fil. 1:19 (not 131)	1 Tim. 5:4 (57)	1 Petr. 1:8 (166)	1 Joh. 3:2 (199)
Fil. 1:23 (199, 241)	1 Tim. 5:5-6 (sid. 30)	1 Petr. 1:11 (not 131)	1 Joh. 3:4 (91)
Fil. 2 (not 178)	1 Tim. 5:17f (sid. 27)	1 Petr. 1:18-19 (145)	1 Joh. 3:8 (92, 144)
Fil. 2:5-8 (134)	1 Tim. 6:8 (232)	1 Petr. 1:23 (168)	1 Joh. 3:15 (59)
Fil. 2:9-11 (148)	1 Tim. 6:8-10 (71)	1 Petr. 2:5 (178)	1 Joh. 4:1 (187)
Fil. 2:10 (126)	2 Tim. 1:9 (165)	1 Petr. 2:9 (166)	1 Joh. 4:8 (25)
Fil. 3:12 (88)	2 Tim. 1:10 (130, 143)	1 Petr. 2:11 (63)	1 Joh. 4:9 (16)
Fil. 3:19 (29)	2 Tim. 1:12 (124, 195)	1 Petr. 2:18 (57)	1 Joh. 5:14 (207)
Fil. 3:21 (198)	2 Tim. 2:13 (25)	1 Petr. 2:24 (142)	1 Joh. 5:20 (126)
Fil. 4:8 (63)	2 Tim. 2:19 (176)	1 Petr. 3:1, 6 (sid. 29)	2-3 Joh. (not 107)
Fil. 4:16-19 (187)	2 Tim. 2:22 (64)	1 Petr. 3:7 (sid. 28)	Jud. (sid. 32, not 107)
Kol. 1:16 (107, 108)	2 Tim. 3:8 (42)	1 Petr. 3:18-19 (150)	Upp. (sid. 32, not 107)
Kol. 1:18 (177)	2 Tim. 3:15 (not 2)	1 Petr. 3:19f (not 44)	Upp. 1:4 (186)
Kol. 2:6 (225)	2 Tim. 3:15-17 (12)	1 Petr. 3:21 (252)	Upp. 1:7 (156)
Kol. 2:9 (128)	2 Tim. 3:16 (9, 11, 12)	1 Petr. 4:7 (156)	Upp. 1:8 (35)
Kol. 2:15 (144)	2 Tim. 4:10 (239)	1 Petr. 4:8 (69)	Upp. 2:10 (315)
Kol. 2:16f (not 90)	2 Tim. 4:18 (132, 241)	1 Petr. 4:14 (161, 162)	Upp. 3:11 (315)
Kol. 2:16-17 (45)	Tit. 1:9 (sid. 27)	1 Petr. 5:5-6 (sid. 29)	Upp. 5:9 (157)
Kol. 3:10 (113)	Tit. 3:1 (sid. 28)	1 Petr. 5:7 (117)	Upp. 5:12-13 (126)
Kol. 3:16 (51)	Tit. 3:5 (162, 168)	1 Petr. 5:8 (228)	Upp. 12:10 (144)
Kol. 3:19 (sid. 28)	Tit. 3:5-8 (255, sid. 21)	1 Petr. 5:8-9 (111, 144,	Upp. 14:13 (199)
Kol. 3:20 (57)	Tit. 3:10f (not 195)	239)	Upp. 22:17 (165)
Kol. 3:25 (91)	Filem. 1 (77)	2 Petr. (not 107)	Upp. 22:20 (225)

Litteratur

I litteraturlistan finns dels litteratur som använts i samband med översättningen av katekesen och dels sådan litteratur som kan vara av betydelse för förståelsen av den bibliska, evangelisk-lutherska läran.

Förkortningar: Bd = band, bearb. = bearbetning, ed. = edition, inl. = inledning, sp. = spalt, utg. = utgivare, uppl. = upplaga, utv. = utveckling, uå = utan år, övers. = översättning.

Bibelöversättningar

Luthers bibelöversättning 1545 (Bd 1-2, Darmstadt 1972)
 Det nya testamentet på svenska 1526 (faksimil 1966)
 Luthers bibel med företal av Calovius, Wittenberg 1715
 Karl XII:s bibel 1703 (faksimil 1978)
 Nya testamentet, normaluppl. 1888 (Stockholm 1891)
 Bibeln 1917
 David Hedegård, NT på vår tids språk, 1970
 Bo Gieritz, NT, 1981
 Hugo Odeberg, De fyra evangelierna och apostlagärningarna, 1996
 Per Jonsson, Svensk kyrkobibel, NT, 1997
 Varsam revision av 1917 års övers. av GT (Sv. Bibelsällskapet), 1997
 Svenska Folkbibeln, 1998, reviderad 2014
 Bibelkommissionen, 1999, Bibel 2000

Katekesutgåvor

ML = Martin Luthers Lilla katekes
 ML 1529, i Saint Louis-utg. (SL) 1880-1910, nytryck 1987, Bd 10, sp. 1-23
 Martin Luthers stora katekes 1529, SL Bd 10, sp. 24-147
 ML på Svenska av år 1567 (faksimil 1929)
 ML 1689 (Swebilius katekes), Piteå 1890 och 1928
 ML 1689 (Swebilius katekes) ny bearb. utg. Per Jonsson 1982
 ML (den lindblomska katekesen) 1810
 Auszug der Catechistischen Unterweisung (ur Brenz katekes), Stuttgart 1849
 ML 1878 med bibelställen, utg. av Meurling-Ottander, uå
 Der Bilder-Katechismus (ML med 75 bilder, jubileumsutgåva, Reading Pa, uå, påskrift 1901)
 ML 1930, ny officiell övers. av 1878 års utv., Motala 1964
 ML, A Short Explanation, St Louis 1943
 Katekes för ev.-luth. kyrkan i Finland, ML med utv., 1948
 ML Small Catechism av C. Gausewitz, Milwaukee 1956
 ML i Luthers katekeser, Diakonistyrelsens förlag, inl. Ruben Josefsson, 1957
 Sannhet til gudfryktighet av Erik Pontoppidan, Oslo 1964
 ML, BV förlag, Hässleholm 1974
 ML, BV förlag, Örskelljunga 1976
 ML jämte 1878 års utv., G. A. Danell, 1979
 ML med kort utv. 1878, utg. Verbum, Kristianstad 1979
 ML med kort utv., utg. Sjögren-Widing, EFS 1983
 ML med kort utv., utg. Petra Bokförlag, Klippan 1984
 Den luth. bekjennelsekirkes Katekisme, övers. av O. Brandal, utgår från Gausewitz katekes, Stavanger, uå
 Katekes för den ev.-luth. kyrkan i Finland, 1948 och 1999
 ML med förklaring av David P. Kuske, Biblicum, Ljungby 2002

Bekännelseskriterierna

Concordia Pia, utg. Fjellstedt 1853
 Lutherska kyrkans Bekännelseskriter, utg. Billing 1895
 Concordia Triglotta, St Louis 1921
 Svenska kyrkans bekännelseskriter 1944 (SKB)
 Die Bekenntnisschriften der ev.-luth. Kirche, Göttingen 1967

Dogmatiska verk

Luthers samlade skrifter, Saint Louis-utg. 1880-1910, nytryck. 1987
 Filip Melanchton: Loci Communes 1521 (inl. Bengt Häggglund, sv. övers. av M. Jacobsson, Göteborg 1977)

Filip Melanchton: Unterricht der Visitatoren 1528/1538, de s.k. visitationsartiklarna med förord av Luther, SL Bd 10, sp. 1628-1687
 J. G. Baier: Compendium ed. Walther, vol. 3, 1879
 Franz Pieper: Christliche Dogmatik, Bd 1-3, 1917-1924
 Adolf Hoenecke: Dogmatik, Bd 1-4, 1909-1912
 C. H. Little: Lutheran Confessional Theology, St Louis 1943
 Pieper-Mueller: Christliche Dogmatik, St Louis 1946
 Pieper-Mueller: Kristen dogmatik, Uppsala 1985
 Edw. Koehler: A Summary of Christian Doctrine 1939, reprint St Louis 1971
 Mattias Hafenreffer: Compendium doctrinae coelestis, Skara 2010

Övrig litteratur

Gezelius bibelverk 1711-1728, nätutgåva Logosmappen
 Hutterus Redivivus (Karl Hase), Stockholm 1833
 Peter Fjellstedt: Guds swar på Menniskors frågor, Biblisk katekes, Stockholm 1859
 K. Euler: Handbuch zum kleinen Katechismus Luthers, Gießen 1861
 A. E. Norbeck: Lärobok i Theologien, Lund 1866
 Hultkrantz: Handledning vid undervisningen i katekesen, Stockholm 1877
 F. Landahl: ML försedd med anmärkningar och tillägg, Mariestad 1883
 C. F. W. Walther: Am.-luth. Pastoraltheologie, St. Louis, Missouri 1885
 Conrad Dannhauer: Katechismusmilch (del 1 om buden), Milwaukee 1888
 Norlén: Handledning vid katekesundervisningen, Stockholm 1897
 Henric Schartau: Undervisning i Kristendoms-kunskapen, Norrköping 1900
 Fredrik Lundgren: Kateketisk handbok, Stockholm 1910
 I Katekesfrågan, meddelanden från Kungl. katekesnämnden I, Stockholm 1913
 Otto Albrecht: Luthers Katechismen, Leipzig 1915
 Vår kristna tro, meddelanden från Kungl. katekesnämnden IV:2, 1917
 F. Bente: Historical Introductions to the Symbolical Books of the Ev. Luth. Church, i Triglotta 1921, s. 3-266,
 Edv. Leufvén: Parallelltexter till 1810 års katekes, Uppsala 1926
 L. M. Engström: En kyrkans klenod, Uppsala 1929
 M. Reu: Catechetics, Chicago 1931
 A Brief Statement, Missouri 1932 (sv. övers. av J. Meyer, Burträsk 1964 och ny övers. av Lars Borgström uå)
 Laurentius Petri: Kyrkoordning 1571 (Stockholm 1932)
 Karl Bornhäuser: ML. Dess ursprungliga innebörd, Stockholm 1935
 1686 års kyrkolag, Uppsala 1936
 G. A. Danell o E. Spångberg: Vår kristna tro, 1966
 Basic Doctrines of the Bible, Milwaukee Wisc. 1969
 Nils Andersson: 1878 års katekes, Klippan 1973
 Sten Rydh: Gud har talat, särtryck ur Lutheranen 4/1983
 Ola Österbacka: Hoppets bekännelse, Vasa 1993
 D:r Mårten Luthers Lilla Katekes med utläggning av Gottfrid Billing, Örby 2000
 Staffan Bergman: Vi tror och lär, 2004

